

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών
Διοίκηση Επιχειρήσεων (ΜΔΕ)

Μεταπτυχιακή Διατριβή

**«NPLs-NPEs: Ο Λειτουργικός Τους Ρόλος Στην
Αναδιάρθρωση Του Τραπεζικού Συστήματος»**

Θεοδώρα Πολύδερρα

Επιβλέπων Καθηγητής
Εμμανουήλ Μαματζάκης

Δεκέμβριος, 2020

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών
Διοίκηση Επιχειρήσεων (ΜΔΕ)

Μεταπτυχιακή Διατριβή

«NPLs-NPEs: Ο Λειτουργικός Τους Ρόλος Στην
Αναδιάρθρωση Του Τραπεζικού Συστήματος»

Θεοδώρα Πολύδερα

Επιβλέπων Καθηγητής
Εμμανουήλ Μαματζάκης

Η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή υποβλήθηκε προς μερική εκπλήρωση των απαιτήσεων για απόκτηση μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών
Στη Διοίκηση Επιχειρήσεων (ΜΔΕ)
από τη Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης
του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου.

Δεκέμβριος, 2020

Περίληψη

Τα υψηλά επίπεδα μη εξυπηρετούμενων δανείων (NPLs) περιορίζουν τις προοπτικές ανάπτυξης των τραπεζών και αποτελούν τρωτό σημείο του χρηματοπιστωτικού συστήματος στο σύνολό του. Ως εκ τούτου, τα τελευταία χρόνια οι εποπτικές αρχές των τραπεζών αυξάνονται όλο και περισσότερο και επικεντρώνονται σε μεθόδους επίλυσης αυτού του ζητήματος, καταρτίζοντας συγκεκριμένες κατευθυντήριες οδηγίες για την αποτελεσματική τους διαχείριση.

Σκοπός της εν λόγω μεταπτυχιακής διατριβής είναι η βαθύτερη διερεύνηση των αιτιατών παραγόντων δημιουργίας και συσσώρευσης ενός μεγάλου χαρτοφυλακίου NPLs στις χώρες της ζώνης του Ευρώ και κυρίως στην Ελλάδα. Ιδιαίτερη μνεία γίνεται στις μεθόδους διαχείρισης που ακολουθούν οι τέσσερις ελληνικές συστηματικές τράπεζες.

Η μεθοδολογία έρευνας συνίσταται στη βιβλιογραφική ανασκόπηση των πλέον πρόσφατων ερευνητικών δεδομένων που αφορούν στο ζήτημα των NPLs αλλά και στην πρωτογενή έρευνα μέσω διερεύνησης των απόψεων ενός δείγματος 75 υπαλλήλων διαχείρισης απαιτήσεων ληξιπρόθεσμων οφειλών (εργαζόμενοι σε Πιστωτικά Ιδρύματα και σε Εταιρείες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις-ΕΔΑΔΠ), που συλλέχθηκαν με την μέθοδο του ερωτηματολογίου.

Μέσα από τις απαντήσεις που συγκεντρώθηκαν, η οικονομική κρίση, η έλλειψη ρευστότητας κι ο ποσοστιαίος δείκτης ανεργίας αναδείχθηκαν μερικοί από τους κυριότερους παράγοντες δημιουργίας ενός μεγάλου αποθέματος NPLs στην Ελλάδα. Παρά το ικανοποιητικό ισχύον πλαίσιο διαχείρισης, φάνηκε πως οι κυριότερες περιοχές που χρήζουν αναδιαμόρφωσης στον τραπεζικό τομέα είναι οι προβλέψεις καθυστέρησης, η εσωτερική πληροφόρηση και οι πολιτικές διεργασίες. Επιπλέον, η μεταβίβαση των μη εξυπηρετούμενων δανείων σε ΕΔΑΔΠ αξιολογήθηκε ως αποτελεσματική, δεδομένου ότι μπορεί να οδηγήσει στην επικέντρωση των τραπεζικών στην τραπεζική αναδιάρθρωση και τον νέο δανεισμό. Επιπρόσθετα, επί της θεωρητικής αξιολόγησης του, το σχέδιο «Ηρακλής» κρίθηκε ως ένα θετικό βήμα, πλην όμως απαιτούνται περισσότερα βιώσιμα μέτρα, ενώ δεν έλειψαν οι επιφυλάξεις για τον κίνδυνο δημιουργίας πλημμυρίδας πλειστηριασμών. Τέλος, όσον αφορά στις προβλέψεις για τα NPLs, επικρατούσα είναι η άποψη για αυξητική τάση αυτών. Σε κάθε περίπτωση, εφόσον τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια συνιστούν ένα μεγάλο πρόβλημα εξορθολογισμού των ισολογισμών των ελληνικών τραπεζών, κρίνεται απαραίτητη η εκπόνηση περισσότερων σχετικών οικονομετρικών και περιγραφικών μελετών επί του θέματος.

Summary

High levels of non-performing loans (NPLs) jeopardize the growth prospects of banks and cause vulnerability of the financial system as a whole. As a result, in recent years, banks' supervisory authorities have been increasingly focusing on methods of resolving this issue, drawing up specific guidelines for their effective management.

The purpose of the following dissertation is the deeper investigation of the causal factors of creation and accumulation of a large portfolio of NPLs in the Eurozone countries and specifically in Greece. Special mention is made of the management methods followed by the 4 systematic banks operating in Greece.

The research methodology followed is the literature review of the latest research data related to the issue of non-performing loans. Also, a primary research was conducted by investigating the views on non performing exposures of a sample of 75 collection agents (working either in Credit Institutions or in Asset Management Companies), gathered by the method of questionnaire.

Through the answers gathered, the financial crisis, the lack of liquidity and the unemployment rate emerged as some of the main factors in creating a large stock of non-performing loans in Greece. Despite the satisfactory current management framework, it appeared that the main areas in need of restructuring in the banking sector are late forecasts, internal information and policy processes. In addition, the transfer of non-performing loans to Asset Management Companies was considered as effective, as it could lead to banks focusing on bank restructuring and new lending. Moreover, on the theoretical evaluation of the "Hercules" plan, the latter was judged as a positive step towards the right direction, but more sustainable measures are needed, while there were reservations about the risk of creating a flood of immediate auctions. Finally, as far as the level of NPLs is concerned in the near future, it appeared that it is expected to increase. In any case, since non-performing loans are a major problem in streamlining the balance sheets of Greek banks, it is necessary to prepare more relevant econometric and descriptive studies on the subject.

Ευχαριστίες

«Αφιερώνεται στην οικογένεια μου που στάθηκε δίπλα μου σε αυτό το ταξίδι της γνώσης. Ιδιαίτερες ευχαριστίες στον καθηγητή μου κ. Μαματζάκη Εμμανουήλ για την καθοδήγησή του, στους συναδέλφους μου καθώς & σε όσους συνέβαλαν στην ολοκλήρωση της εν λόγω μεταπτυχιακής διατριβής».

Περιεχόμενα

Περίληψη	iv
Summary	v
Κεφάλαιο 1	1
Εισαγωγή	1
Κεφάλαιο 2	4
Χρηματοπιστωτικό σύστημα και τρόποι μέτρησης της αποτελεσματικότητας των τραπεζών	4
2.1 Ορισμός και λειτουργία του Χρηματοπιστωτικού Συστήματος	4
2.2 Αποτελεσματικότητα & Κερδοφορία τραπεζών	6
2.2.1 Χρηματοοικονομικοί δείκτες	6
2.2.2 Παραμετρικές μέθοδοι	7
2.2.3 Μη παραμετρικές μέθοδοι	7
Κεφάλαιο 3	9
Ανάλυση του πρόσφατου οικονομικού σκηνικού	9
Κεφάλαιο 4	14
Ορισμός NPLs-NPEs και τρόποι διαχείρισης από τις τέσσερις ελληνικές συστημικές τράπεζες	14
4.1 Χαρακτηριστικά NPLs-NPEs και τρόποι αντιμετώπισης	14
4.2 Πρόσφατες εξελίξεις στο ζήτημα των μη εξυπηρετούμενων δανείων των ελληνικών τραπεζών	21
4.3 Γενικότερο πλαίσιο διαχείρισης μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων	23
4.4 Διαχείριση μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων από τις τέσσερις συστημικές ελληνικές τράπεζες	25
4.4.1 Το σχέδιο «Ηρακλής»	26
4.4.2 Διαχείριση κόκκινων δανείων από την Τράπεζα Πειραιώς	27
4.4.3 Διαχείριση κόκκινων δανείων από την Eurobank	29
4.4.4 Διαχείριση κόκκινων δανείων από την Alpha Bank	30
4.4.5 Διαχείριση κόκκινων δανείων από την Εθνική Τράπεζα	31
4.5 NPLs και μέτρα στήριξης λόγω πανδημίας Covid-19: Αναστολή δόσεων δανείων και Πρόγραμμα «Γέφυρα»	32
Κεφάλαιο 5	34
Ερευνητικό μέρος	34
5.1 Υλικά και μεθοδολογία	34
5.2 Περιγραφή δείγματος	35
5.3 Ερευνητικά ερωτήματα	36
5.4 Ηθικά ζητήματα	36
Κεφάλαιο 6	37

Αποτελέσματα	37
Κεφάλαιο 7	51
Συζήτηση	51
Κεφάλαιο 8	58
Επίλογος	58
Βιβλιογραφία	60
Παράρτημα Α	69
Ερωτηματολόγιο	69

Κεφάλαιο 1

Εισαγωγή

1.1 Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Κύρια αρμοδιότητα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και σημαντικότερη πηγή εσόδων τους είναι η χορήγηση δανείων, τα οποία ενισχύουν την αγορά με ρευστότητα, δίνοντας τη δυνατότητα στις επιχειρήσεις να πραγματοποιούν επενδύσεις και να δημιουργούν θέσεις απασχόλησης και στους ιδιώτες να ικανοποιούν τις καταναλωτικές ή στεγαστικές τους ανάγκες.

Η χορήγηση δανείων ωστόσο ενέχει κινδύνους καθώς η τράπεζα δεν μπορεί ποτέ να είναι σίγουρη ότι η επιχείρηση ή ο ιδιώτης θα αποπληρώσει το δάνειο εντός της συμφωνηθείσας προθεσμίας. Εάν ο δανειολήπτης σταματήσει να αποπληρώνει το δάνειο ή τον τόκο, έπειτα από ένα ορισμένο χρονικό διάστημα η τράπεζα είναι υποχρεωμένη να κατατάξει το δάνειο ως «μη εξυπηρετούμενο» (NPL).

Τα NPLs αντιπροσωπεύουν τον κύριο πιστωτικό κίνδυνο σε συνολικό επίπεδο και σηματοδοτούν μελλοντικές απώλειες για το τραπεζικό σύστημα. Η επιβάρυνση μιας τράπεζας με μεγάλο απόθεμα επισφαλών δανείων στον ισολογισμό της συνεπάγεται χαμηλότερη κερδοφορία, υψηλότερες κεφαλαιακές απαιτήσεις και υψηλότερο κόστος χρηματοδότησης.

Τα NPLs τόσο στη χώρα μας όσο και σε άλλες χώρες της Ευρώπης αποτελούν απότοκο της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2008 και τη διετία 2015-2016 το απόθεμά τους φτάνει στα μέγιστα επίπεδα. Από το 2017 φαίνεται ότι τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα βρίσκονται σε διαδικασία ανάκαμψης και τα NPLs σε αποκλιμάκωση, ωστόσο η πανδημική κρίση του Covid-19 αναμένεται να δημιουργήσει μια νέα γενιά κόκκινων δανείων.

1.2 Σκοπός της Μεταπτυχιακής Διατριβής και ερευνητικά ερωτήματα

Μέσα από την παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή καταβάλλεται προσπάθεια αναλυτικής και πολύπλευρης παρουσίασης του φαινομένου της δημιουργίας και συσσώρευσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων σε όλο τον κόσμο, την Ευρώπη αλλά πολύ περισσότερο την Ελλάδα, με σαφή εστίαση στην απειλή που επιφυλάσσει για την τραπεζική κερδοφορία και αποδοτικότητα.

Πιο συγκεκριμένα, τα ερωτήματα που θα μας απασχολήσουν είναι τα εξής:

- Ποιες είναι οι συνθήκες που συνέβαλαν στη δημιουργία ενός μεγάλου όγκου NPLs.
- Πώς το μεγάλο απόθεμα NPLs επηρεάζει την αποδοτικότητα και την κερδοφορία των τραπεζών.
- Τι εργαλεία διαχείρισης έχουν οι τράπεζες στη διάθεσή τους & σε τι ενέργειες έχουν προβεί οι τέσσερις ελληνικές συστημικές τράπεζες.
- Ποιες είναι οι πρόσφατες εξελίξεις επί του θέματος που δημιουργήθηκαν λόγω της πανδημικής κρίσης του Covid-19.
- Ποιες είναι οι θέσεις και οι απόψεις αναφορικά με τη διαχείριση των κόκκινων δανείων ενός δείγματος 75 υπαλλήλων που απασχολούνται σε αντίστοιχες θέσεις εργασίας στις τέσσερις ελληνικές συστημικές τράπεζες.

1.3 Μεθοδολογία

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε είναι αρχικά η επισκόπηση της βιβλιογραφίας, ελληνικής, ξενόγλωσσης και ηλεκτρονικής αναφορικά με το θέμα των NPLs. Επιπρόσθετα, διενεργήθηκε πρωτογενής έρευνα μέσω ερωτηματολογίου, το οποίο προωθήθηκε σε υπαλλήλους διαχείρισης των κόκκινων δανείων στις τέσσερις ελληνικές συστημικές τράπεζες με σκοπό να διερευνηθούν οι θέσεις και οι απόψεις τους επί του θέματος.

1.4 Δομή της Μεταπτυχιακής Διατριβής

Η μεταπτυχιακή διατριβή αποτελείται από οκτώ κεφάλαια τα οποία αναλύονται ως εξής:

- Κεφάλαιο 1: Εισαγωγικές Παρατηρήσεις.
- Κεφάλαιο 2: Χρηματοπιστωτικό σύστημα και τρόποι μέτρησης της αποτελεσματικότητας των τραπεζών. Το κεφάλαιο αυτό δίνει μια σφαιρική εικόνα για το Χρηματοπιστωτικό Σύστημα και τη λειτουργία του καθώς επίσης

και για τους τρόπους μέτρησης της αποτελεσματικότητας και κερδοφορίας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

- Κεφάλαιο 3: Ανάλυση του πρόσφατου οικονομικού σκηνικού. Στο κεφάλαιο αυτό αναγράφονται με συντομία τα γεγονότα που οδήγησαν στην παγκόσμια οικονομική κρίση του 2007-2008 και παρατίθενται σχεδιαγράμματα που αποτυπώνουν το μέγεθος της κρίσης και τις συνέπειές αυτής.
- Κεφάλαιο 4: Ορισμός NPLs-NPEs και τρόποι διαχείρισης από τις τέσσερις ελληνικές συστημικές τράπεζες. Στο εν λόγω κεφάλαιο αναλύεται η έννοια των NPLs και αποτυπώνονται οι συνέπειες ενός υψηλού αποθέματος κόκκινων δανείων στους ισολογισμούς των τραπεζών. Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι πρόσφατες εξελίξεις επί του θέματος από τη μεριά των τεσσάρων ελληνικών συστημικών τραπεζών καθώς επίσης και τα έκτακτα μέτρα που θέσπισε το ελληνικό κράτος λόγω της πανδημικής κρίσης του Covid-19.
- Κεφάλαιο 5: Ερευνητικό μέρος. Στο κεφάλαιο αυτό αποτυπώνονται η μεθοδολογία της πρωτογενούς έρευνας (μέθοδος συλλογής του υλικού με τη βοήθεια ερωτηματολογίου), η περιγραφή του δείγματος, τα ερευνητικά ερωτήματα στα οποία καλούνται να απαντήσουν οι ερωτώμενοι και τυχόν ηθικά ζητήματα που προκύπτουν.
- Κεφάλαιο 6: Αποτελέσματα. Στο εν λόγω κεφάλαιο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα που προέκυψαν από ερωτηματολόγιο και συνοπτικά σχόλια στις απαντήσεις κάθε ερώτησης.
- Κεφάλαιο 7: Συζήτηση. Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται προσπάθεια σύγκρισης των αποτελεσμάτων του ερωτηματολογίου ανά ερώτηση με έρευνες που έχουν ήδη λάβει χώρα και έχουν δημοσιευθεί.
- Κεφάλαιο 8: Επίλογος. Στο κεφάλαιο αυτό δίνεται μια περιληπτική εικόνα του συνόλου της Μεταπτυχιακής Διατριβής, συνοπτικά παρατίθενται τα συμπεράσματα αυτής αλλά και ενδεικτικές μελλοντικές προτάσεις επί του πραγματευθέντος θέματος.

Κεφάλαιο 2

Χρηματοπιστωτικό σύστημα και τρόποι μέτρησης της αποτελεσματικότητας των τραπεζών

2.1 Ορισμός και λειτουργία του Χρηματοπιστωτικού Συστήματος

Κάθε εύρωστη και υγιής οικονομία χρειάζεται ένα χρηματοπιστωτικό τομέα ικανό να μεταφέρει κεφάλαια από τις πλεονασματικές οικονομικές μονάδες στις ελλειμματικές (Γλύκας, Ξηρογιάννης & Σταϊκούρας, 2006). Η ανάπτυξη της εξαρτάται από την καλή και αποτελεσματική λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος το οποίο απαρτίζεται από τις χρηματοπιστωτικές αγορές, τα χρηματοπιστωτικά προϊόντα και ιδρύματα (Νούλας, 2005). Ωστόσο, τον ακρογωνιαίο λίθο του χρηματοοικονομικού τομέα αποτελεί το τραπεζικό σύστημα, το οποίο συνήθως συναπαρτίζεται από την κεντρική τράπεζα, τις εμπορικές τράπεζες και τους ειδικούς πιστωτικούς οργανισμούς (Γλύκας, Ξηρογιάννης & Σταϊκούρας, 2006). Οι τράπεζες ως ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, έχουν ως βασικό ρόλο λειτουργίας την αποδοχή των καταθέσεων και την διοχέτευσή τους άμεσα σε δανειοδοτικές δραστηριότητες (μέσω του απευθείας δανεισμού) ή έμμεσα στις κεφαλαιαγορές. Μια τράπεζα συνδέει πελάτες που έχουν κεφαλαιακά ελλείμματα και πελάτες με πλεονάσματα κεφαλαίου βελτιώνοντας την αποτελεσματικότητα του χρηματοδοτικού συστήματος της οικονομίας (Σαπουντζόγλου & Πεντότης, 2009). Οι τράπεζες είναι ουσιώδεις για την οικονομία κάθε χώρας, καθώς δεν μπορεί να επιτευχθεί ανάπτυξη εκτός εάν οι αποταμιεύσεις διοχετευθούν αποτελεσματικά στις επενδύσεις (Rostowski, 2006). Ακόμη, οι τράπεζες διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο και στην εταιρική διακυβέρνηση. Η σχετική σημασία των διαφορετικών ρόλων των τραπεζών ποικίλλει σημαντικά μεταξύ των χωρών και των εποχών, ωστόσο οι τράπεζες αποτελούν πάντα κρίσιμους πυλώνες του χρηματοπιστωτικού συστήματος και κατ' επέκταση της εθνικής

και διεθνούς οικονομικής δραστηριότητας (Allen & Carletti, 2012). Στις οικονομικές λειτουργίες των τραπεζών συμπεριλαμβάνονται:

- Η πληροφόρηση μεταξύ επενδυτών και δανειοληπτών παρακολουθώντας τις εξελίξεις και διασφαλίζοντας την ορθή χρήση των κεφαλαίων των καταθετών (Cecchetti & Schoenholtz, 2014).
- Πιστωτική διαμεσολάβηση μέσω αποδοχής καταθέσεων (όψεως, ταμειυτηρίου και προθεσμιακές) από ιδιώτες, ιδιωτικές επιχειρήσεις και δημόσιους οργανισμούς και χορήγησης χρηματικών ποσών με τη μορφή δανείων (Γλύκας, Ξηρογιάννης & Σταϊκούρας, 2006).
- Η έκδοση χρηματικών αξιώσεων, με τη μορφή τραπεζογραμματίων και τρεχόντων λογαριασμών που υπόκεινται σε επιταγή ή πληρωμή με εντολή του πελάτη. Αυτές οι αξιώσεις είναι διαπραγματεύσιμες ή εξοφλητέες κατόπιν αιτήσεως (Cecchetti & Schoenholtz, 2014).
- Κάλυψη και διακανονισμός πληρωμών αντισταθμίζοντας τις εισερχόμενες και εξερχόμενες πληρωμές μεταξύ γεωγραφικών περιοχών, μειώνοντας το κόστος διακανονισμού.
- Δημιουργία χρημάτων. Κάθε φορά που μια τράπεζα δανειοδοτεί ένα κλασματικό τραπεζικό σύστημα, δημιουργείται ένα νέο ποσό εικονικού χρήματος (Cecchetti & Schoenholtz, 2014).

Εν γένει, ο χρηματοπιστωτικός τομέας είναι πολύπλοκος τόσο στη διάρθρωση όσο και στη διοίκηση του (Γλύκας, Ξηρογιάννης & Σταϊκούρας, 2006). Όπως παρατήρησε μέσα από την μελέτη του ο Andersen (1986), οι σημαντικότεροι παράγοντες επιτυχημένης λειτουργίας μιας τράπεζας κατατάσσονται ως εξής: πιστοποίηση της διαχείρισης της τράπεζας (ελεγκτικός ρόλος), τραπεζικό μάρκετινγκ, ποιότητα των πληροφοριών διαχείρισης (ελεγκτικός ρόλος), εγκατάσταση σύγχρονων τεχνολογιών, καινοτομία των τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών, ανταγωνιστική δομή κόστους (ελεγκτικός ρόλος), διαχείριση κινδύνου (ελεγκτικός ρόλος), προβολή του στρατηγικού σχεδιασμού (ελεγκτικός ρόλος) και χρηματοδότηση μετοχών (Andersen, 1986).

Βασικά, ο έλεγχος των τραπεζών υποδηλώνει την αρμονική σχέση μεταξύ της αποδοτικότητας, της ανάπτυξης και των παραγόντων ανάληψης κινδύνου. Περικλείει τους τομείς της διαχείρισης, του σχεδιασμού, της ανάλυσης του ισοζυγίου εισοδημάτων, του ελέγχου, του συντονισμού και της οργάνωσης (Zéman, Gacsi, Lukács & Hajós, 2013).

Σύμφωνα με τους Fioderlisi, Marques-Ibanez & Molyneux (2010), οι μη αποτελεσματικές τράπεζες τείνουν να εκτελούν επικίνδυνα βήματα, ταλανίζοντας ολόκληρο το χρηματοπιστωτικό σύστημα. Αντίθετα, οι τράπεζες που προσεγγίζουν υψηλά νούμερα αποτελεσματικότητας, λειτουργούν με χαμηλότερο κόστος και δεν καταφεύγουν σε δραστηριότητες που περιλαμβάνουν ηθικό κίνδυνο. Οι τράπεζες με ισορροπημένη κεφαλαιακή διάρθρωση, μπορούν να αντέξουν οικονομικά την δραστηριοποίηση σε αγορές με υψηλότερο κίνδυνο.

2.2 Αποτελεσματικότητα & Κερδοφορία τραπεζών

Η τραπεζική αποτελεσματικότητα αποτελεί σημαντικό αντικείμενο της αναλυτικής και εμπειρικής βιβλιογραφίας τα τελευταία 20 χρόνια, καθώς το τραπεζικό σύστημα εξακολουθεί να αποτελεί το μεγαλύτερο μέρος του χρηματοπιστωτικού συστήματος στις περισσότερες χώρες, ιδίως στις ανεπτυγμένες και αναπτυσσόμενες αγορές. Πιο συγκεκριμένα, οι ερευνητές έχουν κατά καιρούς αναφέρει μια σειρά δεικτών μέτρησης και αξιολόγησης του μεγέθους, της δομής, της αποτελεσματικότητας και της σταθερότητας των τραπεζών μεταξύ των χωρών και με την πάροδο του χρόνου (Beck, Demirgüç-Kunt & Levine, 2009). Οι μέθοδοι αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας μπορούν να διακριθούν σε τρεις μεγάλες κατηγορίες (Svitalkova, 2014; Γαλάνης & Κοσμίδου, 2011):

- ανάλυση χρηματοοικονομικών δεικτών
- παραμετρικές μέθοδοι και
- μη παραμετρικές μέθοδοι

2.2.1 Χρηματοοικονομικοί δείκτες

Μερικοί από τους τυπικούς δείκτες απόδοσης όπως οι δείκτες απόδοσης περιουσιακών στοιχείων ROA (Return of Asset), οι δείκτες απόδοσης ιδίων κεφαλαίων ROE (Return of Equity), οι δείκτες απόδοσης της επένδυσης ROI (Return of Investment) και άλλοι δείκτες χρηματοοικονομικής ανάλυσης μειονεκτούν στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των τραπεζών καθώς για την έγκυρη διεξαγωγή συμπερασμάτων είναι απαραίτητο να συγκριθούν πολλά αποτελέσματα (Svitalkova, 2014; Anastasiou, Louris & Tsionas, 2016). Η διοίκηση της τράπεζας θα πρέπει να διασφαλίζει ότι οι βασικοί δείκτες απόδοσης ευθυγραμμίζονται με τους συγκεκριμένους στόχους της τράπεζας. Συνιστάται οι βασικοί δείκτες απόδοσης να αναφέρονται με συνοπτικούς όρους και να μπορούν να μετρηθούν.

Πρέπει επίσης να θεσπιστεί ένα χρονικό πλαίσιο για όλους τους βασικούς δείκτες επιδόσεων, με βασικά σημεία ελέγχου σε διάφορα χρονικά διαστήματα (Sackitey, 2016). Η τραπεζική κερδοφορία μετράται επίσης με κριτήρια όπως οι δείκτες ROA, ROI και ο δείκτης κόστους προς έσοδα Cost to Income Ratio (CIR) (Anastasiou, Louri & Tsionas, 2016). Σε μια μελέτη των παραγόντων κερδοφορίας των εμπορικών τραπεζών, οι Σταϊκούρας και Στέλιος (1999) τους διακρίνουν σε ενδογενείς και εξωγενείς. Στην έρευνά τους συμπεριλαμβάνουν το ιδιοκτησιακό καθεστώς, το μέγεθος και την πιστοληπτική ικανότητα της τράπεζας ως προσδιοριστικούς παράγοντες κερδοφορίας, μαζί με τον δείκτη κεφαλαίων (Capital Ratio) και τον δείκτη ρευστότητας (Liquidity Ratio) στους ενδογενείς παράγοντες, ενώ αναφέρουν στους εξωγενείς την ύπαρξη ρυθμίσεων μαζί με την μεταβλητότητα των επιτοκίων και του πληθωρισμού.

Άλλοι χρηματοοικονομικοί δείκτες που μετρούν την ρευστότητα των τραπεζών είναι ο δείκτης κάλυψης ρευστότητας (LCR), ο δείκτης δανείων προς καταθέσεις (Loan- To- Deposit Ratio – LDR), οι συσσωρευμένες προβλέψεις για πιστωτικό κίνδυνο/το σύνολο δανείων σε καθυστέρηση (LL/RIL), ο TCR ως βασικός δείκτης μέτρησης της κεφαλαιακής επάρκειας, ο δείκτης καθαρών δανείων/σύνολο του ενεργητικού (NLTA), το κυκλοφορούν ενεργητικό/βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις (LACF) καθώς και άλλοι δείκτες (Anastasiou, Louri & Tsionas, 2016). Η ποιότητα της πίστωσης περιουσιακών στοιχείων (Credit Performance) μετράται χρησιμοποιώντας το αποθεματικό για τις ζημιές δανείων σε μικτά δάνεια (LRGL) (Stanko & Zeller, 1994).

2.2.2 Παραμετρικές μέθοδοι

Οι παραμετρικές (οικονομετρικές) μέθοδοι αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας, έχουν αναπτυχθεί σχετικά πρόσφατα. Η παραμετρική μέθοδος που χρησιμοποιείται συχνότερα είναι η SFA (Στοχαστική Ανάλυση Εδάφους). Αυτή η μέθοδος έχει ένα μεγάλο μειονέκτημα, ότι το μοντέλο πρέπει να ορίζεται ακριβώς.

2.2.3 Μη παραμετρικές μέθοδοι

Από πολλούς ερευνητές, οι μη παραμετρικές προσεγγίσεις έχουν θεωρηθεί ως οι καταλληλότερες για την κατάταξη της αποτελεσματικότητας των τραπεζών (Kamecka 2010, Apergis 2011, Holod a Lewis 2011, Ševčonič, Halická, Brunovský 2001). Στις μη παραμετρικές (μαθηματικός προγραμματισμός) μεθόδους αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας συγκαταλέγεται το μοντέλο DEA (Data Envelopment Analysis)

που επιτρέπει την ποσοτικοποίηση της αποτελεσματικότητας σε έναν αριθμό και διαμορφώνεται ως ένας γραμμικός συνδυασμός παρατηρήσεων βέλτιστης πρακτικής. Το πλεονέκτημα του μοντέλου DEA είναι ο εντοπισμός των πηγών και το επίπεδο αναποτελεσματικότητας των μη αποδοτικών DMUs (Stavárek, Řepková 2011). Ένα ακόμα πλεονέκτημα είναι ότι η τεχνική λειτουργεί χωρίς την ανάγκη τυποποίησης.

Κεφάλαιο 3

Ανάλυση του πρόσφατου οικονομικού σκηνικού

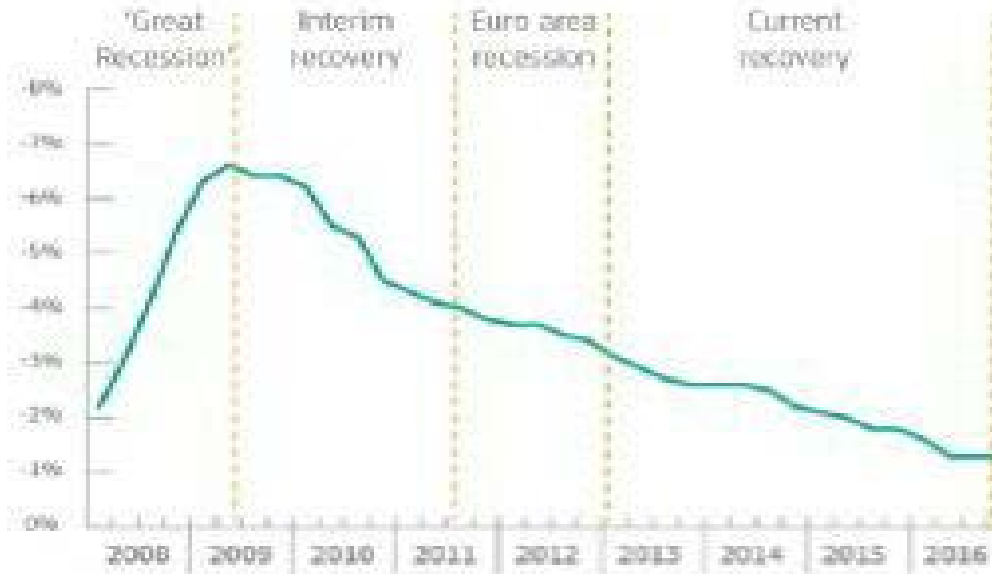
Η Ελληνική Οικονομική Κρίση (GEC) η οποία άρχισε να γίνεται αισθητή τον Αύγουστο του 2007, συνιστά την μεγαλύτερη κρίση μετά τη συντριβή της χρηματιστηριακής αγοράς το 1930 που ξεκίνησε στην αμερικανική αγορά των ενυπόθηκων δανείων, οδηγώντας σε έλλειμμα ρευστότητας στο τραπεζικό της σύστημα (Soriano, 2011).

Απρίλιος 2007	Τα πρώτα σημάδια προβλήματος στην αγορά κατοικιών των ΗΠΑ εμφανίζονται με τον ειδικό δανειστή subprime New Century Financial να κηρύττει πτώχευση.
Αύγουστος 2007	Η γαλλική τράπεζα BNP Paribas αναστέλλει τρία επενδυτικά κεφάλαια στην αγορά ενυπόθηκων δανείων των ΗΠΑ και επισημαίνει την «πλήρη εξάτμιση της ρευστότητας».
Σεπτέμβριος 2007	Στο Ηνωμένο Βασίλειο, οι επενδυτές περιμένουν στην ουρά για να πάρουν τα χρήματά τους από τη Northern Rock (αυτό φημολογείται ως το πρώτο κύμα απόσυρσης κεφαλαίων από μια τράπεζα στο Ηνωμένο Βασίλειο από το 1866)
Μάρτιος 2008	Η JP Morgan συμφωνεί να αγοράσει την Bear Stearns, η οποία βρίσκεται στο χείλος της κατάρρευσης λόγω της έκθεσής της στις αποτυχημένες επενδύσεις.
Ιούλιος 2008	Οι αρχές στηρίζουν τους δύο μεγαλύτερους δανειστές της Αμερικής Fannie Mae και Freddie Mac, δύο επιχειρήσεις που χρηματοδοτούνται από την κυβέρνηση και αγόρασαν στεγαστικά δάνεια από τράπεζες.
Σεπτέμβριος 2008	Η τράπεζα των ΗΠΑ Lehman Brothers καταρρέει. Οι τράπεζες και οι εταιρείες παγκοσμίως αρχίζουν να αποτυγχάνουν. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, η HBOS αναλαμβάνεται από την Lloyds.

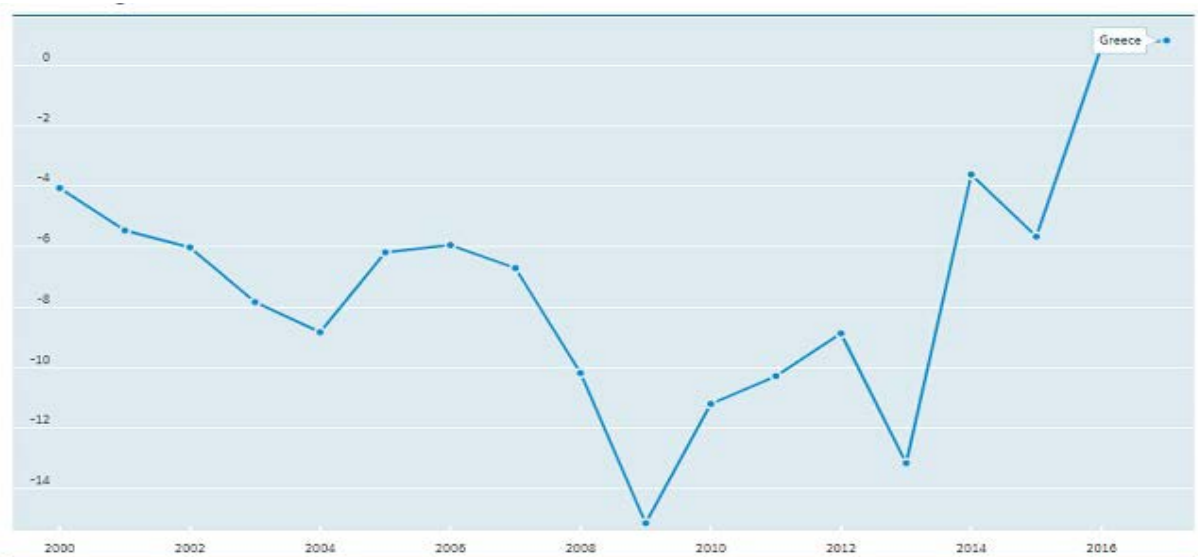
Οκτώβριος 2008	Οι ΗΠΑ υπογράφουν μια πράξη για την αποτελεσματική διάσωση του χρηματοοικονομικού τους συστήματος. Η βρετανική κυβέρνηση επίσης παρεμβαίνει για να σώσει το τραπεζικό της σύστημα.
Νοέμβριος 2008	Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο αρχίζει να εγκρίνει δάνεια για τη οικονομική σταθεροποίηση των χωρών, συμπεριλαμβανομένης της Ουκρανίας και της Ισλανδίας.
Δεκέμβριος 2008 – Ιανουάριος 2009	Οι παγκόσμιες οικονομίες έχουν ήδη βρεθεί σε πρωτόγνωρη ύφεση. Οι κεντρικές τράπεζες μείωσαν τα επιτόκια σε μια συντονισμένη προσπάθεια για την αντιμετώπιση της κρίσης.
Μάρτιος 2009	Τα παγκόσμια χρηματιστήρια έφτασαν στα χαμηλότερα επίπεδα μετά την κρίση. Τα επιτόκια μειώνονται σε χαμηλά επίπεδα στις ΗΠΑ και το Ηνωμένο Βασίλειο. Και οι δύο χώρες ξεκινούν τεράστια ποσοτικά μέτρα χαλάρωσης.
Ιούνιος 2009	Ο ΟΟΣΑ αναφέρει ότι η παγκόσμια οικονομία βρίσκεται κοντά στο χαμηλότερο επίπεδο ύφεσης στην μεταπολεμική ιστορία.

Πίνακας 1. Σύντομη χρονική αλληλουχία γεγονότων που τελικά φανέρωσαν το ξέσπασμα της Παγκόσμιας Οικονομικής Κρίσης.

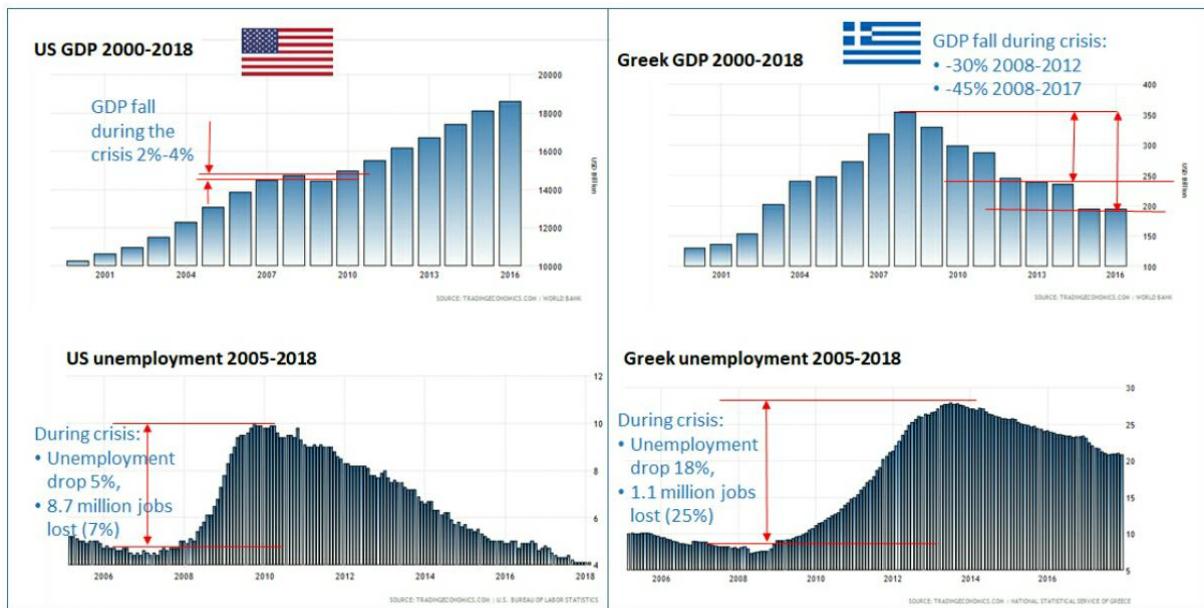
Προοδευτικά, η οικονομική κρίση που ξεκίνησε στις ΗΠΑ, επηρέασε την παγκόσμια οικονομία και οδήγησε στην κατάρρευση του παγκόσμιου εμπορίου, καθώς η β' φάση της τον Σεπτέμβριο του 2008 οδήγησε σε γενική απώλεια εμπιστοσύνης και προβλήματα φερεγγυότητας σε πολλά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ανά τον κόσμο. Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), επλήγησαν οι οικονομίες πολλών από τα κράτη-μέλη, συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας.

Εικόνα 1. Το δημοσιονομικό έλλειμα στην περιοχή του Ευρώ όπως διαμορφώθηκε λόγω της παγκόσμιας κρίσης και η τάση σταθεροποίησής του τα τελευταία χρόνια (Πηγή: European Commission, 2017).

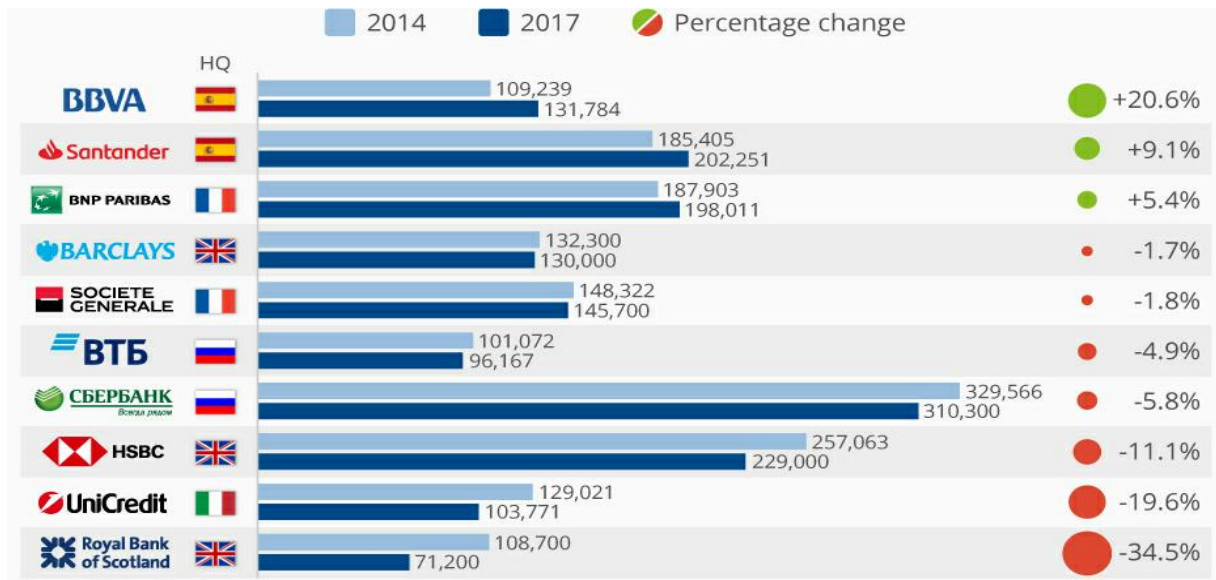
Εικόνα 2. Το πρόβλημα του ελληνικού δημοσιονομικού ελλείμματος, όπως διαμορφώθηκε την περίοδο της κρίσης (επιδείνωση εθνικού χρέους) και κατέστησε αδύνατον για τη χώρα να καλύψει τις υποχρεώσεις της (πηγή: Δεδομένα OECD, 2020).

Εικόνα 3. Σύγκριση μεταξύ Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής (σημείο έναρξης της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης) και Ελλάδας ως προς την πτώση του ΑΕΠ (GDP) και την εκτόξευση της ανεργίας την περίοδο της κρίσης (πηγή: Chatziplis, 2018).

Ακόμη κι αν οι οικονομικές δυσκολίες δεν επηρέασαν όλες τις χώρες της ΕΕ με την ίδια ένταση, η σφοδρότητα της κρίσης ήταν τέτοια ώστε τα αποτελέσματά της ήταν σχεδόν όμοια για την πλειοψηφία των ευρωπαϊκών εθνών και επιχειρήσεων (European Commission, 2010) ανεξάρτητα από το επίπεδο ανταγωνιστικότητάς τους. Σε κάθε περίπτωση, η δραστηριότητα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων θεωρείται ότι συνέβαλε στην παγκόσμια οικονομική κρίση που ξεκίνησε το 2008 μεταξύ άλλων, λόγω της ανάληψης υπερβολικών κινδύνων και των δυσλειτουργιών της αγοράς (Jenkinson, 2008).

Έκτοτε, οι περισσότερες από τις κορυφαίες τράπεζες της Ευρώπης βρίσκονται σε διαδικασία ανάκαμψης από τη χρηματοπιστωτική κρίση, ωστόσο οι μειώσεις του προσωπικού ήταν πολύ πιο συχνές τα τελευταία χρόνια σε σύγκριση με την επέκτασή του. Όπως δείχνει το παρακάτω διάγραμμα, από το 2014 έως το 2017, οι περισσότερες από τις κορυφαίες τράπεζες της Ευρώπης έχουν μειώσει τον αριθμό των εργαζομένων. Η Royal Bank of Scotland επλήγη περισσότερο από όλες, με πτώση 34,5% (από 108.700 εργαζομένους σε 71.200). Παρατηρήθηκαν ωστόσο και ορισμένες αξιοσημείωτες εξαιρέσεις, με δύο από τις μεγαλύτερες τράπεζες της Ισπανίας (BBVA και Santander) να αυξάνουν το προσωπικό τους κατά 20,6 και 9,1% αντίστοιχα. Η BNP Paribas της Γαλλίας σημείωσε επίσης αύξηση στο 5,4% (Armstrong, 2018).

Σχήμα 1. Μεταβολές στον αριθμό του ανθρώπινου δυναμικού μερικών μεγάλων Ευρωπαϊκών τραπεζών στον απόηχο της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης την περίοδο 2014-2017 (πηγή <https://www.statista.com/chart/16155/european-banks-employment-change/>).

Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση πυροδότησε την αναθεώρηση πολλών απόψεων για το οικονομικό, το χρηματοπιστωτικό και το κοινωνικό σύστημα καθώς και για την οικονομική και κοινωνική πολιτική (Στουρνάρας & Αλμπάνη, 2008). Με άλλα λόγια, η οικονομική κρίση του 2008 έδειξε ότι οι τράπεζες και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα είναι ευάλωτα και οι αποτυχίες τους μπορούν να θέσουν σε σοβαρό κίνδυνο το παγκόσμιο οικονομικό και κοινωνικό σύστημα (Shebalkov, Satish & Yukhanaev, 2016). Σήμερα, το ενδιαφέρον αυτό καθοδηγείται εκτός από τις μεγάλες χρηματοπιστωτικές κρίσεις των τελευταίων δεκαετιών και από μεγάλες διαρθρωτικές αλλαγές στον χρηματοπιστωτικό τομέα. Μεταξύ αυτών, οι τεχνολογικές εξελίξεις, οι καινοτόμες ρυθμιστικές διαδικασίες και αλλαγές στην δομή της αγοράς τροποποίησαν ουσιαστικά τους παράγοντες και τις μεθόδους αξιολόγησης της απόδοσης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων (Sousa deAbreu, Kimura & Sobreiro, 2018).

Κεφάλαιο 4

Ορισμός NPLs-NPEs και τρόποι διαχείρισης από τις τέσσερις ελληνικές συστημικές τράπεζες

4.1 Χαρακτηριστικά NPLs-NPEs και τρόποι αντιμετώπισης

Δεδομένου ότι οι περίοδοι που έπονται των τραπεζικών κρίσεων χαρακτηρίζονται από παρατεταμένη και έντονη συστολή της οικονομικής δραστηριότητας και εκτίναξη της ανεργίας, η ακολουθούμενη εσωστρεφής αναπτυξιακή πορεία της ελληνικής οικονομίας κατά τα τελευταία χρόνια δημιούργησε πρόσθετο οικονομικό χάος (Στουρνάρας & Αλμπάνη, 2008). Σύμφωνα με τον Δημητρόπουλο (2012), εκτός από την απόσυρση μεγάλου όγκου καταθέσεων, τον υψηλό βαθμό εξάρτησης από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τις σημαντικές ανάγκες ανακεφαλαιοποίησης, οι ελληνικές τράπεζες εν μέσω της οικονομικής κρίσης και με προορισμό την ύφεση, αντιμετωπίζουν σήμερα ένα ακόμη μεγάλο πρόβλημα: την σημαντική αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων και συνακόλουθη αύξηση των κακών χρεών (Δημητρόπουλος, 2012).

Σχήμα 2. Όπως προκύπτει από το παραπάνω διάγραμμα, τα NPLs κατατάσσονται υψηλότερα από τα εγκλήματα στον κυβερνοχώρο και έρχονται δεύτερα μετά τις γεωπολιτικές αβεβαιότητες τόσο ως προς τον αντίκτυπο όσο και ως προς την πιθανότητα κινδύνου (πηγή: Μετασχεδίαση από ECB & NCA, 2019).

Το πιο συνηθισμένο μέτρο που χρησιμοποιείται για μη αποδοτικές πιστώσεις είναι η έννοια των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Σύμφωνα με τον πρόσφατο ορισμό της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών (EBA) μη εξυπηρετούμενα δάνεια καλούνται οι προκαταβολές, τα χρεόγραφα ή άλλες οφειλές εκτός ισολογισμού εάν: (1) τα ανοίγματα είναι άνω των 90 ημερών λόγω καθυστέρησης ή (2) ο οφειλέτης εκτιμάται ότι είναι απίθανο να πληρώσει τις πιστωτικές υποχρεώσεις στο σύνολό τους παρά τις αποτιμήσεις εξασφαλίσεων (εγγυήσεις), ανεξάρτητα από την ύπαρξη οφειλόμενου ποσού ή τον αριθμό των ημερών καθυστέρησης (EBA, 2013).

Όπως διατυπώθηκε προσφάτως, ένα μη εξυπηρετούμενο δάνειο (NPL) συνιστά ένα ποσό δανεισμένου κεφαλαίου για το οποίο ο οφειλέτης δεν έχει πραγματοποιήσει τις προγραμματισμένες πληρωμές για μια καθορισμένη περίοδο ή βρίσκεται σε δικαστικές ενέργειες. Αν και τα ακριβή στοιχεία της κατάστασης μη εξυπηρέτησης ποικίλλουν, ανάλογα με τους όρους του συγκεκριμένου δανείου, συνήθως ως μη εξυπηρετούμενα δάνεια προσδιορίζονται αυτά για τα οποία δεν έχει πραγματοποιηθεί «καμία πληρωμή» υπό την έννοια των μηδενικών πληρωμών κεφαλαίου ή τόκου (EBA, 2018). Η καθορισμένη περίοδος μπορεί να κυμαίνεται επίσης ανάλογα με τον κλάδο και τον τύπο του δανείου, ωστόσο, γενικά η περίοδος ορίζεται σε 90 ημέρες ή 180 ημέρες. Ένα δάνειο παύει να είναι μη εξυπηρετούμενο εάν επαναδιαπραγματευθεί και υπάρξει ρύθμιση ή αποπληρωθούν οι καθυστερημένες οφειλές άνω των 90 ημερών.

Η επιβάρυνση μιας τράπεζας με πολλά επισφαλή δάνεια στον ισολογισμό της, υποβαθμίζει την κερδοφορία της, καθώς εκτός από την έκπτωση της πιστωτικής της δραστηριότητας, δημιουργούνται κεφαλαιακές ανάγκες ως δίκτυ ασφαλείας σε περίπτωση που διαγραφεί το πλήρες ποσό του δανείου σε κάποιο χρονικό σημείο (EBA, 2016).

Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, εύστοχα θεωρούνται ότι επηρεάζουν την οικονομική δραστηριότητα μιας τράπεζας. Μια μελέτη από τον International Monetary Fund (IMF) (2015) υποστήριξε ότι οι χώρες στις οποίες οι τράπεζες τους έχουν υψηλά επίπεδα NPLs βυθίζονται σε αργή ανάπτυξη. Πιο συγκεκριμένα, οι εταιρείες που εξαρτώνται

περισσότερο από την τραπεζική χρηματοδότηση είναι πιθανό να επηρεαστούν περισσότερο σε σύγκριση με άλλες εταιρείες από τη μειωμένη ικανότητα δανεισμού των τραπεζών. Επιπλέον, μέσα από την ίδια μελέτη διαπιστώθηκε επίσης ότι οι τράπεζες που έχουν υψηλά επίπεδα NPLs στους ισολογισμούς τους έχουν επίσης χαμηλότερη διαθεσιμότητα κατανομής/διάθεσης πιστώσεων στην πραγματική οικονομία (IMF 2015).

Αυτό συμβαίνει μέσω 3 παραμέτρων (Anastasiou, 2017):

- Χαμηλότερη κερδοφορία:

Η ύπαρξη υψηλού όγκου NPLs συνεπάγεται λιγότερα καθαρά λειτουργικά έσοδα για μια τράπεζα. Επίσης, τα αυξημένα επίπεδα NPLs μειώνουν σημαντικά τα κέρδη λόγω της μεγαλύτερης προσπάθειας που πρέπει να ασκηθεί από τους ανθρώπινους πόρους για τη διαχείριση και την παρακολούθηση του μεγάλου αποθέματος NPLs.

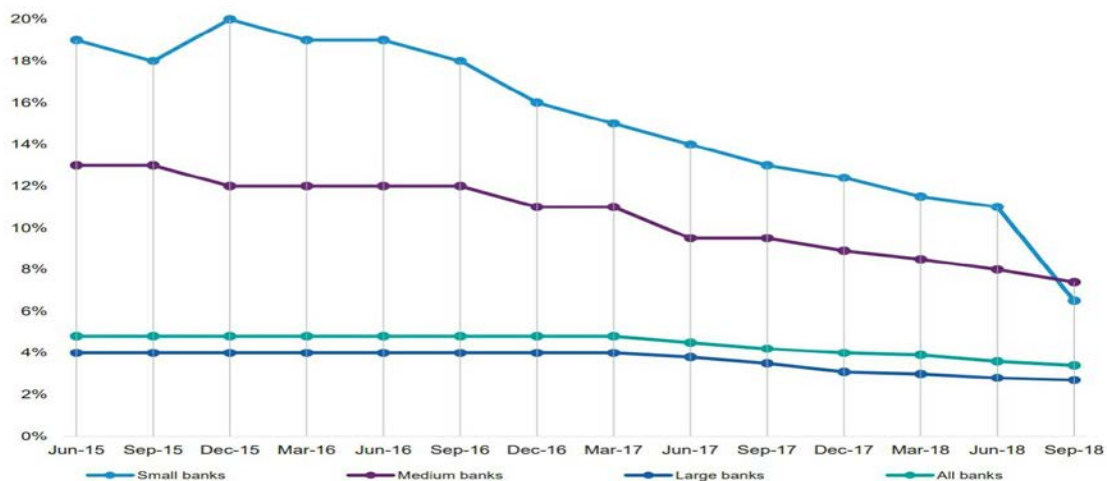
- Υψηλότερες κεφαλαιακές απαιτήσεις:

Τα NPLs αποτελούν στοιχεία υψηλού κινδύνου (προσελκύουν μεγαλύτερους συντελεστές στάθμισης κινδύνου) και ως εκ τούτου οδηγούν σε υψηλότερες κεφαλαιακές απαιτήσεις.

- Υψηλότερο κόστος χρηματοδότησης:

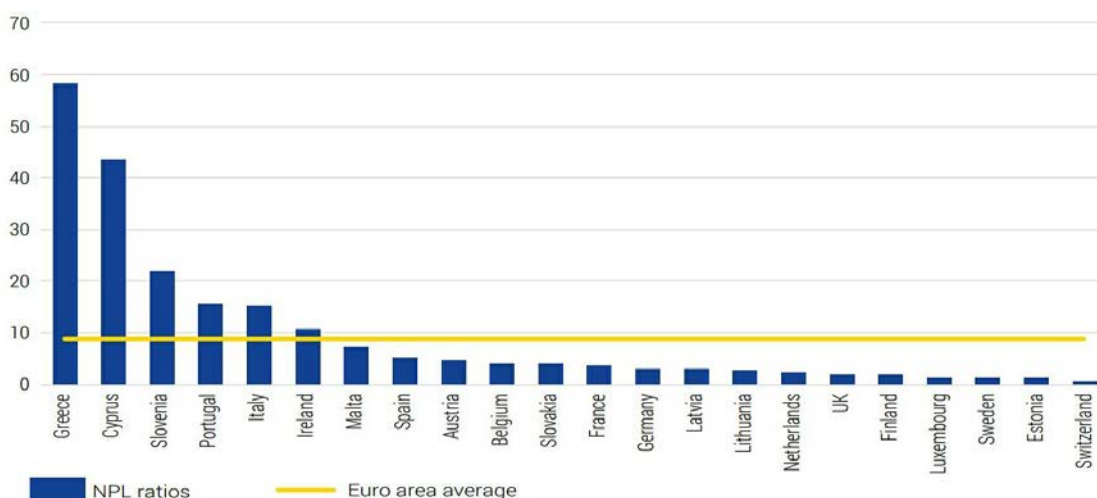
Οι τράπεζες που κατέχουν μεγάλα ποσά περιουσιακών στοιχείων υψηλού κινδύνου όπως τα NPLs, εμπνέουν μειωμένη προθυμία δανεισμού ή πίστωσης με υψηλότερο κόστος χρηματοδότησης (Anastasiou, 2017).

Αν και στην πράξη ο όρος NPLs χρησιμοποιείται συχνά ως συνώνυμο με τις μη εξυπηρετούμενες εκθέσεις (NPEs), οι δύο έννοιες διαφέρουν. Σύμφωνα με τον ορισμό της ΕΒΑ, τα NPLs περιλαμβάνουν μη εξυπηρετούμενα δάνεια και προκαταβολές, ενώ τα NPEs περιλαμβάνουν χρεωστικούς τίτλους εκτός από τα δάνεια και τις προκαταβολές. Ο όρος «μη κυκλοφορούν ενεργητικό» χρησιμοποιείται συχνά για να συμπεριλάβει αποκλεισμένα περιουσιακά στοιχεία. Επιπλέον, τα στοιχεία εκτός ισολογισμού δεν περιλαμβάνονται ούτε στη σχέση μη εξυπηρετούμενων δανείων ή των NPEs

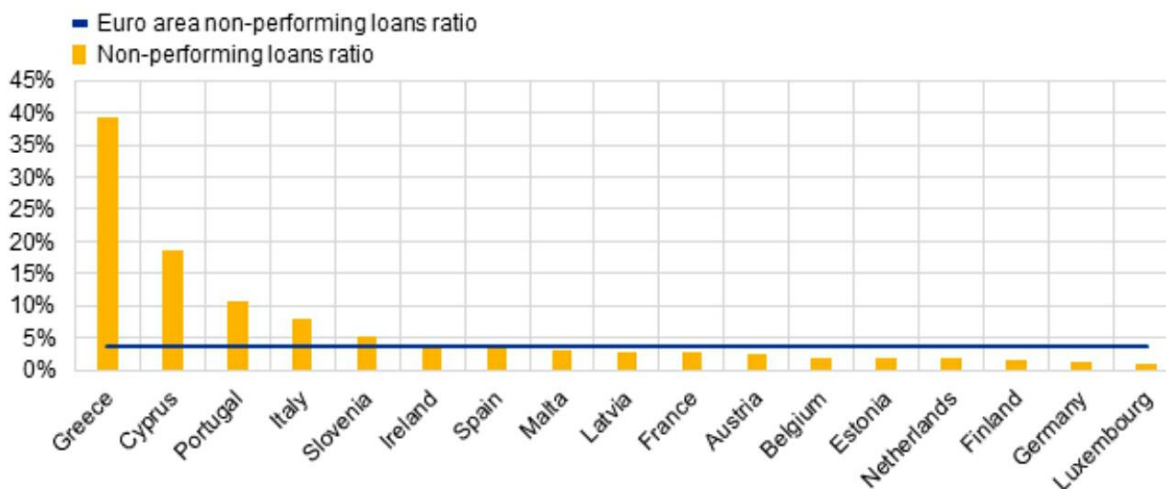

Σχεδιάγραμμα 1. Αναλογία μη εξυπηρετούμενων δανείων σε όγκο δανείων (πηγή: EBA Risk Dashboard Q3/2018).

Η χρηματοπιστωτική κρίση έχει δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για πολλές τράπεζες με αρκετά υψηλά επίπεδα NPLs. Στην κορυφή τους, τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια συσσωρεύθηκαν σε πάνω από ένα τρισεκατομμύριο ευρώ στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι τράπεζες που εμφανίζουν υψηλά επίπεδα μη εξυπηρετούμενων δανείων αντιμετωπίζουν δυσκολίες όσον αφορά στην κερδοφορία και την ανάπτυξή τους, επειδή οι μη εξυπηρετούμενοι δανειστές δεσμεύουν την μερίδα του λέοντος των κεφαλαίων τους, αναιρώντας την διαθεσιμότητά τους για τη δημιουργία νέων δανείων. Όλα τα παραπάνω, δύνανται να επιβραδύνουν περαιτέρω την ανάκαμψη από μια χρηματοπιστωτική κρίση ή πολύ περισσότερο να επάγουν μια πιστωτική κρίση σε συνολικό επίπεδο (Bärnthaler, Elsinger, Fessler & Woschnagg, 2018).

Σχεδιάγραμμα 2. Αναλογίες NPL στην Ευρώπη στα τέλη του 2017 (επί %) (πηγή: SNL Financial, Fitch Connect, ESM calculations).

Σχεδιάγραμμα 3. Αναλογίες NPL στην Ευρώπη κατά το 2^ο τρίμηνο του 2019 (επί %) (πηγή: SNL Financial, Fitch Connect, ESM calculations).

Η μέση αναλογία των NPLs στην ΕΕ ανέρχεται σε 3,4% και συγκρίνεται με τη μέση αναλογία NPLs 1,3% και 1,5% στις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ιαπωνία, αντίστοιχα (Mourmouras, 2019). Όπως παρατηρείται και στο παραπάνω γράφημα, ο ευρωπαϊκός μέσος όρος των μη εξυπηρετούμενων δανείων επιφυλάσσει μεγάλες αποκλίσεις μεταξύ των Ευρωπαϊκών χωρών που καταγράφηκαν το 2017 (σχεδιάγραμμα 2) και διατηρήθηκαν μέχρι και το δεύτερο τρίμηνο του 2019 (σχεδιάγραμμα 3). Οι χώρες του ευρωπαϊκού νότου, εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν πολύ υψηλούς δείκτες NPL γεγονός που σχετίζεται με την αυξανόμενη μόχλευση του ιδιωτικού τομέα πριν από την κρίση. Από τη μία πλευρά, οι επίμονα υψηλοί δείκτες NPLs σε αυτές τις χώρες αντανακλούν εν μέρει τις βαθιές υφέσεις που υπέστησαν οι οικονομίες τους, ωστόσο από την άλλη πλευρά, δείχνουν ότι εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικά εμπόδια στα δικαστικά και νομοθετικά τους συστήματα που εμποδίζουν τις τράπεζες από την αποτελεσματική επίλυση ή τη διάθεση των NPLs τους. Μεταξύ των χωρών που αντιμετώπιζαν υψηλά ποσοστά NPLs, μόνο η Ισπανία DFV GH27 πέτυχε έναν ελαφρώς χαμηλότερο δείκτη NPL έως το τέλος του 2017. Αυτό οφείλεται κυρίως στις εντατικές προσπάθειες αναδιάρθρωσης των τραπεζών της και στις ολοκληρωμένες μεταρρυθμίσεις που εφαρμόστηκαν κατά τη διάρκεια του προγράμματος του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας, συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας μιας εθνικής εταιρείας διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων (Sociedad de Gestión de Activos

precedentes de la Reestructuración Bancaria-Sareb), σχέδιο το οποίο υποστηρίχθηκε από την ισχυρή οικονομική ανάκαμψη (Kaskarelis & Siklos, 2019).

Επομένως, η ευρωπαϊκή διάσταση στο ζήτημα των NPLs, συμπεριλαμβανομένης της τρέχουσας κατάστασης των δευτερογενών αγορών NPLs σε ολόκληρη τη ζώνη του ευρώ, εκτός από ένα ανησυχητικό πρόβλημα για την Ελλάδα, απασχολεί και άλλες χώρες της Νότιας Ευρώπης, όπως η Κύπρος, η Ιταλία, η Πορτογαλία κ.λπ (Mourmouras, 2019).

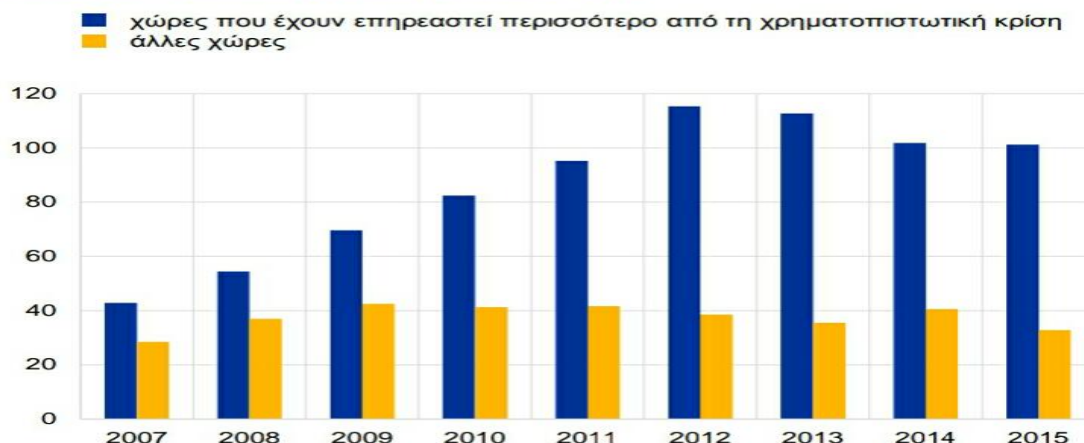
Ένας συναφής όρος με τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια είναι το «κακό χρέος». Με τον όρο αυτό, επισημαίνεται μια δαπάνη που μια επιχείρηση αναλαμβάνει όταν η εξόφληση της πίστωσης που είχε προηγουμένως ανατεθεί σε έναν πελάτη εκτιμάται ως ανύπαρκτη. Το κακό χρέος είναι ένα περιστατικό που πρέπει να ληφθεί υπόψη από όλες τις επιχειρήσεις που παραχωρούν πίστωση στους πελάτες, καθώς υπάρχει πάντοτε ο κίνδυνος να μην εισπραχθούν οι πληρωμές (Organisation for Economic Co-operation and Development, 2005).

Ο δείκτης προειδοποίησης κινδύνου (Texas ratio) λαμβάνει υπόψη το ποσό των μη ικανοποιητικών περιουσιακών στοιχείων μιας τράπεζας και διαιρώντας το με το άθροισμα των υλικών κοινών μετοχών της τράπεζας και των αποθεματικών της για ζημίες από δάνεια, προειδοποιεί για τα πιστωτικά προβλήματα των τραπεζών. Ο δείκτης αναλύει δύο σημαντικούς παράγοντες για την ευημερία μιας τράπεζας: τον αριθμό των επισφαλών δανείων που έχει πραγματοποιήσει και το περιθώριο που έχουν παράσχει οι ιδιοκτήτες της για να καλύψουν τα επισφαλή δάνεια (δηλαδή τα κοινά ίδια κεφάλαια).

Ο λόγος άνω των 100 (ή 1:1) δείχνει ότι τα μη αποτιμώμενα περιουσιακά στοιχεία είναι μεγαλύτερα από τους πόρους που ενδέχεται να χρειαστεί η τράπεζα για να καλύψει πιθανές ζημίες από αυτά τα περιουσιακά στοιχεία. Ουσιαστικά, ο αριθμητής του δείκτη, περιγράφει την αποτελεσματικότητα των δανείων τα οποία όντας επισφαλή, αναμένονται να διαβρώσουν το περιθώριο μετοχών της τράπεζας, προκαλώντας την αποτυχία της (Anastasiou, Louri & Tsionas, 2016).

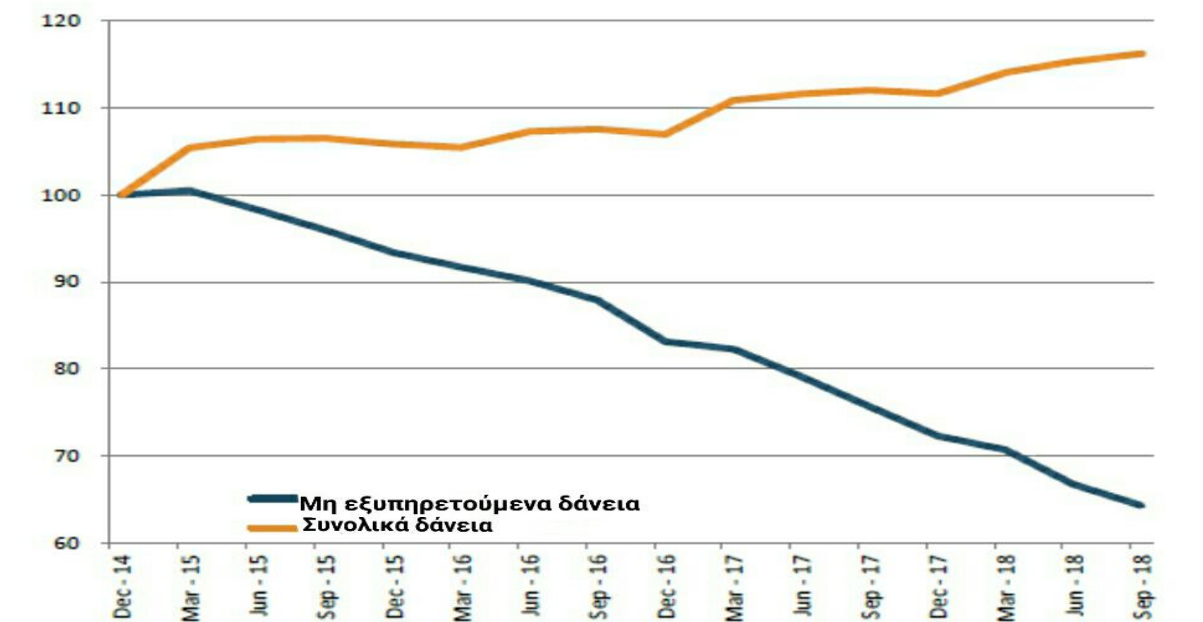
Λόγος μη εξυπηρετούμενων δανείων προς τα εποπτικά ίδια κεφάλαια και τα αποθέματα προβλέψεων για ζημίες από δάνεια για σημαντικούς τραπεζικούς ομίλους της ζώνης του ευρώ

(2007-2015, ποσοστιαίες μονάδες, διάμεσες τιμές)

Σχεδιάγραμμα 4. Εξέλιξη του δείκτη Texas (Texas ratio) στη ζώνη του ευρώ (πηγή: SNL Financial).

Στις 15 Φεβρουαρίου 2018, η ΕΚΤ δημοσίευσε τα συγκεντρωτικά στατιστικά στοιχεία για το ευρωπαϊκό τραπεζικό σύστημα με ημερομηνία αναφοράς το τέλος Σεπτεμβρίου 2017. Σύμφωνα με τα εν λόγω στοιχεία, το συνολικό ενεργητικό των πιστωτικών ιδρυμάτων μειώθηκε κατά 2,8% και διαμορφώθηκε σε 33 τρισ. ευρώ (30/9/2016: 34 τρισ. ευρώ). Περαιτέρω, στις 30/9/2017 ο δείκτης μη εξυπηρετούμενων δανείων (ΜΕΔ) μειώθηκε κατά 1,14% και διαμορφώθηκε σε 4,44% (30/9/2016: 5,58%) (ΕΚΤ, 2018). Οι λόγοι NPL συνέχισαν να μειώνονται και το 2018 σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, επιβεβαιώνοντας τη συνολική τάση βελτίωσης τα τελευταία χρόνια. Τα τελευταία στοιχεία δείχνουν ότι ο μικτός δείκτης NPL για όλες τις τράπεζες της ΕΕ μειώθηκε περαιτέρω στο 3,4% (2^ο τρίμηνο του 2018), προσεγγίζοντας το πλέον χαμηλότερο επίπεδο από το 2014, υποδεικνύοντας ότι ο δείκτης NPL πλησιάζει ξανά τα επίπεδα πριν από την κρίση (σχεδιάγραμμα 5). Ο δείκτης κάλυψης έχει επίσης βελτιωθεί περαιτέρω και έχει αυξηθεί στο 46% (2^ο τρίμηνο του 2018), αυξημένος κατά 3 ποσοστιαίες μονάδες από το 2014 (Mourmouras, 2019).

Σχεδιάγραμμα 5. Πτωτική τάση του όγκου των μη εξυπηρετούμενων δανείων για τις τράπεζες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την περίοδο 2014-2018 (πηγή World Bank, World development indicators, 2018).

4.2 Πρόσφατες εξελίξεις στο ζήτημα των μη εξυπηρετούμενων δανείων των ελληνικών τραπεζών

Το 2018 και για πρώτη φορά μετά το 2010, και μετά από τρεις γύρους κεφαλαιακής ενίσχυσης συνολικού ύψους 64 δισεκατομμυρίων ευρώ, και οι τέσσερις ελληνικές συστημικές τράπεζες (Τράπεζα Πειραιώς, Eurobank, Alpha Bank, Εθνική Τράπεζα) κατάφεραν να ολοκληρώσουν επιτυχώς το τεστ πίεσης του 2018 που διεξήγαγε η ΕΚΤ, χωρίς να απαιτείται πρόσθετη κεφαλαιακή υποστήριξη.

Σε αυτό το πλαίσιο, σύμφωνα με τα τελευταία ανακοινωθέντα οικονομικά αποτελέσματα για το τρίτο τρίμηνο του 2018, οι συστημικές τράπεζες παρέμειναν σε επικερδές πλαίσιο με τους κεφαλαιακούς τους δείκτες να παραμένουν σε άνετα επίπεδα κοντά στο 16% κατά μέσο όρο. Μια άλλη καταφανής βελτίωση στον χρηματοπιστωτικό τομέα αποτέλεσε η αύξηση των συνολικών καταθέσεων της περιόδου Ιουνίου 2015 - Ιανουαρίου 2019 από 20 δισ. Ευρώ (ή 13%) σε 150 δισ. Ευρώ.

Ωστόσο, τα στοιχεία σχετικά με τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια παραμένουν αδύναμα, καθώς τα καθαρά έσοδα από τόκους συνεχίζουν να μειώνονται. Το πιο σημαντικό εκκρεμές ζήτημα για τον ελληνικό τραπεζικό κλάδο παραμένει σήμερα το υψηλό απόθεμα

μη εξυπηρετούμενων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων, καθώς η Ελλάδα παραμένει στην ακραία αναλογία NPE της τάξης του 46,7% (84,7 δισεκατομμύρια ευρώ) διατηρώντας την πρωτιά τόσο στην Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και την ευρωζώνη.

Παρατηρείται βέβαια μια σημαντική μείωση (περίπου 21%) του όγκου των NPEs σε σχέση με την προηγούμενη τριετία (2016-2019), κατά την οποία το απόθεμα των NPEs των ελληνικών τραπεζών έφτασε στο αποκορύφωμά του (51,6%). Η μείωση αυτή, οφείλεται στην μεγάλη προσφυγή των τραπεζών σε διαγραφές και πωλήσεις δανείων, οι οποίες ανήλθαν σε 17 δισ. Ευρώ.

Πιο αναλυτικά, το τρίτο τρίμηνο του 2018, ο δείκτης NPE διαμορφώθηκε στο 44,4% για τα στεγαστικά μη εξυπηρετούμενα δάνεια (27,5 δισεκατομμύρια ευρώ), 55,7% για τα καταναλωτικά (8,8 δισεκατομμύρια ευρώ) και 47,4% (48,2 δισεκατομμύρια ευρώ) για το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο (Πίνακας 2) (Mourmouras, 2019).

ΕΤΟΣ	Καταναλωτικά Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια	Στεγαστικά Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια	Επιχειρηματικά Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια
2007	6,4%	5,2%	5,4%
2008	9,6%	7,1%	7,2%
2009	15,4%	10,7%	9,1%
2010	28,9%	12,5%	9,7%
2011	39,3%	20,4%	15,3%
2012	48,2%	27,5%	26,7%
2013	55,1%	31,6%	36,2%
2014	59,0%	36,7%	39,7%
2015	62,3%	41,8%	40,2%
2016	63,1%	41,7%	50%
2017	61,1%	42,9%	49,2%
2018	55,7%	44,4%	47,4%
2019	51,9%	43,6%	42,3%

Πίνακας 2. Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια περιόδου 2007-2019 ανά κατηγορία Χαρτοφυλακίου (πηγή Τράπεζα της Ελλάδος, 2019).

4.3 Γενικότερο πλαίσιο διαχείρισης μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, (2017) μερικά παραδείγματα υλοποίησης στρατηγικής για τα NPLs είναι:

- Στρατηγική αναμονής/ανοχής: Η επιλογή στρατηγικής αναμονής συνδέεται στενά με το λειτουργικό μοντέλο, το σχέδιο ανοχής και αξιολόγησης του δανειολήπτη, τις δυνατότητες διαχείρισης των επιχειρησιακών NPLs καθώς και την εξωτερική ανάθεση υπηρεσιών συντήρησης και διαγραφής.
- Ενεργές μειώσεις χαρτοφυλακίου: Αυτές μπορούν να επιτευχθούν είτε μέσω πωλήσεων ή/και διαγραφή NPLs που προβλέπονται μη ανακτήσιμα. Αυτή η επιλογή συνδέεται στενά με την επάρκεια της πρόβλεψης, τις αποτιμήσεις ασφάλειας, την ποιότητα των δεδομένων έκθεσης και την ζήτηση επενδυτών NPLs.
- Αλλαγή τύπου ανοίγματος: Αυτό περιλαμβάνει την κατάσχεση, την ανταλλαγή χρεών με μετοχές, την ανταλλαγή χρεών με περιουσιακά στοιχεία ή την εισαγωγή ενυπόθηκων εξασφαλίσεων.
- Νομικές επιλογές: σε αυτές συμπεριλαμβάνονται διαδικασίες λόγω αφερεγγυότητας ή εξωδικαστικές λύσεις.

Η υιοθετούμενη στρατηγική διαχείρισης των NPLs μπορεί να περιλαμβάνει συνδυασμό στρατηγικών/επιλογών για την καλύτερη επίτευξη των στόχων βραχυπρόθεσμα, μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα και την διερεύνηση των βέλτιστων πρακτικών ανά χαρτοφυλάκια ή τμήματα και υπό διαφορετικές συνθήκες (Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, 2017).

Το επιχειρησιακό σχέδιο διαχείρισης πρέπει να ορίζεται με σαφήνεια εντός μιας προκαθορισμένης χρονικής περιόδου (τουλάχιστον 1 έως 3 έτη ανάλογα με τον τύπο των επιχειρησιακών μέτρων που απαιτούνται) και να περιέχει (Charalambakis, Dendramis & Tzavalis, 2017):

- σαφώς καθορισμένους στόχους και δεσμεύσεις σε αυστηρά τηρούμενο χρονικό πλαίσιο
- δραστηριότητες που θα εφαρμόζονται βάσει τμηματοποιημένου χαρτοφυλακίου

- κυβερνητικές ρυθμίσεις, εντός των οποίων περιλαμβάνεται επιμερισμός αρμοδιοτήτων και εποπτικών οργανισμών για καθορισμένες δραστηριότητες και αποτελέσματα
- πρότυπα ποιότητας για την εξασφάλιση επιτυχημένων αποτελεσμάτων
- απαιτήσεις τεχνικών υποδομών, προσωπικού και πόρων
- απαιτούμενο σχέδιο βελτίωσης των τεχνικών υποδομών
- λεπτομερείς και ενοποιημένες απαιτήσεις προϋπολογισμού
- σχέδιο αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας με εσωτερικούς και εξωτερικούς φορείς (π.χ. για πωλήσεις, συντήρηση, πρωτοβουλίες απόδοσης κ.λπ.)

Επιπλέον, αξίζει να σημειωθεί ότι το επιχειρησιακό σχέδιο πρέπει να εστιάσει σε εσωτερικούς παράγοντες που θα μπορούσαν να παρουσιάσουν εμπόδια στην επιτυχή υλοποίηση της στρατηγικής NPL.

Το 2017, οι ελληνικές τράπεζες συμφώνησαν με τις ρυθμιστικές αρχές της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας να μειώσουν τα NPLs κατά 38% στα 66,7 δισεκατομμύρια έως τα τέλη του 2019, πράγμα που σημαίνει ότι ο δείκτης NPL θα παρουσίαζε μείωση φτάνοντας στο 33,9% των συνολικών δανειακών χαρτοφυλακίων (Georgiopoulos, 2017). Για την επίτευξη αυτού του στόχου, οι ελληνικές αρχές και οι τράπεζες έχουν μια σειρά από επιλογές πολιτικής:

- Αναδιάρθρωση χρέους, συμπεριλαμβανομένης της εξωδικαστικής επίλυσης διαφορών ή εταιρική αναδιάρθρωση δανείων, στην οποία συμμετέχουν τράπεζες που είναι πιστωτές στον ίδιο πελάτη.
- Διαγραφές. Τα δάνεια διαγράφονται από τους ισολογισμούς των τραπεζών.
- Centralized Asset Management Company (AMC). Οι εξειδικευμένες εταιρείες διαχείρισης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις μπορούν να αγοράσουν NPLs από τις προβληματικές τράπεζες.
- Άμεση πώληση. Οι τράπεζες ή οι εταιρείες διαχείρισης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις (ΕΔΑΔΠ) μπορούν να μεταβιβάσουν τα NPLs σε ειδικές αγορές NPLs.
- Τιτλοποίηση. Τράπεζες ή ΕΔΑΔΠ μπορούν να μεταβιβάσουν τα τιτλοποιημένα προϊόντα σε ειδικές αγορές NPL.
- Συστήματα προστασίας περιουσιακών στοιχείων. Κρατικοί φορείς δύνανται να προσφέρουν ασφάλιση ζημιών από NPLs προκειμένου να επανεκκινήσουν την πίστωση των τραπεζών (Georgiopoulos, 2017).

Σύμφωνα με τον Anastasiou (2017) μερικά από τα πιο υπολογίσιμα εμπόδια στην αναδιάρθρωση του τραπεζικού συστήματος λόγω των NPLs στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι:

- Η ανεπάρκεια διαθέσιμων εργαλείων και πηγών. Ορισμένες τράπεζες δεν αναλαμβάνουν την εσωτερική διαχείριση των NPLs λόγω έλλειψης πόρων, εμπειρίας και εργαλείων αναδιάρθρωσης. Σε χώρες που αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα με τα NPLs, συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας, της Κύπρου και την Ιρλανδίας, οι αξιολογήσεις των εποπτικών αρχών επί της διαχειριστικής ικανότητας των τραπεζών, παρείχαν αποθαρρυντικά αποτελέσματα.
- Φορολογική νομοθεσία. Τα κίνητρα των τραπεζών για την επίλυση των ζητημάτων των NPLs ενδέχεται να εκλείπουν λόγω συγκεκριμένων φορολογικών τροπολογιών.
- Λογιστικά πρότυπα. Τα διαθέσιμα λογιστικά πρότυπα δεν παρέχουν επαρκή κίνητρα για την απομείωση των NPLs.
- Το μέγεθος των αποθεμάτων ασφαλείας. Η ικανότητα των τραπεζών να αυξήσουν τις προβλέψεις περιορίζεται σε καθεστώς χαμηλών αποθεμάτων κεφαλαίου και χαμηλή κερδοφορία. Έτσι, μια τράπεζα με μεγάλο απόθεμα NPLs και λιγότερη ικανότητα απορρόφησης της απώλειας δύσκολα μπορεί να αντιπαρέλθει της δυσμενούς κατάστασης.

4.4 Διαχείριση μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων από τις τέσσερις συστημικές ελληνικές τράπεζες

Η ετήσια έκθεση της ΕΚΤ για το ευρωπαϊκό τραπεζικό σύστημα το 2018 παρείχε στοιχεία για το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων των τεσσάρων συστημικών τραπεζών της Ελλάδος. Συνολικά ανήλθε σε 225 δισ. ευρώ στο τέλος του 2018, εκ των οποίων το 60% συνίστατο σε δάνεια προς επιχειρήσεις και νοικοκυριά. Έτσι, οι τέσσερις συστημικές τράπεζες συμφώνησαν μεταξύ τους να μειώσουν τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια έως το 2021 κατά 50 δισεκατομμύρια ευρώ (που αντιστοιχεί σε 28% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος της χώρας) (Amago, 2019). Μια εκ των συμφωνιών που συντάχθηκαν στο προαναφερόμενο πλαίσιο επίτευξης στόχων ήταν η σύναψη μιας καινοτόμου για τα διεθνή δεδομένα συμφωνίας συνεργασίας των τεσσάρων συστημικών τραπεζών με την εξειδικευμένη διαχειρίστρια εταιρεία δανείων doBank S.p.A («doBank»). Η συμφωνία καταρτίστηκε στο πλαίσιο της στρατηγικής των ελληνικών συστημικών τραπεζών για τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων και για την προστασία της

βιωσιμότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων με στόχο την ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας (Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, 2019).

Ως εκ τούτου, οι στόχοι των τραπεζών δεν είναι μόνο να μειώσουν τα αποθέματά τους, αλλά και να μειώσουν το προσωπικό που απασχολείται στη διαχείριση αυτών των δανείων. Η προσπάθεια αυτή στην ελληνική Περιφέρεια τείνει να πραγματοποιείται και σε επίπεδο ομίλου, μέσω της εκποίησης δραστηριοτήτων που δεν αποτελούν τον πυρήνα των τραπεζών, καθώς και με την παύση ορισμένων δραστηριοτήτων τους στο εξωτερικό.

4.4.1 Το σχέδιο «Ηρακλής»

Η ανακοίνωση των τεσσάρων ελληνικών συστημικών τραπεζών για την πρόθεσή τους να ασφαλίσουν σημαντικά τμήματα των χαρτοφυλακίων μη εξυπηρετούμενων δανείων τους, καθώς αυτά προσέγγιζαν την αξία των 71,2 δισ. (Σεπτέμβριος του 2019), αντιστοιχιζόμενα στο 42,1% των ακαθάριστων δανείων του ελληνικού τραπεζικού συστήματος προτάθηκε τον Οκτώβριο του 2019 και στη συνέχεια υπερψηφίστηκε στο ελληνικό κοινοβούλιο το σχέδιο «Ηρακλής». Μέσω του σχεδίου αυτού, αναμένεται μια αξιοσημείωτη επέκταση στην ελληνική αγορά των μη εξυπηρετούμενων δανείων, με αυξανόμενη διαφάνεια και βελτιώσεις στην ποιότητα των δεδομένων εφεξής (Moody's, 2020).

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαπίστωσε ότι τα ελληνικά σχέδια που στοχεύουν στη στήριξη της μείωσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων των ελληνικών τραπεζών είναι απαλλαγμένα από οποιαδήποτε κρατική ενίσχυση. Έτσι το 2019 προτάθηκε το πλαίσιο του συστήματος προστασίας περιουσιακών στοιχείων (γνωστό με το όνομα «Ηρακλής»), σύμφωνα με το οποίο το ελληνικό Δημόσιο θα αμείβεται σύμφωνα με τις συνθήκες της αγοράς για τον κίνδυνο που θα αναλάβει με τη χορήγηση εγγύησης για τιτλοποιημένα μη εξυπηρετούμενα δάνεια (European Commission, 2019).

Το σχέδιο «Ηρακλής» έχει σχεδιαστεί για την ενίσχυση των τραπεζών στην τιτλοποίηση και τη μετακίνηση μη εξυπηρετούμενων δανείων από τους ισολογισμούς τους. Σύμφωνα με το σχέδιο, ένα ατομικά διαχειριζόμενο ιδιωτικό όχημα τιτλοποίησης θα μπορεί να αγοράσει μη εξυπηρετούμενα δάνεια από την τράπεζα και να τιτλοποιεί με δικαίωμα πώλησης των τίτλων σε επενδυτές. Το κράτος θα παράσχει δημόσια εγγύηση επί των επισφαλών τίτλων επ' αμοιβής με όρους αγοράς. Ο στόχος είναι να προσελκύσει ένα ευρύ φάσμα

επενδυτών και να στηρίξει τις τράπεζες στις συνεχείς προσπάθειές τους για μείωση του ποσού των μη εξυπηρετούμενων δανείων στους ισολογισμούς τους.

Η εκτίμηση της Επιτροπής έδειξε ότι οι κρατικές εγγυήσεις θα αμείβονται με όρους αγοράς ανάλογα με τον κίνδυνο που αναλαμβάνεται, δηλαδή με τρόπο αποδεκτό για έναν ιδιωτικό φορέα υπό συνθήκες αγοράς. Αυτό διασφαλίζεται ειδικότερα από τα ακόλουθα στοιχεία (European Commission, 2019).

- Πρώτον, ο κίνδυνος για το κράτος θα είναι περιορισμένος, καθώς η κρατική εγγύηση ισχύει μόνο για το ανώτερο τμήμα των τίτλων που πωλούνται από το όχημα τιτλοποίησης. Ένας ανεξάρτητος οργανισμός αξιολόγησης που έχει εγκριθεί από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα θα καθορίσει την βαθμολογία της ανώτερης δόσης.
- Δεύτερον, η κρατική εγγύηση για την δόση θα τίθεται σε ισχύ μόνο εάν περισσότερα από τα μισά από τα μη εγγυημένα και ριψοκίνδυνα τμήματα έχουν πωληθεί επιτυχώς σε συμμετέχοντες στην ιδιωτική αγορά. Αυτό θα διασφαλίσει ότι η κατανομή κινδύνων των δόσεων ελέγχεται και επιβεβαιώνεται από την αγορά προτού το κράτος αναλάβει οποιοδήποτε κίνδυνο.
- Τρίτον, η αμοιβή του κράτους για τον κίνδυνο που αναλαμβάνεται θα είναι σύμφωνη με την αγορά. Το τέλος εγγύησης θα βασίζεται σε ένα σημείο αναφοράς της αγοράς και θα αντιστοιχεί στο επίπεδο και τη διάρκεια του κινδύνου που αναλαμβάνει το κράτος κατά τη χορήγηση της εγγύησης. Αυτό σημαίνει ότι το τέλος εγγύησης που καταβάλλεται θα αυξάνεται με την πάροδο του χρόνου ανάλογα με τη διάρκεια έκθεσης του κράτους. Αυτή η δομή αμοιβών, εκτός από το διορισμό εξωτερικού διακομιστή, στοχεύει στην αύξηση της αποτελεσματικότητας της προπόνησης και της πιθανής ανάκτησης των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

4.4.2 Διαχείριση κόκκινων δανείων από την Τράπεζα Πειραιώς

Για να μειώσει τον όγκο των NPLs η Τράπεζα Πειραιώς θα προχωρήσει σε δύο τιτλοποιήσεις: Η πρώτη (Phoenix), αναμένεται να ξεκινήσει το 2ο εξάμηνο του 2020, με μη εξυπηρετούμενες υποθήκες ύψους 2 δισ. Ευρώ. Η δεύτερη (Vega), αναμένεται για το τέλος του 2020 και αφορά NPLs 5 δισεκατομμυρίων ευρώ (υποθήκες 1 δισεκατομμυρίου ευρώ και τα υπόλοιπα επιχειρηματικά δάνεια 4 δισεκατομμυρίων ευρώ με εγγύηση Δημοσίου). Από τις παραπάνω τιτλοποιήσεις ύψους 7 δισεκατομμυρίων ευρώ, οι μέτοχοι λαμβάνοντας μηδενικό συντελεστή στάθμισης κινδύνου, αναμένουν έσοδα ύψους 2 δισεκατομμυρίων ευρώ. Η Τράπεζα θα κατέχει επίσης το 5% των τίτλων ενδιάμεσης

(mezzanine) και χαμηλής (junior) εξοφλητικής προτεραιότητας. Η τιτλοποίηση της Τράπεζας Πειραιώς στοχεύει στη μείωση των NPEs στο 29% περίπου στο τέλος του 2020 (από το 49% που καταγράφηκε στα τέλη του 2019). Ο στόχος για το τέλος του 2021 είναι 22%, για το 2022 15% και για το 2023 λιγότερο από 10%. Υπάρχει στόχος, από το τέλος του 2019 έως το τέλος του 2022, τα NPLs της Τράπεζας να μειωθούν από 24 δισ. ευρώ σε λιγότερο από 8 δισ. Ευρώ (Μαλλιάρια, 2020).

Σε απόλυτο μέγεθος, η ζημία από τις δύο τιτλοποιήσεις υπολογίζεται λίγο πάνω από 1 δισ. ευρώ και προκειμένου να αποτραπεί η αύξηση της συμμετοχής του Δημοσίου, που σήμερα ελέγχει το 26% του μετοχικού κεφαλαίου της τράπεζας, η Πειραιώς θα ακολουθήσει το μοντέλο της απόσχισης της τραπεζικής δραστηριότητας και της δημιουργίας εταιρείας holding. Στην εταιρεία holding που θα δημιουργηθεί, και η οποία θα είναι εισηγμένη στο Χρηματιστήριο, θα «περάσουν» το 100% των μετοχών της τράπεζας και οι τίτλοι μεσαίας και μειωμένης διαβάθμισης, που θα εκδοθούν στο πλαίσιο της τιτλοποίησης. Με βάση το επιχειρησιακό σχέδιο, το υπόλοιπο μέρος της ζημίας θα καλυφθεί από την κερδοφορία που θα «απελευθερωθεί» τόσο από τη μείωση των προβλέψεων που θα πετύχει η τράπεζα τα προσεχή τρίμηνα όσο και από την αύξηση των οργανικών εσόδων (Τζώρτζη, 2020).

Όσον αφορά στα ασφαλή εταιρικά χαρτοφυλάκια, η Τράπεζα Πειραιώς ανακοίνωσε τον Μάιο του 2018 την πώληση δανείων ονομαστικής αξίας 1.9 εκατομμυρίου ευρώ στην Bain Capital (Fragos, 2019) ενώ τον Ιούνιο του 2019 τη σύναψη 10ετούς συνεργασίας με τη ιδιωτική εταιρεία Intrum Hellas που θα αδειοδοτηθεί και θα εποπτεύεται από την Τράπεζα της Ελλάδος, για τη διαχείριση των υφιστάμενων μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων ύψους 27 δισ. ευρώ μαζί με νέα που θα δημιουργούνται εφεξής (Τράπεζα Πειραιώς, 2019). Η ενέργεια αυτή μαζί με λοιπές που έχουν ήδη ανακοινωθεί ή αναμένονται, προϋποθέτουν μεγάλες περικοπές προσωπικού μέσω της μεταφοράς της διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων σε εταιρείες επενδύσεων, με παράλληλη μεταφορά υπαλλήλων.

Πράγματι, το 2018 η διοίκηση της τράπεζας ανακοίνωσε επίσημα μια πρωτοβουλία για τη μείωση των υπαλλήλων της μέσω του προγράμματος εθελουσίας εξόδου με στόχο την «περαιτέρω αποτελεσματικότητα της λειτουργίας της τράπεζας, που έχει ως επιχειρηματικό στόχο τη μείωση του λειτουργικού κόστους κατά περίπου 150 εκατομμύρια ευρώ την τριετία 2019-2021, τον εξορθολογισμό και τη μεγιστοποίηση της

αξιοποίησης των διαθέσιμων πόρων για τη δημιουργία ενός οργανισμού που θα είναι πιο ευέλικτος και παραγωγικός, με πιο αποδοτικές διαδικασίες» (Τράπεζα Πειραιώς, 2019). Στην κατεύθυνση αυτού του στόχου, κάλεσε το προσωπικό της να αιτηθεί εθελουσία έξοδο με ελκυστικές απολαβές με την μορφή μπόνους. Τελικά, το πρόγραμμα εθελουσίας εξόδου της τράπεζας Πειραιώς, γνώρισε τη μεγαλύτερη συμμετοχή μεταξύ των υπολοίπων, καθώς αποχώρησαν 1.250 άτομα περίπου με αποζημίωση που έφτανε έως και τους 50 μισθούς.

Δεδομένου ότι ο αριθμός των εργαζομένων στον ελληνικό τραπεζικό τομέα συρρικνώθηκε κατά 40% (από 66.000 το 2008 σε 39.380 άτομα το 2018) μέσα στην τελευταία δεκαετία και ο αριθμός των καταστημάτων συρρικνώθηκε κατά 51% από (4.097 το 2008 σε 1.979 το 2018) μέσα στο αντίστοιχο χρονικό διάστημα, οι παραπάνω δράσεις συνιστούν μια αναπόφευκτη ανάγκη για την επιβίωση των τραπεζών.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η μείωση του προσωπικού επήλθε πολύ ταχύτερα σε σύγκριση με την μείωση των περιουσιακών στοιχείων των τραπεζών που μόλις πρόσφατα ξεκίνησε, καθώς οι τράπεζες αντιμετώπισαν ιδιαίτερα προβλήματα με τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια.

4.4.3 Διαχείριση κόκκινων δανείων από την Eurobank

Οι πρόσφατες νομικές εξελίξεις και η αυξημένη πίεση στις ελληνικές τράπεζες για εκκαθάριση των ισολογισμών τους άνοιξαν τελικά το δρόμο για σημαντική δραστηριότητα συναλλαγών. Μέχρι το τέλος του εξαμήνου 2018 -όπως σχεδόν όλες οι ελληνικές συστημικές τράπεζες- η Eurobank αποφάσισε την πώληση ενός χαρτοφυλακίου NPLs. Η αρχική εστίαση ήταν στα μη εξυπηρετούμενα δάνεια λιανικής, ενώ τα πιο απαιτητικά και πολύπλοκα βιβλία ασφαλισμένων εταιρικών δανείων προσελκύουν όλο και περισσότερο την προσοχή των διεθνών επενδυτών. Πιο συγκεκριμένα, στο χώρο της λιανικής, η Eurobank ολοκλήρωσε στις 13 Νοεμβρίου 2017 την πώληση NPLs ονομαστικής αξίας 1,5 δις. ευρώ στην Intrum Hellas (Fragos, 2019). Έτσι, η Intrum Hellas ανέθεσε με τη σειρά της στην Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις (Eurobank FPS) την εξυπηρέτηση των δανειακών λογαριασμών και την διαχείριση των οφειλών. Η θυγατρική της Eurobank, FPS, μετά την συγχώνευσή της με την ERS έλαβε την σχετική αδειοδότηση και προχώρησε στη σύναψη σύμβασης για την εξυπηρέτηση ολόκληρου του χαρτοφυλακίου λιανικής τραπεζικής της Eurobank (ιδιώτες και μικρές επιχειρήσεις) αλλά και για την εξυπηρέτηση της πρώτης

αγοραπωλησίας NPLs στην ελληνική αγορά (Νοέμβριος, 2017) (Eurobank, 2017). Η Eurobank προέβη σε αυτή την πώληση μετά την απόφαση της γενικής συνέλευσης των μετόχων της τον Ιανουάριο του 2020 για την έγκριση του μοντέλου της απόσχισης και εισφοράς των βασικών τραπεζικών δραστηριοτήτων της σε νέα 100% τραπεζική θυγατρική, με παράλληλη μετατροπή του υφιστάμενου νομικού προσώπου της σε εταιρεία holding (Μαλλιάρια, 2020). Αξίζει να αναφερθεί ότι η FPS, ως εταιρεία διαχείρισης του ομίλου Eurobank, απασχολεί ήδη δανειζόμενο προσωπικό (1.000 υπαλλήλων) και έχει μεταβιβαστεί σε ποσοστό 80% στην εταιρεία Pimco. Το νέο πρόγραμμα εθελουσίας εξόδου της τράπεζας που αναμένεται για το 2020 θα αφορά στην αποχώρηση 400 εργαζομένων (πέραν των 500 που μεταφέρονται στην εταιρεία διαχείρισης μη εξυπηρετούμενων δανείων FPS).

4.4.4 Διαχείριση κόκκινων δανείων από την Alpha Bank

Το μοντέλο της απόσχισης και εισφοράς των βασικών τραπεζικών δραστηριοτήτων της σε νέα 100% τραπεζική θυγατρική, με παράλληλη μετατροπή του υφιστάμενου νομικού προσώπου της Τράπεζας σε εταιρεία holding πρόκειται να ακολουθηθεί και από την Alpha Bank (Μαλλιάρια, 2020). Η Alpha Bank από το 2018 ολοκλήρωσε την πώληση μη εξυπηρετούμενων δανείων αξίας 3,7 δισεκατομμυρίων ευρώ στην B2 Capital Holdings (Fragos, 2019). Ειδικότερα, η διοίκηση της τράπεζας ανακοίνωσε ότι η αυξημένη εμπιστοσύνη στις προοπτικές της ελληνικής οικονομίας, σε συνδυασμό με τα άνετα κεφαλαιακά αποθέματα, επιτρέπουν στον όμιλο να υποστηρίξει την τιτλοποίηση NPEs ύψους 12 δισεκατομμυρίων ευρώ. Επιπλέον, η τράπεζα ευελπιστεί να συνδυάσει την εσωτερική διαχείριση των NPEs με την πλατφόρμα της Ceral Hellas, για την αναβάθμιση της προσπάθειας διαχείρισης των NPEs. Όλα τα παραπάνω, οι ιθύνοντες τα συνοδεύουν με τις απαραίτητες διαβεβαιώσεις προς τους εργαζομένους της τράπεζας για δίκαιη και ισόνομη μεταχείριση, διαφάνεια και πλήρους προστασίας της εργασιακής τους σχέσης (Alpha Bank, 2019). Αναφορικά με την μείωση προσωπικού της συγκεκριμένης τράπεζας, μετά την αποχώρηση 800 εργαζομένων (και απορρόφηση μέρους τους από την Ceral) που σημειώθηκε με το πρόγραμμα εθελουσίας εξόδου που ολοκληρώθηκε το 2019, σχεδιάζεται νέο στοχευμένο πρόγραμμα εθελουσίας εξόδου για το 2020 (Alpha Bank, 2019).

4.4.5 Διαχείριση κόκκινων δανείων από την Εθνική Τράπεζα

Μεταξύ των τεσσάρων ελληνικών συστημικών τραπεζών, η Εθνική Τράπεζα κινείται «εκτός γραμμής», καθώς η πρόσφατη ανταλλαγή των κρατικών ομολόγων της με νέο 30ετές, της παρέχει δυνατότητα απορρόφησης των ζημιών από την ταχύτερη μείωση των NPLs μέσω τιτλοποιήσεων (Μαλλιάρια, 2020). Επιπλέον, μέχρι πρότινος (2018), η Εθνική Τράπεζα υπόκειτο σε επιθεώρηση (On-Site Inspection) από τον SSM για την αξιολόγηση του στεγαστικού χαρτοφυλακίου μέσω ελέγχου πιστωτικής ποιότητας. Η επιθεώρηση διεξάγεται σύμφωνα με το πρόγραμμα ελέγχου που εγκρίθηκε από την ΕΚΤ και επρόκειτο να ολοκληρωθεί μέχρι τον Μάιο του 2019 (Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, 2019).

Ωστόσο, η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος ολοκλήρωσε τον Μάιο του 2018 την πρώτη πώληση χαρτοφυλακίου ΜΕΔ ονομαστικής αξίας 2,0 δισεκατομμυρίων ευρώ στην CarVal Investors & Intrum (Fragos, 2019). Τον Ιούλιο του 2019 η τράπεζα ανακοίνωσε την πρώτη σύναψη οριστικής συμφωνίας με την κοινοπραξία Centerbridge Partners, LLP και την Elliott Advisors (UK) Limited («Consortium») για τη διάθεση χαρτοφυλακίου 12.800 μη εξυπηρετούμενων δανείων μικρών και μικρομεσαίων επιχειρήσεων συνολικού ύψους 0,9 δισεκατομμυρίων ευρώ. Μετά το κλείσιμο της συναλλαγής, η Κοινοπραξία εκχώρησε την εξυπηρέτηση του χαρτοφυλακίου στην αδειοδοτημένη από την Τράπεζα της Ελλάδος «Cepal Hellas Financial Services S.A» (National Bank of Greece, 2019).

Αξίζει να σημειωθεί ότι η Εθνική τράπεζα, επίσης προέβη σε Πρόγραμμα Εθελουσίας Αποχώρησης Προσωπικού κατά την διάρκεια του 2018. Στο πλαίσιο του προγράμματος εθελούσιας αποχώρησης το οποίο ξεκίνησε τον Δεκέμβριο του 2016, συμμετείχαν 622 και 615 υπάλληλοι για τον Όμιλο και την Τράπεζα, αντίστοιχα. Επιπρόσθετα, στο 2019 και μέχρι τον Μάρτιο του 2019, συμμετείχαν 121 και 118 υπάλληλοι για τον Όμιλο και την Τράπεζα, αντίστοιχα (Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, 2019).

Τράπεζα	Εργαζόμενοι	
	2018	2017
Alpha Bank	8.147	8.667
Εθνική Τράπεζα	9.200	9.800
Τράπεζα Πειραιώς	11.700	12.848
Eurobank	8.997	9.418

Πίνακας 3. Αποτελέσματα προγράμματος εθελουσίας εξόδου και για τις τέσσερις συστημικές τράπεζες την περίοδο 2017-2018 (πηγή insider.gr).

4.5 NPLs και μέτρα στήριξης λόγω πανδημίας Covid-19: Αναστολή δόσεων δανείων και Πρόγραμμα «Γέφυρα»

Εν όψει των νέων κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών που διαμορφώθηκαν λόγω της πανδημικής κρίσης του Covid-19, το ελληνικό κράτος προχώρησε στη θέσπιση μέτρων για τη στήριξη των δανειοληπτών που επηρεάστηκαν από την πανδημία, με αναστολή πληρωμών δόσεων δανείων και το πρόγραμμα «Γέφυρα».

Βάσει του σχετικού Νόμου και του Υπουργικού Διατάγματος που τέθηκε σε ισχύ στις 30 Μαρτίου 2020, υπάρχει η δυνατότητα αίτησης αναστολής πληρωμών δανείων προς τραπεζικά ιδρύματα και εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων μεταξύ 30/3/2020 – 31/12/2020 για νομικά και φυσικά πρόσωπα με καθυστερήσεις μικρότερες των 30 ημερών στις 29 Φεβρουαρίου 2020, μετά από αίτημα του χρεώστη. Στους δυνητικούς χρεώστες περιλαμβάνονται και οι δανειολήπτες με καθυστερήσεις μεγαλύτερες των 30 ημερών στις 29 Φεβρουαρίου 2020 οι οποίοι προχώρησαν σε εξόφληση μέχρι τις 30 Μαρτίου 2020 και οι δανειολήπτες με καθυστερήσεις μεγαλύτερες των 30 ημερών σε μικρά ποσά (€100 και €500 για λιανικά και επιχειρηματικά δάνεια αντίστοιχα). Η αναστολή πληρωμής ισχύει για την καταβολή κεφαλαίου και τόκου δανείων. Οι τόκοι κεφαλαιοποιούνται και οι πληρωμές δανείων επαναρχίζουν από την 1 η Ιανουαρίου 2021 σύμφωνα με νέο χρονοδιάγραμμα (Υπουργείο Οικονομικών, 2020). Με αυτόν τον τρόπο, τα εν λόγω δάνεια μετατρέπονται σε ενήμερα συμβάλλοντας στη μείωση του όγκου των μη εξυπηρετούμενων δανείων των τραπεζών.

Αναφορικά με το πρόγραμμα «Γέφυρα», πρόκειται για μία ευρεία "ομπρέλα" προστασίας της α' κατοικίας δανειοληπτών που έχουν πληγεί από την πανδημική κρίση, επιβραβεύοντας για πρώτη φορά και τους συνεπείς δανειολήπτες και δυνητικά μπορούν να το αξιοποιήσουν 330.000 νοικοκυριά, μετά τη λήξη ή τη διακοπή της αναστολής πληρωμών δόσεων, σε περίπτωση έχουν κάνει χρήση του παραπάνω μέτρου στήριξης. Επιδοτούνται όλα τα είδη δανείων: στεγαστικά, καταναλωτικά και επιχειρηματικά που βαρύνουν την πρώτη κατοικία αλλά όχι τα δάνεια που λήφθηκαν με κρατική εγγύηση (π.χ. πυρόπληκτα, σεισμόπληκτα κ.λπ.) ή που ήδη επιδοτούνται στο πλαίσιο άλλου

προγράμματος (π.χ. Οργανισμού Εργατικής Κατοικίας – ΟΕΚ, Ν. 4605/2019) προς αποφυγή διπλής ενίσχυσης, κάτι που απαγορεύεται από το ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο. Το κράτος επιδοτεί για 3 τρίμηνα, τη μηνιαία δόση του δανείου, ανάλογα με την κατηγορία του δανείου. Ο δανειολήπτης πληρώνει κάθε μήνα το υπόλοιπο ποσό της δόσης δανείου που δεν καλύπτει το κράτος. Μετά τη λήξη της επιδότησης, θα πρέπει να πληρώνει ολόκληρη τη μηνιαία δόση του δανείου, για χρονικό διάστημα 6-18 μήνες, ανάλογα με την κατηγορία του δανείου, αλλιώς θα πρέπει να επιστρέψει την κρατική επιδότηση (Μαλλιάρια, 2020).

Οι επιδοτήσεις ανά κατηγορία δανείου αποτυπώνονται ως εξής:

- Ενήμερα δάνεια ή δάνεια με καθυστέρηση έως 90 ημέρες: Το ύψος της επιδότησης ξεκινά στο 90% της μηνιαίας δόσης (σ.σ. με ανώτατο ποσό τα 600 ευρώ) και αποκλιμακώνεται ως το 70%.
- Δάνεια με περισσότερες από 90 ημέρες καθυστέρησης: Η επιδότηση κατά τους πρώτους τρεις μήνες του προγράμματος ανέρχεται στο 80% της δόσης και υποχωρεί σταδιακά για να φθάσει κατά το τρίτο και τελευταίο τρίμηνο στο 60%. Ανώτατο ύψος επιδότησης τα 500 ευρώ και προϋπόθεση για να τη λάβει ο δανειολήπτης είναι να ρυθμίσει και να εξυπηρετεί ομαλά το ρυθμισμένο του δάνειο.
- Δάνεια σε καταγγελία: Το ύψος της επιδότησης, εφόσον ρυθμιστούν και εξυπηρετούνται ομαλά τα δάνεια, ξεκινά από το 60% της δόσης (σ.σ. ανώτατο ύψος ποσού τα 300 ευρώ) και υποχωρεί στο τρίτο τρίμηνο στο 30% (EURO2day, 2020).

Με το εν λόγω πρόγραμμα, εκτός της επιβράβευσης των συνεπών δανειοληπτών, υποστηρίζονται και όσοι έχουν μη εξυπηρετούμενα δάνεια, τα οποία πλέον καθίστανται ενήμερα κατόπιν σχετικής συμφωνίας δανειολήπτη και συνεργαζόμενης τράπεζας για μια νέα, βιώσιμη ρύθμιση της οφειλής. Αυτό έχει θετικό αντίκτυπο στον όγκο των NPLs των τραπεζών. Επισημαίνεται ακόμη ότι μέσω του προγράμματος «Γέφυρα» περιορίζεται ο κίνδυνος δημιουργίας μιας νέας γενιάς “κόκκινων” δανείων, λόγω της κρίσης που επέφερε η πανδημία (Taxisheaven, 2020). Ωστόσο, οι συνέπειες της πανδημίας αναφορικά με τα NPLs αλλά και η αποτελεσματικότητα των παραπάνω μέτρων στήριξης αναμένεται να φανούν στο άμεσο μέλλον.

Κεφάλαιο 5

Ερευνητικό μέρος

Σκοπός της παρακάτω πρωτογενούς έρευνας είναι η εκτίμηση της αντίληψης των τραπεζικών υπαλλήλων διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων σχετικά με το βέλτιστο πλαίσιο διαχείρισης. Τα αποτελέσματα που θα εξαχθούν αναμένονται να ενισχύσουν την ήδη θεμελιωμένη γνώση που προκύπτει από την σχετική βιβλιογραφία, αναφορικά με την αποτελεσματικότητα και την κερδοφορία του τραπεζικού συστήματος παρά την ύπαρξη αυξημένου αποθέματος NPLs.

5.1 Υλικά και μεθοδολογία

Η συγκεκριμένη μελέτη διερεύνησης των αντιλήψεων για την αποτελεσματικότητα διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων από τις ελληνικές τράπεζες, εκπονήθηκε με την μέθοδο συλλογής του υλικού με την βοήθεια του ερωτηματολογίου. Το ερωτηματολόγιο που σχεδιάστηκε και αναπτύχθηκε αποτέλεσε το βασικό εργαλείο συγκέντρωσης των απόψεων των ερωτώμενων στους οποίους διανεμήθηκε. Οι απόψεις και οι θέσεις των συμμετεχόντων σχετικά με το τρέχον πλαίσιο διαχείρισης του χαρτοφυλακίου των μη εξυπηρετούμενων δανείων που ακολουθείται επί του παρόντος από τις 4 ελληνικές συστημικές τράπεζες αλλά και τις εταιρείες διαχείρισης ήταν ο βασικός πυρήνας των ερωτήσεων που περιέχονταν στο ερωτηματολόγιο. Ειδικότερα, περιλαμβάνονταν 24 ερωτήσεις σχετικές με τις απόψεις του δείγματος επί της συσσώρευσης, διατήρησης και ορθότητας διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων στη χώρα μας και 6 ερωτήσεις δημογραφικού ενδιαφέροντος. Τον υπό μελέτη πληθυσμό αποτέλεσαν τραπεζικοί υπάλληλοι που απασχολούνται στο τμήμα διαχείρισης μη εξυπηρετούμενων δανείων των τεσσάρων συστημικών τραπεζών σε όλη την ελληνική περιφέρεια καθώς και υπάλληλοι διαχείρισης σε Εταιρείες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις (ΕΔΑΔΠ). Ο σχεδιασμός του ερωτηματολογίου συνδέθηκε άμεσα με τους στόχους της έρευνας. Έτσι, οι επιλογές απαντήσεων του υπό μελέτη πληθυσμού σκιαγραφούν τις πεποιθήσεις, τις στάσεις και τις απόψεις τους σε θέματα που αφορούν τους παράγοντες δημιουργίας αποθεματικού μη εξυπηρετούμενων δανείων, την

διαχείρισή τους από τράπεζες και αδειοδοτημένες εταιρείες καθώς και κοινωνικο-πολιτικούς και οικονομικούς παράγοντες που ενδεχομένως να παρεμβάλλονται σε μια ιδεατή αποτελεσματική και τελεσφόρα διαχείριση.

5.2 Περιγραφή δείγματος

Το ερωτηματολόγιο απεστάλη μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας στους διαχειριστές των δανείων των τεσσάρων συστημικών τραπεζών ολόκληρης της Ελλάδας το διάστημα μεταξύ Σεπτεμβρίου και Οκτωβρίου του 2020, ενώ οι απαντήσεις συγκεντρώθηκαν και αναλύθηκαν μετά το πέρας συγκέντρωσης του ελάχιστου επιθυμητού αριθμού απαντημένων ερωτηματολογίων (Οκτώβριος του 2020).

Καθώς δεν υπήρχαν πληροφορίες για την διακύμανση του πληθυσμού από κάποια προηγούμενη μελέτη αξιολόγησης της διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων εκ μέρους των τεσσάρων συστημικών τραπεζών και των εταιρειών διαχείρισης, οι ηλικιακές ομάδες αναδείχθηκαν μέσα από την αντίστοιχη δημογραφική ερώτηση. Κάθε ηλικιακή ομάδα κατηγοριοποιήθηκε με τέτοιο τρόπο ώστε να αντιστοιχεί γενικόλογα στην τρέχουσα σχετική εμπειρία του ερωτώμενου με την διαχρονική εξέλιξη του ζητήματος των μη εξυπηρετούμενων δανείων και των απορροιών τους στο συνολικότερο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Για παράδειγμα, η ηλικιακή ομάδα κάτω των 35 ετών αντιστοιχίστηκε με τους νεοεισερχόμενους υπαλλήλους στον τομέα της διαχείρισης, οι ομάδες 35-44 και 45-54 αντιστοιχίστηκαν στην πιο παραγωγική και έμπειρη ηλικιακά ομάδα που σύμφωνα με τις στατιστικές μελέτες αφορά υπαλλήλους που έχουν κατά κάποιο τρόπο ανελιχθεί στην χρηματοπιστωτική επιστήμη, η γνώση και η εμπειρία των οποίων στην μακροπροληπτική πολιτική έχει παγιωθεί. Τέλος, η ηλικιακή ομάδα >55 αντιστοιχίστηκε σε έμπειρους επαγγελματίες με υψηλές γνώσεις και δεξιότητες που έχουν συνταξιοδοτηθεί ή τείνουν προς την συνταξιοδότηση και έχουν εντρυφήσει επί σειρά ετών στο ζήτημα των μη εξυπηρετούμενων δανείων, καθώς επίσης είναι αυτόπτες μάρτυρες ενός μεταβαλλόμενου οικονομικού, κοινωνικού και πολιτικού σκηνικού, επί του οποίου το χαρτοφυλάκιο και η διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων ήταν αρκετά διαφοροποιημένη σε σύγκριση με τα σύγχρονα δεδομένα.

5.3 Ερευνητικά ερωτήματα

Τα ερευνητικά ερωτήματα της παρούσας πρωτογενούς έρευνας, όπως διαμορφώθηκαν εκ των προτέρων είναι:

- Ποιοι θεωρούνται οι σημαντικότεροι τραπεζο-ειδικοί ή μακρο-ειδικοί παράγοντες δημιουργίας και συσσώρευσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων στην Ελλάδα;
- Ποιοι θεωρούνται οι κυριότεροι παράγοντες παρεμπόδισης των διαδικασιών ανάκαμψης/αναδιάρθρωσης του ζητήματος των μη εξυπηρετούμενων δανείων στην Ελλάδα;
- Η μεταβίβαση της διαχείρισης των ελληνικών μη εξυπηρετούμενων δανείων σε ΕΔΑΔΠ κρίνεται αποτελεσματική;
- Η επερχόμενη εφαρμογή του σχεδίου "Ηρακλής" κρίνεται επαρκής για την επίλυση του ζητήματος των μη εξυπηρετούμενων δανείων στην Ελλάδα;

5.4 Ηθικά ζητήματα

Εκτός από την διασφάλιση της ανωνυμίας (και της εμπιστευτικότητας) των συμμετεχόντων και της αντιστοιχίας των απαντήσεών τους με την εταιρεία, θέση ή τομέα απασχόλησης, βάση του πρόσφατου Νόμου 2472/1997 για την Προστασία των Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, δεν προέκυψαν περεταίρω ηθικά ζητήματα.

Κεφάλαιο 6

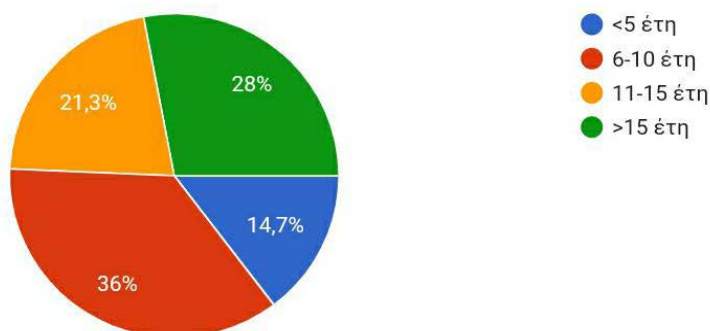
Αποτελέσματα

Με πρόθεση το μέγεθος του δείγματος να είναι όσο το δυνατό μεγαλύτερο για την επίτευξη υψηλότερης ακρίβειας, το ερωτηματολόγιο προωθήθηκε ηλεκτρονικά σε συνολικά 100 άτομα εκ των οποίων ανταποκρίθηκαν οι 75 (ποσοστό ανταπόκρισης 75 % του πληθυσμού). Το δείγμα των 75 ερωτηθέντων αποτελείτο από 40 γυναίκες (53,3 %) και 35 (46,7%) άνδρες. Το 46,7% (35/75) ήταν 35-44 ετών, το 33,3% (25/75) ήταν ηλικίας κάτω των 35 ετών, ενώ το 20% (15/75) ήταν ηλικίας 45 έως 54 ετών. Δυστυχώς, στην έρευνα δεν συμμετείχαν άτομα άνω των 55 ετών. Το 46,7% (35/75) ήταν απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, το 46,7% (35/75) ήταν κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου, ενώ μόλις 5 (6,7%) ήταν απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Μεταξύ του δείγματος, δεν υπήρχαν κάτοχοι ή υποψήφιοι διδακτορικού τίτλου.

Ένα από τα σημαντικότερα δημογραφικά στοιχεία της παρούσας μελέτης αποτέλεσε η προϋπηρεσία των συμμετεχόντων στον τραπεζικό τομέα. Όπως αναπαρίσταται στο παρακάτω γράφημα, το 36% (27/75) είχε προϋπηρεσία μικρότερη από 6-10 ετών, το 28% (21/75) είχε μεγαλύτερη προϋπηρεσία των 15 ετών, το 21,3% (16/75) είχε προϋπηρεσία 11 έως 15 ετών, ενώ το 14,7% (11/75) είχε προϋπηρεσία μικρότερη των 5 ετών στον τραπεζικό τομέα.

Τρέχουσα προϋπηρεσία στον τραπεζικό τομέα

75 απαντήσεις

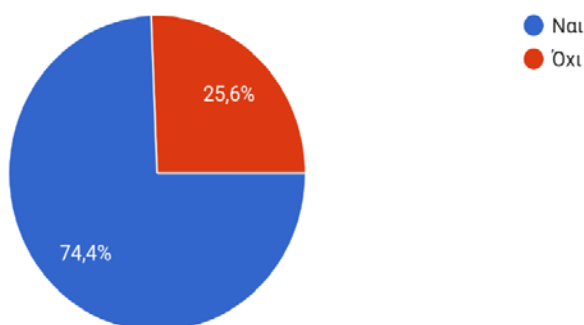

Ανάλογα διαμορφώθηκε και η προϋπηρεσία των συμμετεχόντων και στην τρέχουσα θέση απασχόλησης (που σχετίζεται με την διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων). Ειδικότερα, το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων (44%) απασχολείται στην παρούσα θέση διαχείρισης 6-10 έτη, το αμέσως μικρότερο ποσοστό των συμμετεχόντων (41,3%) απασχολείται στην παρούσα θέση διαχείρισης λιγότερα από 5 έτη, μόλις το 13,3% των συμμετεχόντων απασχολείται στην παρούσα θέση διαχείρισης 11 έως 15 έτη και μόνο 1 (1,3%) συμμετέχουσα/οντας απασχολείται στην παρούσα θέση διαχείρισης για διάστημα μεγαλύτερο των 15 ετών.

Όπως παρατηρήθηκε, η μερίδα του λέοντος των συμμετεχόντων (78,2%) απασχολείται εξυπηρετώντας εξωδικαστικές συμφωνίες (που στοχεύουν στην αποκατάσταση της τακτικής αποπληρωμής μέσω επέκτασης ή χρηματοδότησης), ενώ το 11,5% διεκπεραιώνει νομικές διαδικασίες (συμπεριλαμβανομένων των πτωχεύσεων, συμφωνιών με πιστωτές, κατασχέσεων, συμφωνιών αναδιάρθρωσης, σχεδίων αποκατάστασης κ.α). Ας σημειωθεί ότι 5/75 συμμετέχοντες ασχολούνται και με τα δύο παραπάνω πεδία διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Δύο και ένας συμμετέχοντες βρέθηκαν να απασχολούνται στον τομέα του εσωτερικού ελέγχου και στο Collection.

Στο σημείο αυτό, είναι πολύ χρήσιμη η παρατήρηση ότι περίπου 2 στους 3 συμμετέχοντες (74,4%) έχει επιμορφωθεί μέσω προγράμματος επί της διαχείρισης των δανείων που βρίσκονται σε καθυστέρηση.

Έχετε συμμετάσχει σε πρόγραμμα επιμόρφωσης σχετικά με τη διαχείριση των δανείων σε καθυστέρηση;
78 απαντήσεις

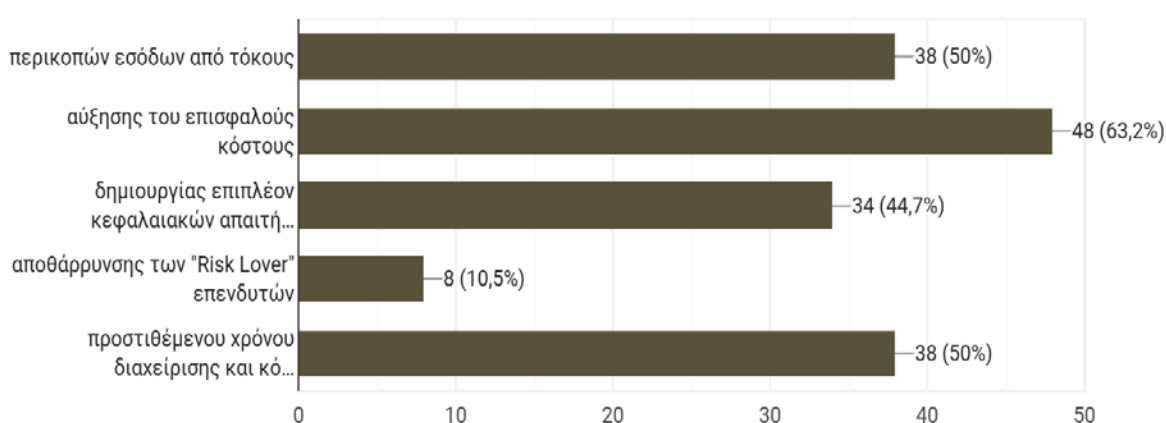

Η ερώτηση αυτή αποσκοπούσε στην διερεύνηση της εξοικείωσης των ερωτώμενων σχετικά με την ορθή διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Όπως αποδείχθηκε,

για τους περισσότερους εργαζόμενους που συμμετείχαν στην μελέτη, υπήρξε μέριμνα για την παροχή των κατάλληλων γνώσεων και δεξιοτήτων. Δεδομένου δε, ότι το δείγμα μας παρουσίαζε χαρακτηριστική ετερογένεια ως προς τον χρόνο απασχόλησης στον τραπεζικό τομέα γενικότερα, αλλά και στην παρούσα θέση διαχείρισης ειδικότερα, μπορεί να εξαχθεί το ασφαλές συμπέρασμα ότι ο τύπος επιμόρφωσης στον οποίο έχουν συμμετάσχει οι ερωτώμενοι σχετικά με την ορθή διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, είναι τακτική και διαχρονική.

Η επόμενη ερώτηση στόχευσε στην εξαγωγή εκτιμήσεων από τους συμμετέχοντες σχετικά με την επίδραση ενός αυξημένου χαρτοφυλακίου μη εξυπηρετούμενων δανείων στην κερδοφορία ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος ή φορέα. Οι συμμετέχοντες μπορούσαν να επιλέξουν περισσότερους από έναν παράγοντες υποβάθμισης της τραπεζικής κερδοφορίας.

Βάση της εμπειρίας σας, ο αυξημένος όγκος μη εξυπηρετούμενων δανείων, υποβαθμίζει την κερδοφορία της τράπεζας στην οποία εργάζεστε μέσω
76 απαντήσεις

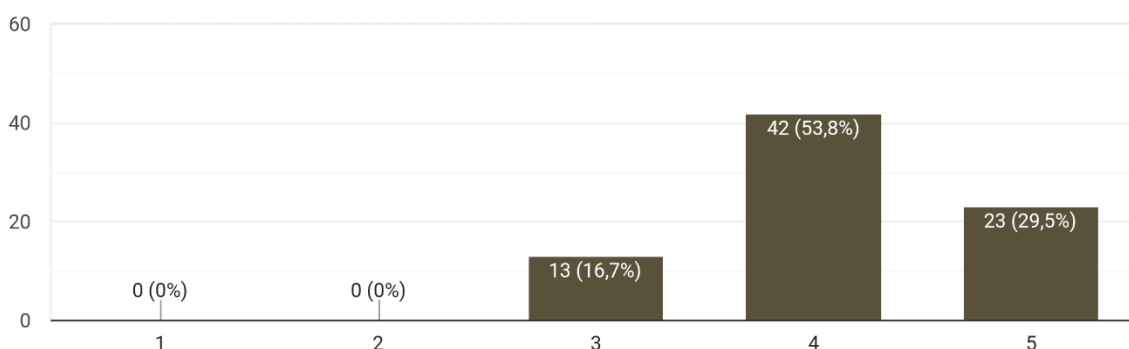
Όπως καταγράφηκε, οι απόψεις δίστανται σχετικά με τον καθοριστικότερο τρόπο υποβάθμισης της κερδοφορίας μιας τράπεζας. Ειδικότερα, η αύξηση της επισφάλειας, η περικοπή των εσόδων από τόκους και ο προστιθέμενος χρόνος διαχείρισης/κόστος συντήρησης για την επίλυση του ζητήματος βρέθηκαν να είναι οι πιο δημοφιλείς τρόποι υποβάθμισης της κερδοφορίας, καθώς επιλέχθηκαν από το 63,2% το 50% και το 50% των ερωτώμενων αντιστοίχως. Ακολούθως, επιλέχθηκε από ένα υπολογίσιμο ποσοστό των συμμετεχόντων (44,7%) η δημιουργία προστιθέμενων κεφαλαιακών απαιτήσεων για το χρηματοπιστωτικό φορέα. Σύμφωνα με τους ερωτώμενους, η αποθάρρυνση των

«risk lover» επενδυτών, είναι ο λιγότερο σημαντικός παράγοντας υποβάθμισης της κερδοφορίας μιας τράπεζας, αφού επιλέχθηκε μόνο από το 10,5%.

Η αντίληψη των συμμετεχόντων και η συμφωνία μεταξύ τους σχετικά με την αυταπόδεικτη δυσλειτουργία που εγείρεται από την συσσώρευση των μη εξυπηρετούμενων δανείων στους μηχανισμούς προσφοράς και κατανομής τραπεζικών πιστώσεων, φάνηκε μέσα από τις απαντήσεις τους στην 5βάθμια κλίμακα Likert.

Όπως παρατηρείται και στο παρακάτω γράφημα, όλοι οι συμμετέχοντες βαθμολόγησαν την επαγόμενη δυσλειτουργία με 3,4 και 5, υποδεικνύοντας πως μέσω της συσσώρευσης των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων, η αποσταθεροποίηση που προκαλείται δυστυχώς επηρεάζει άμεσα την εύρυθμη λειτουργία μιας τράπεζας μέσω αδυναμίας επιτέλεσης του βασικού ρόλου των τραπεζών που είναι η κερδοφόρα παραγωγή και διάθεση τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών σε φερέγγυους αποδέκτες με υψηλό επίπεδο επιστροφής.

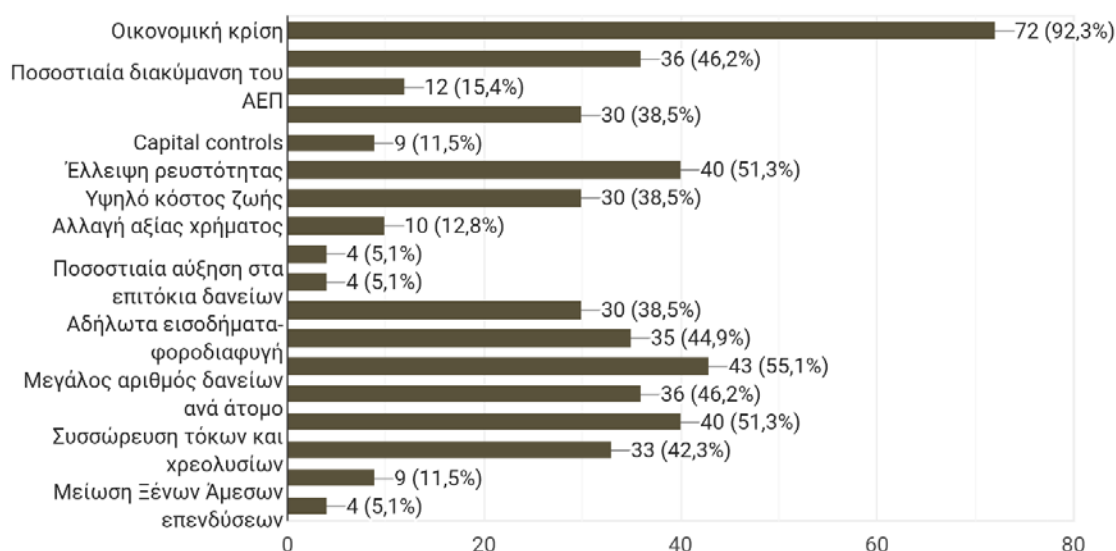
Κατά πόσο θεωρείτε ότι η συσσώρευση των NPLs και στις 4 συστημικές τράπεζες προκαλεί δυσλειτουργία στους μηχανισμούς προσφοράς/κατανομής τραπεζικών πιστώσεων;
78 απαντήσεις

Οι απόψεις των συμμετεχόντων σχετικά με τον ή τους καθοριστικότερους παράγοντες δημιουργίας και συσσώρευσης ενός μεγάλου αποθέματος μη εξυπηρετούμενων δανείων, αναμενόμενα η οικονομική κρίση, έναντι πολλών άλλων παραγόντων, βρέθηκε να έχει διαμορφώσει το σύγχρονο σκηνικό. Πέραν της οικονομικής κρίσης που επιλέχθηκε από το 92,3% των συμμετεχόντων, εξίσου σημαντικοί καθοριστές της δημιουργίας ενός ογκώδους χαρτοφυλακίου μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων βρέθηκαν επίσης η αυξημένη χορήγηση δανείων (προ κρίσης), χωρίς την άσκηση του αναγκαίου ελέγχου (55,1%), η έλλειψη ρευστότητας (51,3%) ως απόρροια της παρατεταμένης ύφεσης και ανεργίας, η κακοδιαχείριση των χρημάτων από τους δανειολήπτες (51,3%), η ποσοστιαία αύξηση του δείκτη ανεργίας (46,2%) και ο μεγάλος αριθμός δανείων ανά

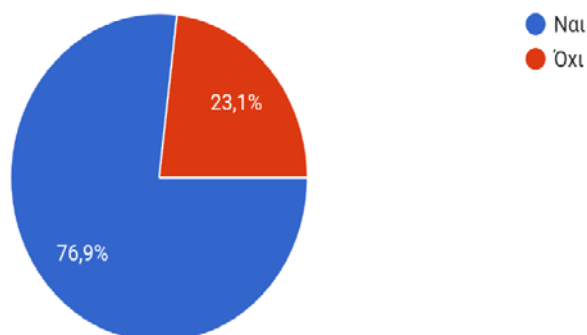
άτομο (46,2%). Τα αδήλωτα εισοδήματα και η φοροδιαφυγή (44,9%), η συσσώρευση τόκων και χρεολυσίων (42,3%), η αυξημένη φορολογία (38,5%) και το υψηλό κόστος ζωής (38,5%) βρέθηκαν να διαδραματίζουν σημαντικό αλλά όχι κρίσιμο ρόλο στην δημιουργία του αποθέματος, ενώ παράγοντες όπως η ποσοστιαία διακύμανση του ΑΕΠ (15,4%), η αλλαγή της αξίας του χρήματος (12,8%), η έλλειψη αναπτυξιακών νόμων κι επιχειρηματικών λύσεων (11,5%), τα capital controls (11,5%), ο πληθωρισμός (5,1%), η αύξηση των επιτοκίων (5,1%) και η μείωση των άμεσων ξένων επενδύσεων (5,1%) δεν αποδείχθηκαν καθοριστικοί παράγοντες, βάση των αντιλήψεων των συμμετεχόντων.

Επιλέξτε τις βασικές αιτίες που κατά την άποψή σας επηρεάζουν το απόθεμα των μη εξυπηρετούμενων δανείων
78 απαντήσεις

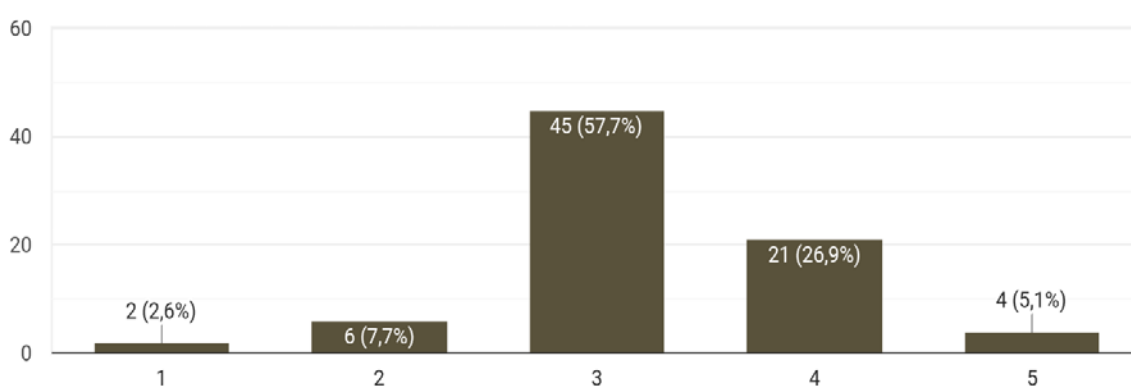
Πολύ ενδιαφέρουσα ήταν η σχεδόν απόλυτη συμφωνία των ερωτώμενων σχετικά με τον βαθμό αποτελεσματικότητας της διαχείρισης που πραγματοποιείται στο πιστωτικό ίδρυμα στο οποίο απασχολούνται. Όπως παρατηρείται και στο παρακάτω γράφημα, 3 στους 4 συμμετέχοντες (76,9%), απάντησαν ότι γίνεται αποτελεσματική διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου, με σημαντικό αντίκτυπο στον όγκο των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Ωστόσο, η συγκεκριμένη ερώτηση δεν έχει αναδρομικό αλλά τρέχοντα χαρακτήρα, καθιστώντας τις απαντήσεις των ερωτώμενων πολύ ενδιαφέρουσες σχετικά με το νέο πλαίσιο διαχείρισης που ενδεχομένως εφαρμόζεται στις τράπεζες και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα σύγχρονα.

Θεωρείτε ότι στην τράπεζα που εργάζεστε γίνεται σωστή διαχείριση πιστωτικού κινδύνου (credit risk management) με σημαντικό αντίκτυπο στον όγκο των μη εξυπηρετούμενων δανείων
78 απαντήσεις

Οι αντιλήψεις των συμμετεχόντων σχετικά με την αποτελεσματική εκτίμηση του κινδύνου έρχονται σε αντίθεση με το επόμενο γράφημα. Στην ερώτηση σχετικά με την αναγκαιότητα αναδιαμόρφωσης του ελεγκτικού πλαισίου και του πλαισίου διαχείρισης και αντιμετώπισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων, οι ερωτώμενοι απάντησαν ότι απαιτείται μέσο (βαθμολογία 3 στην κλίμακα Likert) έως υψηλό (βαθμολογία 4,5 στην κλίμακα Likert) επίπεδο αλλαγών.

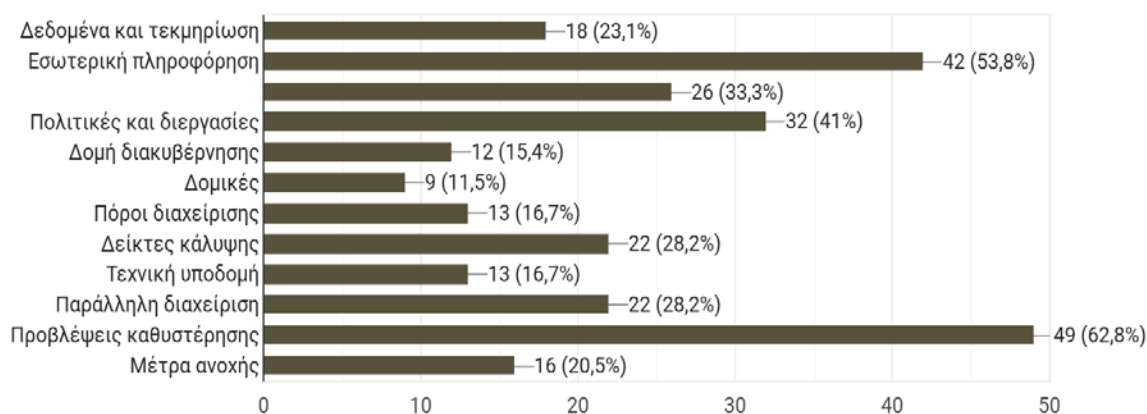
Σε ποιο βαθμό αναμένετε ότι η τράπεζα στην οποία εργάζεστε θα πρέπει να εφαρμόσει αλλαγές για να διαχειριστεί αποτελεσματικότερα το ζήτημα των μη εξυπηρετούμενων δανείων
78 απαντήσεις

Μάλιστα, οι τομείς που σύμφωνα με τους ερωτώμενους πρέπει να υποστούν αναβάθμιση είναι κατά φθίνουσα σειρά επιλογής οι προβλέψεις καθυστέρησης (62,8%), η εσωτερική πληροφόρηση (53,8%), οι πολιτικές και οι διεργασίες (41%), οι δείκτες πρώιμης προειδοποίησης (33,3%), οι δείκτες κάλυψης (28,2%), η παράλληλη διαχείριση (28,2%), τα δεδομένα κι η τεκμηρίωση (23,1%), τα μέτρα ανοχής (20,5%), οι πόροι διαχείρισης (16,7%) και η τεχνική υποδομή (16,7%), η δομή διακυβέρνησης (15,4%) και οι δομικοί τομείς (11,5%).

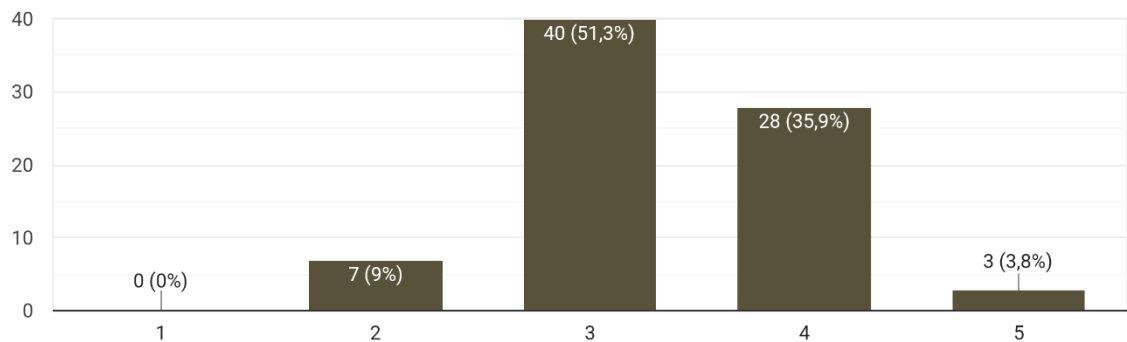
Ποιές περιοχές θεωρείτε απαραίτητο να υποστούν αναβάθμιση

78 απαντήσεις

Σε μια προσπάθεια γενίκευσης του περιεχομένου των προηγούμενων ερωτήσεων, τέθηκε και το ζήτημα της αποτελεσματικότητας των παρεχόμενων λύσεων εκ μέρους του πλήθους των τραπεζών επί της ρύθμισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Όπως φαίνεται και στο παρακάτω γράφημα, οι απαντήσεις παρουσιάζουν χαρακτηριστική διακύμανση μεταξύ της προσφοράς σχεδόν καθόλου αποτελεσματικών λύσεων (βαθμολογία 2 στην κλίμακα Likert) και της προσφοράς πάρα πολύ αποτελεσματικών λύσεων (βαθμολογία 5 στην κλίμακα Likert).

Σε τι βαθμό πιστεύετε ότι προσφέρονται από τις τράπεζες οι βέλτιστες δυνατές λύσεις για τη ρύθμιση των μη εξυπηρετούμενων δανείων;
78 απαντήσεις

Μεγάλο ενδιαφέρον προκύπτει κι από την σύνοψη των απαντήσεων των ερωτώμενων σχετικά με την εξορθολογισμένη ή μη αποτίμηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων από τους ισολογισμούς των τραπεζών.

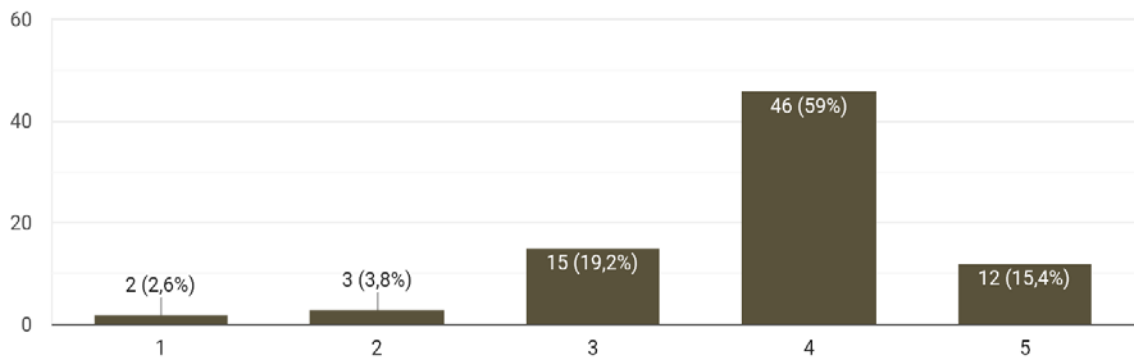
Αξιοσημείωτα, ένα μεγάλο ποσοστό των ερωτώμενων (67,9%) απάντησε ότι τα πραγματικά αποτελέσματα εξαρτώνται από αστάθμητους παράγοντες (συμπεριλαμβανομένων της ύπαρξης, του είδους και της αξίας εγγυήσεων που σχετίζονται με την υποκείμενη έκθεση και του απαιτούμενου χρόνου ανάκτησης).

Θεωρείτε ότι τα NPLs αποτιμώνται σωστά στους ισολογισμούς των τραπεζών ή αποκρύπτονται ζημίες;
78 απαντήσεις

Μάλιστα, οι συμμετέχοντες βάση των βαθμολογιών (3-5) που απέδωσαν μέσω της κλίμακας Likert, βρέθηκαν να υποστηρίζουν ότι οι βραχυπρόθεσμες ρυθμίσεις των μη εξυπηρετούμενων δανείων, αντί να επιλύουν το πρόβλημα, απλώς το μεταθέτουν σε μελλοντικό χρόνο και μάλλον το πολλαπλασιάζουν και το διαιωνίζουν.

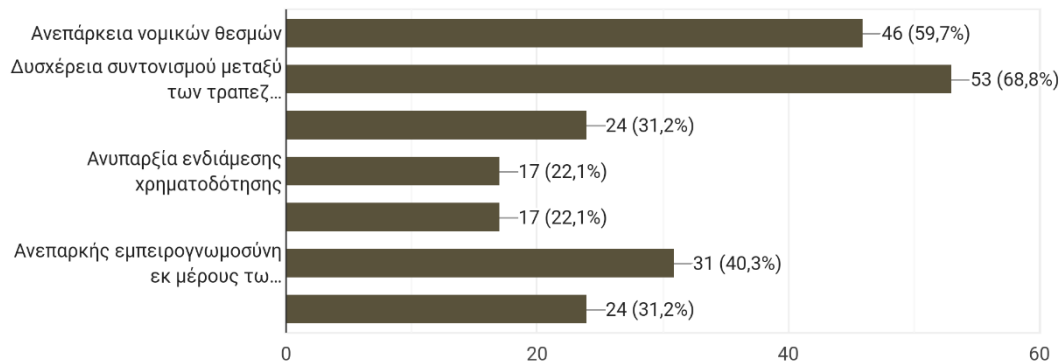
Σε τι βαθμό πιστεύετε ότι οι βραχυπρόθεσμες ρυθμίσεις μη εξυπηρετούμενων δανείων των καταναλωτών, κατά κανόνα δεν επιλύουν το πρόβλ... μέλλον με συνέπεια να αυξάνεται το ύψος τους;
78 απαντήσεις

Μεταξύ των παραγόντων που δυσχεραίνουν ή παρεμποδίζουν την ανάκαμψη και την αναδιάρθρωση των χρεών από τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, ο δημοφιλέστερος αναδείχθηκε η δυσχέρεια συντονισμού μεταξύ των τραπεζών, καθώς επιλέχθηκε από το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτώμενων (68,8%). Ακολούθως, σημαντικός παράγοντας φάνηκε να θεωρείται κι η ανεπάρκεια των νομικών θεσμών που επιλέχθηκε από το 59,7% των ερωτώμενων. Η ανεπαρκής εμπειρογνωμοσύνη εκ μέρους των τραπεζών (40,3%) μαζί με την απροθυμία του δημοσίου τομέα να συμμετάσχει σε συμφωνίες (31,2%) και οι υψηλές αμοιβές συμβούλων και επαγγελματιών (31,2%) κριθήκαν επίσης μετρίως επιβαρυντικοί, σε αντίθεση με την ανυπαρξία ενδιάμεσης χρηματοδότησης (22,1%) και την ύπαρξη νομικών κινδύνων (22,1%) οι οποίοι θεωρήθηκαν λιγότερο επιβαρυντικοί σε σχέση με τους προαναφερόμενους.

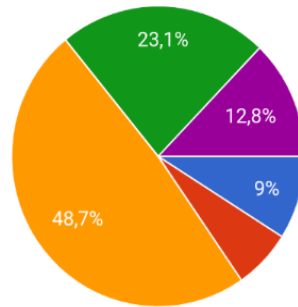
Υποδείξτε τους παράγοντες που θεωρείτε ότι συνηγορούν στην παρεμπόδιση των διαδικασιών ανάκαμψης/αναδιάρθρωσης του ζητήματος των NPLs

77 απαντήσεις

Περίπου το ήμισυ των ερωτώμενων (48,7%), υποστήριξε τη θέση σύμφωνα με την οποία η επίλυση του ζητήματος συσσώρευσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων δεν πρέπει να δρομολογείται γρήγορα και δραστικά μέσω άμεσης πώλησης, καθώς σε επίπεδο μακρο-οικονομίας, οι πωλήσεις μπορούν να διαβρώσουν την κεφαλαιακή βάση των τραπεζών και να θέσουν σε κίνδυνο τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα. Ωστόσο, το 23,1% των ερωτώμενων αντιτάχθηκε στην παραπάνω θέση, υποστηρίζοντας ότι μέσω της άμεσης πώλησης εξασφαλίζεται χρόνος και χρήμα αποσυμφορώντας τις τράπεζες και τις αρμοδιότητες των υπαλλήλων. Ένα μικρότερο ποσοστό των συμμετεχόντων (12,8%), υποστήριξε ότι η άμεση πώληση πρέπει να προτιμάται καθώς οι τράπεζες δεν είναι σε θέση να ακολουθήσουν εσωτερικές στρατηγικές διαχείρισης και επεξεργασίας των μη εξυπηρετούμενων δανείων και να επιτύχουν ποσοστά ανάκαμψης. Επιπλέον, αξίζει να σημειωθεί ότι λίγοι συμμετέχοντες (9%) επίσης διαφώνησαν με την άμεση πώληση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, στηρίζοντας την επιλογή τους στο γεγονός η πώληση αυτών των περιουσιακών στοιχείων ως μόνη γρήγορη λύση είναι συνήθως σε τιμές κατώτερες των λογιστικών.

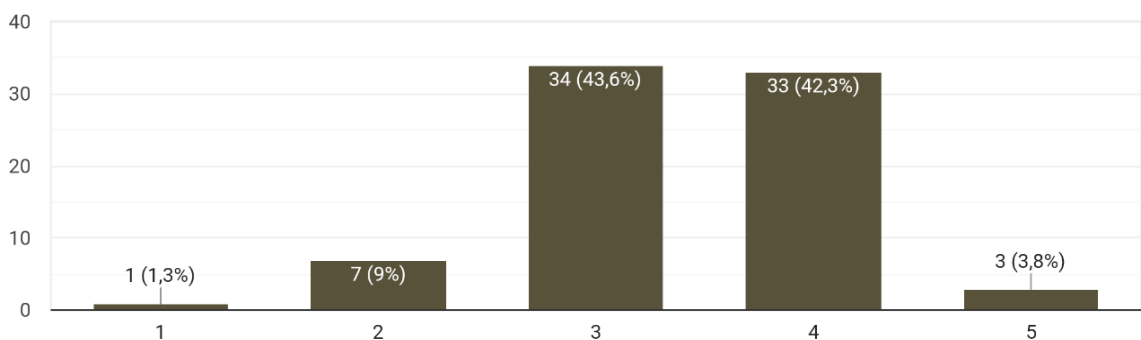
Θεωρείτε ότι η επίλυση του προβλήματος της συσσώρευσης μεγάλου αποθέματος NPLs πρέπει να λαμβάνει χώρα γρήγορα και δραστικά μέσω άμεσης πώλησης
78 απαντήσεις

- Όχι, καθώς η μόνη γρήγορη λύση είναι η πώληση αυτών των περιουσιακών σ...
- Όχι, καθώς οι γρήγορες πωλήσεις «en bloc» μεταφέρουν υπολογίσιμη αξία α...
- Όχι, καθώς σε επίπεδο μακροοικονομίας, οι πωλήσεις μπορούν να...
- Ναι, καθώς εξασφαλίζεται χρόνος και χρήμα αποσυμφωνώντας τις τράπεζε...
- Ναι, καθώς οι τράπεζες δεν είναι σε θέση να ακολουθήσουν εσωτερικές σ...

Συμπληρωματικά της άποψης των ερωτώμενων σχετικά με την άμεση πώληση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, τέθηκε ακόμη μια ερώτηση της αξιολόγησης του διαρθρωτικού βήματος μεταβίβασης των απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια σε Εταιρείες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις. Όπως φαίνεται και στο παρακάτω γράφημα, οι ερωτώμενοι αποδείχθηκαν σχετικά μετριοπαθείς, βαθμολογώντας με 3 και 4 στην κλίμακα Likert. Το γεγονός ότι οι ακραίες τιμές την κλίμακας δεν επιλέχθηκαν, υποδηλώνει την μετριοπαθή προς θετική στάση των ερωτώμενων αναφορικά με την μεταβίβαση των απαιτήσεων σε Εταιρείες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις.

Πως αξιολογείτε την μεταβίβαση της διαχείρισης των απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια από τα εγχώρια πιστωτικά ιδρύματα στις ...ς Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις (ΕΔΑΔΠ)
78 απαντήσεις

Σε επόμενη ερώτηση, το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων (65,4%) υποστήριξε πως η μεταβίβαση των μη εξυπηρετούμενων δανείων οδηγεί στην επικέντρωση των τραπεζικών στην τραπεζική αναδιάρθρωση & τον νέο δανεισμό και το 28,2% των συμμετεχόντων υποστήριξε την θέση σύμφωνα με την οποία ο σαφής διαχωρισμός των επισφαλών δανείων από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα οδηγεί σε πιο αποτελεσματικό & ανταγωνιστικό τρόπο διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Ένα μικρό ποσοστό των συμμετεχόντων (5,1%) θεωρεί ότι η πολιτική παρέμβαση είναι αναπόφευκτη καθώς η συντριπτική πλειοψηφία των ΕΔΑΔΠ εποπτεύεται από το κράτος, κι ένα ακόμη μικρότερο ποσοστό (1,3%) έκρινε ότι η τιμολόγηση των κακών περιουσιακών στοιχείων είναι μια πολύ κουραστική διαδικασία ειδικά κατά την διάρκεια οικονομικών κρίσεων. Όλα τα παραπάνω υποστηρίζουν την ενδεχόμενη μετριοπαθή προς θετική στάση των συμμετεχόντων απέναντι στην μεταβίβαση των μη εξυπηρετούμενων δανείων από τις τράπεζες στις ΕΔΑΔΠ που δημιουργήθηκε βάση των απαντήσεων της προηγούμενης ερώτησης.

Επιλέξτε την θέση που σας βρίσκει σύμφωνο/η σχετικά με την μεταβίβαση διαχείρισης των NPLs σε ΕΔΑΔΠ
78 απαντήσεις

Στο σημείο αυτό, κρίθηκε απαραίτητη η διερεύνηση των προβλεπτικών αντιλήψεων των ερωτώμενων σχετικά με τις επερχόμενες τροποποιήσεις που αναμένονται με την πολυαναμενόμενη εφαρμογή του σχεδίου «Ηρακλής». Στην ερώτηση διερεύνησης των στάσεων των επαγγελματιών διαχείρισης σχετικά με την επερχόμενη εφαρμογή του σχεδίου «Ηρακλής» παρατηρήθηκε η μεγαλύτερη δυνατή ασυμφωνία μεταξύ των απαντήσεων. Όπως φαίνεται κι από το παρακάτω διάγραμμα, το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτώμενων (34,6%) συμφώνησε με τη θέση ότι πρόκειται για ένα θετικό βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση, αλλά μικρό βήμα (απαιτούνται περισσότερα βιώσιμα μέτρα). Το 21,8% των ερωτώμενων υποστήριξε πως οι μαζικές τιτλοποιήσεις θα

βοηθήσουν μεν στην εξυγίανση των τραπεζικών ισολογισμών, αλλά θα προκαλέσουν και πλημμυρίδα πλειστηριασμών. Το 17,9% των ερωτώμενων υποστήριξε ότι το σχέδιο είναι αποτελεσματικό και μπορεί να συμβάλλει στη δραστική μείωση των κόκκινων δανείων των ελληνικών τραπεζών, ενώ το 10,3% έκρινε ότι πρόκειται για μία λύση που στηρίζεται στην αγορά χωρίς να επιβαρύνει τον Έλληνα φορολογούμενο και τον κρατικό προϋπολογισμό. Άλλες απόψεις που υποστηρίχθηκαν, αλλά όχι σθεναρά ήταν η θέση ότι οι πιστώτριες τράπεζες είναι αναρμόδιες να αποφασίσουν και τα κριτήρια του σχεδίου είναι αυστηρά και τυποποιημένα (6,4%), η θέση ότι η ηλεκτρονική πλατφόρμα έχει περιορισμένη διάρκεια και πολύ αυστηρά κριτήρια επιλεξιμότητας (6,4%) και η θέση ότι το σχέδιο μπορεί να επιτρέψει στους πολίτες, τους ελεύθερους επαγγελματίες και τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις να αποκτήσουν πρόσβαση στο φθηνό τραπεζικό δανεισμό (2,6%).

Επιλέξτε τη θέση που σας βρίσκει σύμφωνο/η σχετικά με την εφαρμογή του σχεδίου "ΗΡΑΚΛΗΣ"
78 απαντήσεις

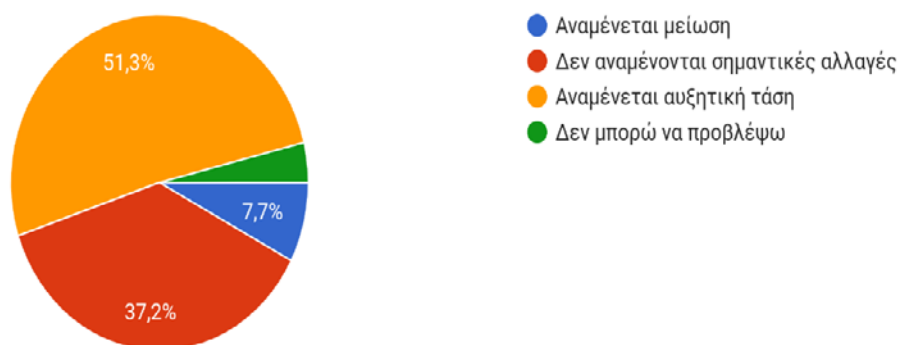
Τέλος, δεδομένου του καταρράκτη κοινωνικο-πολιτικών και οικονομικών εξελίξεων που ήδη επέφερε η πολυετής οικονομική ύφεση στην οποία προστέθηκε και η πρόσφατη υγειονομική απειλή του covid-19, στους ερωτώμενους ζητήθηκε μια πρόβλεψη σχετικά με το μέγεθος του χαρτοφυλακίου των μη εξυπηρετούμενων δανείων εντός του τρέχοντος έτους (2020). Το 51,3% των ερωτώμενων κάνει δυσοίωνες προβλέψεις για επερχόμενη αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, το 37,2% των ερωτωμένων κάνει μετριοπαθείς προβλέψεις για ενδεχόμενη ισορροπία ενώ μόλις το 7,7% των συμμετεχόντων πρόβλεψε μείωση του όγκου των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Η εικόνα αυτή είναι αναμενόμενη αν λάβουμε υπόψη μας ότι οι ερωτώμενοι ως εργαζόμενοι σε θέσεις διαχείρισης ληξιπρόθεσμων οφειλών, γίνονται αποδέκτες της οικονομικής εικόνας των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων διαμορφωμένης από ένα

επιφορτισμένο κοινωνικό και οικονομικό πλαίσιο λόγω των πρόσφατων εξελίξεων της υγειονομικής απειλής του Covid-19 αλλά και των ακραίων καιρικών φαινομένων που έπληξαν πολλές περιοχές στην Ελλάδα το τρέχον έτος. Αναστολή εργασίας και προσωρινό κλείσιμο επιχειρήσεων είναι μερικές από τις συνέπειες της πανδημίας. Παρά το γεγονός ότι υπάρχουν διευκολύνσεις μέσω κρατικών ή τραπεζικών προγραμμάτων (αναστολή δόσεων, πρόγραμμα «Γέφυρα»), οι δανειολήπτες νιώθουν αβεβαιότητα για το μέλλον και ανησυχούν για το αν θα μπορέσουν να ανταποκριθούν στις οφειλές τους μετά την ομαλοποίηση της κατάστασης.

Ποιές οι προβλέψεις σας για την τάση των μη εξυπηρετούμενων δανείων το 2020

78 απαντήσεις

Κεφάλαιο 7

Συζήτηση

Μέσω της παραπάνω έρευνας επιχειρήθηκε η διερεύνηση των θέσεων και απόψεων των εμπειρων επαγγελματιών που ασχολούνται με την διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, σε θέματα που αφορούν την δημιουργία, τη συσσώρευση και την ρύθμισή τους από τα διάφορα ελληνικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Ένα αρκετά σημαντικό εύρημα της παραπάνω μελέτης, είναι η διαπίστωση ότι περίπου 2 στους 3 συμμετέχοντες (74,4%) έχει επιμορφωθεί μέσω προγράμματος επί της διαχείρισης των δανείων που βρίσκονται σε καθυστέρηση. Έτσι, αποδεικνύεται ότι στο πλαίσιο διαχείρισης των ελληνικών μη εξυπηρετούμενων δανείων, υπάρχει ειδική μέριμνα για την υλοποίηση κατάλληλων ειδικών προγραμμάτων κατάρτισης και ανάπτυξης προσωπικού διαχείρισης. Μάλιστα, μέσω της χαρακτηριστικής διαφοροποίησης του χρόνου προϋπηρεσίας στον τραπεζικό τομέα, αλλά και στην παρούσα θέση διαχείρισης του συγκεκριμένου πληθυσμού που συμμετείχε στην έρευνα, διαπιστώνεται ότι η επιμόρφωση που παρέχεται σχετικά με την ορθή διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, είναι τακτική και διαχρονική. Κάτι τέτοιο, θεωρείται απαραίτητο και μη εξαιρετέο από την διαδικασία εξορθολογισμού που ακολουθείται από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Όπως τονίζεται κι από τους Malinconico & Parente (2017), η διαχείριση μη εξυπηρετούμενων δανείων είναι μια χρονοβόρα διαδικασία που προϋποθέτει μεταξύ άλλων την επένδυση εκ μέρους των τραπεζών στις εσωτερικές τους δομές προκειμένου να τις καταστήσουν πιο λειτουργικές ως προς το μέγεθος και τη σημασία του φαινομένου, σε πλαίσιο συνεργασίας με εξειδικευμένους διαχειριστές. Η δημιουργία προγραμμάτων κατάρτισης, η συντήρηση ιστότοπων ενημέρωσης ακόμη και η διανομή έντυπου υλικού με μέτρα, διαδικασίες και βέλτιστες πρακτικές για την αντιμετώπιση των NPLs είναι επιβεβλημένη. Όλα τα παραπάνω, σε συνδυασμό με την στελέχωση ενός τμήματος εξειδικευμένων ή επαρκώς εκπαιδευμένων διαχειριστών με τα σωστά κίνητρα μπορούν να συμβάλλουν στην αποτελεσματική διαχείριση αυτού του μείζονος σημασίας ζητήματος. Ακόμη, σύμφωνα με τους Masood et al. (2010) οι

υπάλληλοι χορήγησης δανείων αλλά και οι διαχειριστές των μη εξυπηρετούμενων δανείων πρέπει να είναι πειθαρχημένοι και επαρκώς καταρτισμένοι οικονομολόγοι, με άριστες γνώσεις στους τομείς των τραπεζών, των χρηματοοικονομικών και της διαχείρισης κινδύνων. Οι αποφάσεις τους πρέπει να είναι απολύτως αμερόληπτες και να μην επηρεάζονται από την πολιτική διαφθορά και τα προσωπικά συμφέροντα, όπως συνέβη κατά τη διάρκεια των τραπεζικών κρίσεων σε διάφορες χώρες.

Μεταξύ των επικρατέστερων οικονομικών και κοινωνικο-πολιτικών παραγόντων που παρατέθηκαν στους συμμετέχοντες της παρούσας έρευνας, η αύξηση της επισφάλειας, η περικοπή των εσόδων από τόκους και ο προστιθέμενος χρόνος διαχείρισης/κόστος συντήρησης για την επίλυση του ζητήματος των μη εξυπηρετούμενων δανείων αναδείχθηκαν ως δημοφιλέστεροι τρόποι υποβάθμισης της κερδοφορίας των τραπεζών. Τα ευρήματα αυτά συμφωνούν με προγενέστερες μελέτες από τους Carpinelli et al. (2016) και (Albertazzi et al., 2016) στις οποίες η συσσώρευση των μη εξυπηρετούμενων δανείων βρέθηκε να προκαλεί την υποβάθμιση της κερδοφορίας των τραπεζών μέσω της «αρνητικής» απόδοσης κερδών αλλά και της ζημίας και του λειτουργικού κόστους που προκύπτει από τις δραστηριότητες επίλυσης του ζητήματος. Επιπλέον, όπως αναφέρεται στην εκτενή αναφορά του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ, 2015), οι τράπεζες που διατηρούν υψηλά επίπεδα NPLs στους ισολογισμούς τους έχουν επίσης χαμηλότερη ικανότητα δανεισμού στην πραγματική οικονομία. Αυτό συμβαίνει μέσω 3 βασικών οδών: α) της χαμηλότερης κερδοφορίας (λιγότερα καθαρά λειτουργικά έσοδα για μια τράπεζα και μειωμένα κέρδη λόγω της μεγαλύτερης προσπάθειας που πρέπει να ασκηθεί από το ανθρώπινο δυναμικό για τη διαχείριση και την παρακολούθηση του μεγάλου αποθέματος NPLs), β) υψηλότερες κεφαλαιακές απαιτήσεις επαγόμενες από τα επικίνδυνα περιουσιακά στοιχεία και γ) υψηλότερο κόστος χρηματοδότησης υπό την έννοια της μικρότερης προθυμίας άλλων τραπεζών για δανεισμό με υψηλότερο κόστος χρηματοδότησης.

Ακολούθως, ως σημαντικός παράγοντας υποβάθμισης της τραπεζικής κερδοφορίας επιλέχθηκε από ένα υπολογίσιμο ποσοστό των συμμετεχόντων η δημιουργία προστιθέμενων κεφαλαιακών απαιτήσεων για τον χρηματοπιστωτικό φορέα. Σύμφωνα με τους ερωτώμενους, η αποθάρρυνση των «risk lover» επενδυτών, είναι ο λιγότερο σημαντικός παράγοντας υποβάθμισης της κερδοφορίας μιας τράπεζας. Οι παραπάνω αντιλήψεις συμμετεχόντων έρχονται σε συμφωνία με τις διαπιστώσεις των Arvanitaki & Balafas (2018), οι οποίοι στην μελέτη τους αναδεικνύουν ότι τα «προβληματικά δάνεια»

αυξάνουν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις μιας τράπεζας, υπό την έννοια ότι η τελευταία πρέπει να διαθέσει περισσότερα κεφάλαια για να καλύψει την πιθανότητα να μην επιστραφεί κέρδος από ένα δάνειο. Έτσι, μειώνονται οι δυνατότητες της τράπεζας να παρέχει νέα δάνεια, οπότε η διατήρηση ενός χαμηλού αποθέματος μη εξυπηρετούμενων δανείων καθίσταται μια βασική προϋπόθεση μακροπρόθεσμης αποτελεσματικότητας. Σε αντίθετη περίπτωση, η τράπεζα θα αντιμετωπίσει προβλήματα κερδοφορίας και ρευστότητας, για τον λόγο ότι δεν θα κερδίζει πλέον αρκετά χρήματα από την πιστωτική της δραστηριότητα και θα χρειαστεί να αυξήσει το απαιτούμενο κεφάλαιο για ρυθμιστικούς σκοπούς σε περίπτωση που επιβάλλεται η διαγραφή του δανείου.

Μεταξύ των παραγόντων δημιουργίας ενός ογκώδους χαρτοφυλακίου μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων, αναμενόμενα η οικονομική κρίση αναδείχθηκε ο σημαντικότερος. Επιπλέον, η αυξημένη χορήγηση δανείων (προ κρίσης) χωρίς την άσκηση του αναγκαίου ελέγχου, η έλλειψη ρευστότητας (ως απόρροια της παρατεταμένης ύφεσης και ανεργίας), η κακοδιαχείριση των χρημάτων από τους δανειολήπτες και τον μεγάλο αριθμό δανείων ανά άτομο θεωρήθηκαν εξίσου σημαντικοί παράγοντες υποβάθμισης. Τα αδήλωτα εισοδήματα, η φοροδιαφυγή και η συσσώρευση τόκων και χρεολυσιών μαζί με την αυξημένη φορολογία και το υψηλό κόστος ζωής βρέθηκαν να διαδραματίζουν σημαντικό αλλά όχι κρίσιμο ρόλο στην δημιουργία του αποθέματος των NPLs. Όλα τα παραπάνω συνάδουν με προηγούμενα ερευνητικά αποτελέσματα που αναδεικνύουν την οικονομική κρίση ως κύριο παράγοντα συσσώρευσης των προβληματικών δανείων. Ειδικότερα, σε πρόσφατη μελέτη της Τράπεζας της Ελλάδος (2017), η επίδραση της παγκόσμιας κρίσης των αποτελεσμάτων της στο κεφάλαιο και την ιδιοκτησία (που καθορίζει δραματικά την δυνατότητα αποπληρωμής των δανειακών απαιτήσεων) πραγματοποιήθηκε εις βάθος ανάλυση σε υποπεριόδους που καλύπτουν τις προ-κρίσης και τις μετά-κρίσης περιόδους και επανάληψη των εκτιμήσεων με ανάλυση ιδιοκτησίας. Όπως διαπιστώθηκε, οι τραπεζο-ειδικοί παράγοντες δημιουργίας και συσσώρευσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων βρίσκονται σε απόλυτη σχέση εξάρτησης με την ιδιοκτησία. Έτσι, πρέπει να διενεργείται αποτελεσματική παρακολούθηση των δανείων και επισταμένος έλεγχος της κεφαλαιακής επάρκειας με στόχο τον περιορισμό των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Αντίστοιχα αποτελέσματα προήλθαν κι από την μελέτη των Arvanitaki & Balafas (2018) που διαπιστώθηκε ότι η κύρια αιτία των υψηλών επιπέδων NPLs έχει τραπεζο-ειδικό χαρακτήρα, ενώ μεταξύ των οι μακρο-ειδικών μεταβλητών μόνο το ποσοστό ανεργίας παρουσίασε σημαντική θετική συσχέτιση με το υψηλό επίπεδο των μη εξυπηρετούμενων

δανείων. Συνολικά, οι ερευνητές κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι οι τράπεζες πρέπει πάντα να λαμβάνουν υπόψη πολλούς παράγοντες και μεταβλητές όταν παρέχουν πίστωση, ώστε να μειωθεί το επίπεδο των μη εξυπηρετούμενων δανείων τους.

Μια άλλη ενδιαφέρουσα παρατήρηση που αναδείχθηκε μέσω της εκπόνησης της συγκεκριμένης έρευνας ήταν η παράθεση των τομέων/περιοχών που σύμφωνα με τους συμμετέχοντες χρήζουν αναβάθμισης έτσι ώστε να ξεπεραστούν τα προκύπτοντα ζητήματα διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Κατά φθίνουσα σειρά θεωρήθηκε ότι χρήζουν αναβάθμισης οι προβλέψεις καθυστέρησης, η εσωτερική πληροφόρηση, οι πολιτικές και οι διεργασίες, οι δείκτες πρώιμης προειδοποίησης, οι δείκτες κάλυψης, η παράλληλη διαχείριση, τα δεδομένα κι η τεκμηρίωση, τα μέτρα ανοχής, οι πόροι διαχείρισης και η τεχνική υποδομή, η δομή διακυβέρνησης και οι δομικοί τομείς. Τα παραπάνω στοιχεία, σε πολύ μεγάλο βαθμό συμφωνούν με τους τομείς/περιοχές που αναφέρονται στην έρευνα του Chalkiadis (2019) ως απαραίτητα εργαλεία αποτελεσματικής και τελεσφόρας ρύθμισης του ζητήματος των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Επιπρόσθετα, στην μελέτη των Asfaw, Bogale & Teame (2016), μεταξύ των τραπεζο-ειδικών παραγόντων, οι ανύπαρκτες ή μη αποτελεσματικές προβλέψεις κινδύνου και η ελλιπής πιστωτική αξιολόγηση παρουσιάστηκαν ως κύριες αιτίες δημιουργίας και συσσώρευσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων που χρήζουν αναβάθμισης.

Αξιοσημείωτα, μεταξύ των παραγόντων που δυσχεραίνουν ή παρεμποδίζουν την ανάκαμψη και την αναδιάρθρωση των χρεών από τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, μέσω της μελέτης μας, ως δημοφιλέστερη αναδείχθηκε η δυσχέρεια συντονισμού μεταξύ των τραπεζών. Τα αποτελέσματα αυτά, έρχονται σε αντίθεση με τα στοιχεία της μελέτης της Panetta (2013) στην οποία φάνηκε ότι παρά την σημαντική επέκταση των δραστηριοτήτων και του μεριδίου αγοράς των συνεταιριστικών Ιταλικών τραπεζών μεταξύ 1995 και 2008 και την σταθερότητα στην προσφορά δανείων χάρη στην οικονομική τους ευρωστία και τη χρηματοπιστωτική τους σταθερότητα κατά τα πρώτα χρόνια της χρηματοπιστωτικής κρίσης (2008-2009), η ρευστότητα και η πιστωτική τους ποιότητα μειώθηκε αρκετά το 2012, λόγω της ισότιμης με τις μη συνεταιριστικές τράπεζες αύξησης του αποθέματος των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Από την άλλη μεριά, ο παράγοντας της ανταγωνιστικότητας μεταξύ των τραπεζών αναδείχθηκε ως σημαντικά επιβαρυντικός στη μελέτη των Karadima & Louri (2018). Οι ερευνητές επιχείρησαν την εμπειρική διερεύνηση της συσχέτισης μεταξύ της διατραπεζικής

ανταγωνιστικότητας και των μη εξυπηρετούμενων δανείων και μελετήθηκε μέσω μοντέλων και δεικτών. Όπως διαπιστώθηκε με τη χρήση του οικονομετρικού εκτιμητή GMM, ο διατραπεζικός ανταγωνισμός ασκεί αρνητικό αντίκτυπο στην δημιουργία και συσσώρευση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Βάση των συμπερασμάτων της μελέτης των Karadima & Louri (2018) αλλά και της παρούσας, ενδεχομένως ένας τύπος ενοποίησης των τραπεζών με παράλληλη διατήρηση των ξεχωριστών ανταγωνιστικών τους δυνάμεων, να μπορούσε να ενισχύσει την χρηματοπιστωτική τους σταθερότητα εν όψει του ζητήματος των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Ακολούθως στην μελέτη μας, ως σημαντικός παράγοντας παρεμπόδισης της ανάκαμψης των τραπεζών από τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, θεωρήθηκε επίσης η ανεπάρκεια των νομικών θεσμών. Η ανεπαρκής εμπειρογνωμοσύνη εκ μέρους των τραπεζών μαζί με την απροθυμία του δημοσίου τομέα να συμμετάσχει σε συμφωνίες και οι υψηλές αμοιβές συμβούλων και επαγγελματιών κριθήκαν επίσης μετρίως επιβαρυντικοί, σε αντίθεση με την ανυπαρξία ενδιάμεσης χρηματοδότησης και την ύπαρξη νομικών κινδύνων οι οποίοι θεωρήθηκαν λιγότερο επιβαρυντικοί σε σχέση με τους προαναφερόμενους. Δεδομένου ότι τα συγκεκριμένα πρωτογενή στοιχεία δεν έχουν αναφερθεί σε προγενέστερες μελέτες, κρίνεται ιδιαιτέρως σημαντική η εξαγωγή των ορθών συμπερασμάτων εξ αυτών.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων υποστήριξε πως η μεταβίβαση των μη εξυπηρετούμενων δανείων σε ΕΔΑΔΠ οδηγεί στην επικέντρωση των τραπεζικών στην τραπεζική αναδιάρθρωση & τον νέο δανεισμό. Αν και η παραπάνω θέση δεν έχει κυριαρχήσει μεταξύ των διαθέσιμων μελετών, έρχεται σε συμφωνία με τις προτάσεις των Fell et al., (2017) που μεταξύ άλλων υποστηρίζουν ότι η καλά σχεδιασμένη μεταβίβαση των δανειακών απαιτήσεων σε ΕΔΑΔΠ μπορούν να προκαλέσουν σημαντικά οφέλη και παρέχουν ένα σημαντικό συμπλήρωμα σε πιο τυποποιημένες μεθόδους επίλυσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων, όπως η εσωτερική επεξεργασία και οι άμεσες πωλήσεις.

Επιπλέον, στους συμμετέχοντες στην παρούσα μελέτη ζητήθηκε η άποψή τους σχετικά με την εξορθολογισμένη ή μη αποτίμηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων από τους ισολογισμούς των ελληνικών τραπεζών. Αξιοσημείωτα, ένα μεγάλο ποσοστό των ερωτώμενων απάντησε πως ενδεχομένως στους ισολογισμούς των τραπεζών να αποκρύπτονται ζημιές λόγω των μη εξυπηρετούμενων δανείων και ότι τα πραγματικά αποτελέσματα εξαρτώνται από αστάθμητους παράγοντες (συμπεριλαμβανομένων της ύπαρξης, του είδους και της αξίας εγγυήσεων που σχετίζονται με την υποκείμενη έκθεση και του απαιτούμενου χρόνου ανάκτησης). Το εύρημα αυτό συμφωνεί με σωρεία άλλων

ερευνητικών αποτελεσμάτων και βιβλιογραφικών αναφορών που αναδεικνύουν ένα εφαρμοζόμενο πλαίσιο καθαρισμού των ισολογισμών των χρεωστικών τραπεζών όταν υπάρχουν ασύμμετρες πληροφορίες μεταξύ τραπεζών και ρυθμιστικών αρχών σχετικά με το ποσό των επισφαλών χρεών. Το πλαίσιο αποτελείται από μια ιεραρχία δύο επιπέδων που αποτελείται από μια ρυθμιστική αρχή, τράπεζες και εταιρείες διαχείρισης. Κρυφές πληροφορίες και ηθικοί κίνδυνοι μπορεί να υπάρχουν σε κάθε επίπεδο της ιεραρχίας (Aghion, Bolton & Fries, 1999 ; Mitchell, 2001).

Δεδομένων των αλληπάληλων πολιτικών παρεμβάσεων στο ζήτημα της επίλυσης του μεγάλου χαρτοφυλακίου επισφαλών δανείων στον Ελλαδικό χώρο, κρίθηκε απαραίτητη η διερεύνηση των προβλεπτικών αντιλήψεων των ερωτώμενων σχετικά με τις επερχόμενες τροποποιήσεις που αναμένονται από την εφαρμογή του σχεδίου «Ηρακλής». Στην ερώτηση διερεύνησης των απόψεων των επαγγελματιών διαχείρισης σχετικά με την εφαρμογή του σχεδίου, παρατηρήθηκε η μεγαλύτερη δυνατή ασυμφωνία μεταξύ των απαντήσεων. Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτώμενων συμφώνησε ότι πρόκειται για ένα θετικό βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση, πλην όμως απαιτούνται περισσότερα βιώσιμα μέτρα. Δεν ήταν λίγες οι επιφυλάξεις των ερωτώμενων σχετικά με τις μαζικές τιτλοποιήσεις, οι οποίες ενώ μπορούν να βοηθήσουν στην εξυγίανση των τραπεζικών ισολογισμών, μπορούν επίσης να προκαλέσουν και πλημμυρίδα πλειστηριασμών. Μόνο λίγοι ερωτώμενοι έκριναν το σχέδιο ως αποτελεσματικό ή μη επιβαρυντικό για τον Έλληνα φορολογούμενο και τον κρατικό προϋπολογισμό. Άλλες απόψεις που υποστηρίχθηκαν, αλλά όχι σθεναρά ήταν η θέση ότι οι πιστώτριες τράπεζες είναι αναρμόδιες να αποφασίσουν και τα κριτήρια του σχεδίου είναι αυστηρά και τυποποιημένα), ενώ υπογραμμίσθηκαν επίσης η περιορισμένη διάρκεια και τα πολύ αυστηρά κριτήρια επιλεξιμότητας της ηλεκτρονικής πλατφόρμας. Σε κάθε περίπτωση, η χρονική πίστωση που έχει λάβει επανειλημμένα η πολυαναμενόμενη εφαρμογή του σχεδίου «Ηρακλής», μπορεί να γίνει αφορμή για αρτιότερο σχεδιασμό και παραμετροποίηση, δεδομένου ότι πρόκειται για μια φιλόδοξη προσπάθεια εξυγίανσης απέναντι στο ζήτημα των επισφαλών ανοιγμάτων, ειδικότερα εν όψει ενός δραστικά μεταβαλλόμενου από τις τρέχουσες υγειονομικές και κοινωνικο-πολιτικές συνθήκες περιβάλλοντος.

Τέλος, ενδιαφέρον προκαλεί ότι πάνω από τους μισούς ερωτώμενους προέβλεψαν αυξητική τάση των NPLs στο άμεσο μέλλον. Σύμφωνα με την ΕΚΤ, η οικονομία της ζώνης του ευρώ θα συρρικνωθεί ακόμα περισσότερο από ό,τι στη διάρκεια της προηγούμενης

χρηματοπιστωτικής κρίσης και θεωρείται σχεδόν βέβαιο ότι τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια θα αυξηθούν σημαντικά, παρά τα εκτεταμένα μέτρα στήριξης (αναστολή δόσεων, Πρόγραμμα «Γέφυρα»). Πιο συγκεκριμένα σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των τραπεζών αναμένονται νέα "κόκκινα" δάνεια, που θα κινηθούν στην περιοχή των 5-7 δισ. ευρώ, έναντι της αρχικής πρόβλεψης για NPLs ύψους 7-10 δισ. ευρώ. Σε κάθε περίπτωση, ο πλήρης αντίκτυπος της κρίσης του Covid-19 δεν έχει φανεί ακόμα ειδικά στις χώρες όπου οι τράπεζες έχουν εφαρμόσει αναστολές πληρωμών με ισχύ μέχρι τα τέλη του 2020, όπως έχει εφαρμόσει και η Ελλάδα και οι επιπτώσεις στην εξυπηρέτηση των δανειακών χαρτοφυλακίων των τραπεζών θα φανούν στο τέλος του χρόνου με αρχές του επόμενου (Μαλλιάρα, 2020).

Κεφάλαιο 8

Επίλογος

Μέσα από την παρούσα έρευνα, έγινε μια προσπάθεια αναλυτικής και πολύπλευρης παρουσίασης του φαινομένου της δημιουργίας και συσσώρευσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων σε όλο τον κόσμο, την Ευρώπη αλλά πολύ περισσότερο την Ελλάδα, με σαφή εστίαση στην απειλή που επιφυλάσσει για την τραπεζική κερδοφορία και αποδοτικότητα. Μέσω της βιβλιογραφικής ανασκόπησης διερευνήθηκαν οι κοινωνικο-οικονομικές συνθήκες που οδήγησαν στη σύνθεση ενός επαχθούς χαρτοφυλακίου προβληματικών δανείων και οι τραπεζο-ειδικοί και μακρο-ειδικοί παράγοντες που προάγουν την κατ' εξακολούθηση αναζωπύρωση του ζητήματος. Αναλύθηκαν εις βάθος οι τρόποι υποβάθμισης της κερδοφορίας και της αποτελεσματικότητας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων μέσω της συντήρησης ενός μεγάλου όγκου μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων.

Επιχειρήθηκε επιπλέον η διερεύνηση των αντιλήψεων αλλά και η εξαγωγή προβλέψεων από 75 έμπειρους υπαλλήλους διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων με τη μέθοδο της συμπλήρωσης ερωτηματολογίου. Όπως φάνηκε, η πλειοψηφία των υπαλλήλων διαχείρισης είναι επαρκώς καταρτισμένοι στο πεδίο και αρκετά ενημερωμένοι απέναντι στις τρέχουσες εξελίξεις στο ζήτημα των επισφαλών δανείων. Μέσα από τις απαντήσεις που συγκεντρώθηκαν, η οικονομική κρίση, η έλλειψη ρευστότητας κι ο ποσοστιαίος δείκτης ανεργίας αναδείχθηκαν για ακόμη μια φορά μερικοί από τους κυριότερους παράγοντες δημιουργίας ενός μεγάλου αποθέματος μη εξυπηρετούμενων δανείων στην Ελλάδα. Παρά το ικανοποιητικό ισχύον πλαίσιο διαχείρισης, φάνηκε πως οι κυριότερες περιοχές που χρήζουν αναδιαμόρφωσης στον τραπεζικό τομέα είναι οι προβλέψεις καθυστέρησης, η εσωτερική πληροφόρηση και οι πολιτικές-διεργασίες. Επιπλέον, η μεταβίβαση των μη εξυπηρετούμενων δανείων σε ΕΔΑΔΠ αξιολογήθηκε ως αποτελεσματική, δεδομένου ότι μπορεί να οδηγήσει στην επικέντρωση των τραπεζικών στην τραπεζική αναδιάρθρωση & τον νέο δανεισμό. Επιπρόσθετα, επί της θεωρητικής αξιολόγησης του σχεδίου «Ηρακλής», το τελευταίο

κρίθηκε ως ένα θετικό βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση, πλην όμως απαιτούνται περισσότερα βιώσιμα μέτρα, ενώ δεν έλειψαν οι επιφυλάξεις για τον κίνδυνο δημιουργίας πλημμυρίδας πλειστηριασμών. Τέλος, το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτώμενων προέβλεψε αυξητική τάση των NPLs στο άμεσο μέλλον. Σε κάθε περίπτωση, εφόσον τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια συνιστούν ένα μεγάλο πρόβλημα εξορθολογισμού των ισολογισμών των ελληνικών τραπεζών, κρίνεται απαραίτητη η εκπόνηση περισσότερων σχετικών οικονομετρικών και περιγραφικών μελετών επί του θέματος, λαμβάνοντας υπόψη πλέον και τον αντίκτυπο που θα έχουν οι πρόσφατες κοινωνικές και οικονομικές εξελίξεις στο απόθεμα των NPLs.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

1. Eurobank (2017). Ολοκλήρωση της πώλησης χαρτοφυλακίου μη εξυπηρετούμενων δανείων προς την Intrum Hellas DAC. Δελτίο τύπου. Pdf. <https://www.eurobankholdings.gr/-/media/holding/omilos/grafeio-tupou/etairiki-anakoinosi-intrum-15-11-2017-gr.pdf> Accessed on May 30, 2020.
2. EURO2day (2020). Δανειολήπτες: Συνωστισμός αιτήσεων για το πρόγραμμα «Γέφυρα». Available at: <https://www.euro2day.gr/news/economy/article/2039678/daneiolihtes-synostismos-aithseon-gia-to-programma.html> Accessed on November 20, 2020
3. Taxisheaven (2020). Σε λειτουργία η ηλεκτρονική πλατφόρμα για το πρόγραμμα «ΓΕΦΥΡΑ». [Online] Available at: <https://www.taxheaven.gr/news/50117/se-leitoyrgia-h-hlektronikh-platforma-gia-to-programma-gefyra> Accessed on September 13, 2020.
4. Αγγελέτου Β. (2019). Πόσοι αποχώρησαν από τις τράπεζες το 2018 - «Λουκέτο» σε 200 καταστήματα [Online] Available at: <https://www.insider.gr/epiheiriseis/trapezes/110396/posoi-apohorisan-apo-tis-trapezes-2018-loyketo-se-200-katastimata> Accessed on September, 19, 2020.
5. Γαλάνης, Ι. & Κοσμίδου, Κ. (2011). Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των τραπεζικών ιδρυμάτων. Μεταπτυχιακή Διατριβή. Θεσσαλονίκη.
6. Γλύκας, Μ., Ξηρογιάννης, Γ. & Σταϊκούρας, Χ. (2006). Οργάνωση και Διοίκηση Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων, Αθήνα, εκδ. Παπαζήση, σελ. 121-128.
7. Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (2019). Όμιλος και Τράπεζα Ετήσια Χρηματοοικονομική Έκθεση χρήσεως από 1 Ιανουαρίου έως 31 Δεκεμβρίου 2018. Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων 31 Δεκεμβρίου 2018. Pdf.
8. Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (2017). Έγγραφο κατευθύνσεων προς τις τράπεζες για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια –Παράρτημα 8 Μεταφορά κινδύνου των ΜΕΔ. [Online] Available at

- : https://www.bankingsupervision.europa.eu/ecb/pub/pdf/guidance_on_NPLs.el.pdf. Accessed on March, 19, 2020.
9. Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (2017). Έγγραφο Κατευθύνσεων προς τις τράπεζες για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια. [Online] Available at : https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&url=https://www.bankingsupervision.europa.eu/ecb/pub/pdf/guidance_on_npl.el.pdf&ved=2ahUKEwjYx8u4ovDsAhVP3KQKHTOQCwoQFjAAegQIAxAC&usg=AOvVaw2nHEB6nwQ48GrEP-vDAjtV Accessed on March, 25, 2020.
10. Μαλλιάρια, Α. (2020). Όλο το πλάνο της Τρ. Πειραιώς για μείωση των NPLS κάτω των 8 δισ. ευρώ το 2022. Capital.gr [Online] Available at : <https://www.capital.gr/epixeiriseis/3408771/olo-to-plano-tis-tr-peiraios-gia-meiosi-ton-NPLS-kato-ton-8-dis-euro-to-2022> Accessed on May 17, 2020.
11. Μαλλιάρια Ν. (2020). Όλα όσα πρέπει να ξέρουν οι δανειολήπτες για την επιδότηση δόσεων δανείων στο πρόγραμμα "Γέφυρα". [Online] Available at : <https://www.capital.gr/oikonomia/3474046/ola-osa-prepei-na-xeroun-oi-daneioliptes-gia-tin-epidotisi-doseon-daneion-sto-programma-gefura> Accessed on September 13, 2020.
12. Μαλλιάρια Ν. (2020). Τράπεζες: Στα 5-7 δισ. οι εκτιμήσεις για τα νέα NPLs του κορονοϊού [Online] Available at: <https://www.capital.gr/oikonomia/3487005/trapezes-sta-5-7-dis-oi-ektimiseis-gia-ta-nea-npls-tou-koronoiou> Accessed on November 16, 2020.
13. Μαλλιάρια Ν. (2020). Το σχέδιο της ΕΚΤ για τις τράπεζες υπό τη σκιά COVID-19 και ύφεσης [Online] Available at: <https://kokkinoslawfirm.com/2020/06/%CF%84%CE%BF-%CF%83%CF%87%CE%AD%CE%B4%CE%B9%CE%BF-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B5%CE%BA%CF%84-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B9%CF%82-%CF%84%CF%81%CE%AC%CF%80%CE%B5%CE%B6%CE%B5%CF%82-%CF%85%CF%80%CF%8C-%CF%84/> Accessed on November 16, 2020.
14. Μόσχος, Δ. & Χορταρέας, Γ. (2011). Χρηματοπιστωτικό σύστημα και οικονομική δραστηριότητα. Ενότητα Α: Η διεθνής κρίση, η κρίση στην ευρωζώνη και το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα, Ελληνική Ένωση Τραπεζών pdf. Available at: <https://www.hba.gr/5Ekdosis/UplPDFs/syllogikostomos/2-a%2520Moschos-Xortareas5366.pdf&ved=2ahUKEwjigg6HAXermAhUKY1AKHYRdBWEQFjAAegQIAXAB&usg=AOvVaw1cUjf6jK7VZFcmWlaNXmkj&cshid=1578161733620>

15. Νούλας Α. (2005). Χρήμα και τράπεζες. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη, σελ 47 – 48.
16. Σαπουντζόγλου, Γ. & Πεντότης, Χ. (2009). Τραπεζική Οικονομική. Τόμος Β, Εκδ. Γ. Μπένου, σελ. 27.
17. Σταϊκούρας, Χ. & Στελιάρος, Μ. (1999). Προσδιοριστικοί παράγοντες της κερδοφορίας των Ελληνικών τραπεζικών ιδρυμάτων. Ελληνική Ένωση Τραπεζών Τραπεζικά Θέματα, σελ.61-66. PDF. Available at : <https://www.hba.gr/deltia/PDF>
18. Τράπεζας Πειραιώς (2019). Η Τράπεζα Πειραιώς και η Intrum εισέρχονται σε μακροχρόνια στρατηγική συνεργασία, ιδρύοντας την κορυφαία εταιρεία διαχείρισης μη εξυπηρετούμενων στοιχείων ενεργητικού στην Ελλάδα, αποτιμώμενη στα €410εκατ. PDF. Available at : https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&url=https://www.piraeusbankgroup.com/~media/Com/2019/Files/press-office/June/Project-Galvin--Press-release-Gr.pdf&ved=2ahUKEwibhb7HnvDsAhXIZKQKHYPzCYIQFjABegQIAxAJ&usg=AOvVaw12aLP0M_gkD0KofSs6wrYA&cshid=1604745579854 Accessed on March, 19, 2020.
19. Τράπεζα Πειραιώς (2019). Δελτίο Τύπου 15.07.2019 Available at : <https://www.piraeusbankgroup.com/el/press-office/press-release/2019/07/programma-ethelousias-apoxwrisis-15072019> Accessed on March, 19, 2020.
20. Τζώρτζη Ε. (2020). Πρώτη Τιτλοποίηση κόκκινων δανείων από την Πειραιώς. kathimerini.gr [Online] Available at: <https://www.kathimerini.gr/economy/local/1067501/proti-titlopoiisi-kokkinon-daneion-apo-tin-peiraios/> Accessed on October 24, 2020.
21. Υπουργείο Οικονομικών (2020). Μέτρα στήριξης λόγω πανδημίας Covid-19: Αναστολή δόσεων δανείων. [Online] Available at: http://mof.gov.cy/assets/modules/wnp/articles/202006/688/docs/payment_moratorium_outline_gr.pdf Accessed on November 20, 2020.

Ξενόγλωσση

1. Aghion, P., Bolton, P., & Fries, S. (1999). Optimal design of bank bailouts: The case of transition economies, *Journal of Institutional and Theoretical Economics*, 155, 51–70.
2. Albertazzi, U., Notarpietro, A. & Siviero, S. (2016). An inquiry into the determinants of the profitability of Italian banks. Occasional paper No. 364, Bank of Italy, Rome.
3. Allen, F. & Carletti, E. (2012). The Roles of Banks in Financial Systems. *The Oxford Handbook of Banking*. 10.1093/oxfordhb/9780199640935.013.0002.
4. Alpha bank Press Release (2019). Alpha Bank Strategy Update 2020 – 2022.Pdf. Available at: https://www.alpha.gr//media/alphagr/files/group/strategy-update/20191119b_deltio_typou_en.pdf Accessed on May 09, 2020.
5. Amaro, S. (2019). Top Greek bank CEO calls on lenders to do more in reducing the country's bad debts. CNBC, 2:58. [Online] Available at : <https://www.cnbc.com/2019/02/19/piraeus-bank-greece-to-reduce-50-billion-euros-of-bad-loans-by-2021.html> Accessed on May 17, 2020.
6. Anastasiou, D. (2017). Management and Resolution methods of Non-performing loans: A Review of the Literature. *SSRN Electronic Journal*.
7. Anastasiou, D., Louri, H. & Tsionas, M. (2016). Non-performing loans in the euro area: are core-periphery banking markets fragmented? Working Paper. Bank of Greece Printing Works. Athens, Greece
8. Andersen A, 1986: The decade of change : Banking in Europe: the next ten years, Lafferty Publications.
9. Armstrong, M. (2018). European Banks: Hiring or Firing? Statista. [Online] Available at : <https://www.statista.com/chart/16155/european-banks-employment-change/> Accessed on April 20, 2020.
10. Arvanitaki, D. & Balafas, K. (2018). Determinants of Bank's Credit Risk (NPLS): Evidence from European Union Banks. Master thesis in School of Economics, Business Administration & Legal Studies, Thessaloniki – Greece
11. Asfaw, R.S., Bogale, H.N., Teame, T.T (2016). Affecting Non-Performing Loans: Case Study on Development Bank of Ethiopia Central. *International Journal of Scientific and Research Publications*, 6(5), 228-239.
12. Beck, T., Demirgüç-Kunt, A. & Levine, R. (2009). Financial Institutions and Markets across Countries and over Time: Data and Analysis. Policy Research Working Paper 4943 [online] Available at

- : https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/4154/WPS4943.pdf&ved=2ahUKEwiVo4_Si9TmAhXBZ1AKHfZUDzUQFjAPegQICRAB&usg=AOvVaw0JeegzrHENleodpwRkH2-k Accessed on May 09, 2020.
13. Bärnthaler, P., Elsinger, H., Fessler, P. & Woschnagg, E. (2018). Nonperforming exposures of Austrian banks – decomposing aggregate measures FINANCIAL STABILITY REPORT 36. pdf. Available at : https://www.oenb.at/dam/jcr:d2b68339-8661-4746-afb9-39985c71b1d4/06_fsr_36_NoNPEsrforming%2520exposures.pdf&ved=2ahUKEwjTkZ_frermAhXPblAKHct0BVcQFjAIegQIChAB&usg=AOvVaw3PgnhHNXi2ID_iOuv8Y3LM Accessed on May 17, 2020.
 14. Carpinelli, L., Cascarino, G., Giacomelli, S. and Vacca, V. (2016), “La gestione dei crediti deteriorati: un’indagine presso le maggiori banche italiane”, occasional paper No. 311, Bank of Italy, Rome, February.
 15. Chalkiadis, G. (2019) Non-Performing Loans management in the European Banking sector. Master thesis in School of Economics, Business Administration & Legal Studies, Thessaloniki – Greece
 16. Charalambakis, E., Dendramis, Y. & Tzavalis, E. (2017). Working Paper On the determinants of NPLS: lessons from Greece. Working Paper Economic Research Department. Bank of Greece Eurosystem. [Online] Available at: <https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&url=https://www.bankofgreece.gr/Publications/Paper2017220.pdf> Accessed on March, 13, 2020.
 17. Chatziplis, P. (2018). NPLs and Foreclosures in Greece: Causes and Proposed Solutions. The Selective Grexit, the Ugly (Auctions), the Bad (Bank) and the Good (White Knight). LinkedIn.com. Retrieved from : <https://www.linkedin.com/pulse/npls-foreclosures-greece-causes-proposed-solutions-ugly-chatziplis> Accessed on 1st March, 2020.
 18. deAbreu, E., Kimura, H. & Sobreiro, V.A. (2018). What is going on with studies on banking efficiency? Research in International Business and Finance. 47(9),195-219.
 19. Dimitropoulos, N. (2012). Greek Banks’ Reaction and the 2012 Blackrock Report. Retrieved from Capitalinvest.gr website: http://www.capitalinvest.gr/info.php?product_id=335 Accessed on 1st March, 2020.

20. EBA (2013). Implementing Technical Standards on supervisory reporting on forbearance and non NPEs performing exposures.
21. EBA (2018). Guidelines on the disclosure of non-performing and forborne exposures (EBA/GL/2018/10).
22. EBA (2018). Risk Dashboard Data as of Q3 2018. [online] Available at: <https://eba.europa.eu/sites/default/documents/files/documents/10180/2547788/95e0ea7f-bd3c-443a-8b0c-084c0f4cc2bc/EBA%20Dashboard%20-%20Q3%202018.pdf>
23. European Central Bank, Annual Report 2018 [online] Available at : <https://www.ecb.europa.eu/pub/annual/html/ar2018~d08cb4c623.el.html#toc59>.
24. European Central Bank, Working Paper Series, (2016). What are Non- Performing Loans. [Online] Available at : <https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&url=https://www.ecb.europa.eu/explainers/tell-me/html/npl.en.html&ved=2ahUKEwjXripfDsAhVK3qQKHcQEBxIQFjAoegQIFhAI&usg=AOvVaw3eHwspM1pudaTvMfj9kFSX>
25. European Commission (2017). 10 years since the start of the crisis: back to recovery thanks to decisive EU action. Press release : Brussels, 9 August 2017. [Online] Available at : https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/en/ip_17_2401/IP_17_2401_EN.pdf
26. European Commission. (2010). Employment in Europe. (European Commission Report: Catalogue No. KE-AH-10-001-EN-C), Brussels, Retrieved from European Commission website: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=593> Accessed on 20th February, 2019.
27. Fell, J., Grodzicki, M., Martin, R., O'Brien, E. (2017). A Role for Systemic Asset Management Companies in Solving Europe's Non-Performing Loan Problems. *European Economy* 1(4), 71-85.
28. Fioderlisi, F., Marques-Ibanez, D. & Molyneux, P. (2011). Efficiency and risk in European banking. *Journal of banking & Finance* [Online] Available from <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0378426610003869>

29. Fragos, N. (2019). Management and Transfer of Non-Performing Loans (NPLS) Under the New Regulatory Framework of Law 4354/2015. Νομική Βιβλιοθήκη, [Online] Available at: <http://www.greeklawdigest.gr/topics/banking/item/305-management-and-transfer-of-non-performing-loans-NPLS-under-the-new-regulatory-framework-of-law-4354-2015> Accessed on May 09, 2020.
30. Georgiopoulos, G. (2017). Greek banks beat target in push to shrink bad loan mountain- cenbank. Reuters. [Online] Available at : <https://www.reuters.com/article/greece-banks-loans/greek-banks-beat-target-in-push-to-shrink-bad-loan-mountain-cenbank-idUSL8N10529R> Accessed on March, 19, 2020.
31. IMF (2015). Euro area policies, selected issues: policy options for tackling non-performing loans in the euro area. IMF country report, Washington, D.C., No 15/205.
32. IMF (2015). Euro area policies, selected issues: policy options for tackling non-performing loans in the euro area. IMF country report, Washington, D.C., No 15/205.
33. Jenkinson, N., Penalver, A. & Vause, N. (2008). Financial Innovation: What Have We Learnt? Bank of England Quarterly Bulletin, Q3, pp. 330-338.
34. Karadima, M., & Louri, H. (2018). Bank competition, concentration and NPLs in the euro area: A GMM approach. Conference Paper. PDF. https://www.researchgate.net/profile/Helen_Louri/publication/329877564_Bank_competition_concentration_and_NPLs_in_the_euro_area_A_GMM_approach/links/5c1f551892851c22a3401967/Bank-competition-concentration-and-NPLs-in-the-euro-area-A-GMM-approach.pdf Accessed in March, 2020.
35. Kaskarelis, L. & Siklós, D. (2019). Completing NPLS reduction in Europe. Discussion Paper Series/6 doi:10.2852/001524.
36. Malinconico, A. & Parente, F. (2017). NPLS management and Ecb Guidance to banks: from servicing agreements to sale strategies. *Bancaria Editrice*, 5, pages 64-76.
37. Masood, O., Bellalah, M., and Mansour, W. (2010). Non-Performing Loans and Credit Managers' Role: A Comparative Approach from Pakistan and Turkey. *International Journal of Business*, 15(3), 347-362.
38. Mitchell, J. (2001). Bad Debts and the Cleaning of Banks' Balance Sheets: An Application to Transition Economies. *Journal of Financial Intermediation*. 10, 1-27.

39. Moody's, M. (2020). Moody's Greek Hercules Asset Protection Scheme strengthens banks and non Performing loan transactions. [Online] Available at : https://www.moody's.com/research/Moodys-Greek-Hercules-Asset-Protection-Scheme-strengthens-banks-and-nonNPEsrforming--PBS_1219033 Accessed on July 23, 2020.
40. Mourmouras, I. (2019). Recent developments in tackling the Greek non-performing loans problem. Keynote speech by Bank of Greece Deputy Governor: 2nd Annual Investors' Conference on Greek & Cypriot NPLS. 13/02/2019 – Speeches.
41. National Bank of Greece (2019). National Bank of Greece sells its first secured non-performing loan portfolio (Project Symbol) to a consortium of funds advised by affiliates of Centerbridge Partners, LLP and Elliott Advisors (UK) Limited Press Release 29/07/2019. [Online] Available at [https://www.nbg.gr/en/the-group/press-office/press-releases/nbg-sells-its-first-secured-non-performing-loan-portfolio-\(project-symbol\)-to-a-consortium-of-funds-adv](https://www.nbg.gr/en/the-group/press-office/press-releases/nbg-sells-its-first-secured-non-performing-loan-portfolio-(project-symbol)-to-a-consortium-of-funds-adv) Accessed on May 09, 2020.
42. OECD (2020). General government debt (indicator). doi: 10.1787/a0528cc2-en Accessed on 17 May 2020.
43. Organisation for Economic Co-operation and Development, Financial System, Glossary and Statistical Terms, November 2005
44. Panetta, F. (2013). Il Credito e il finanziamento alle imprese. Federazione delle banche di Credito Cooperativo Lazio Umbria Sardegna, Intervento del Vice Direttore Generale della Banca d'Italia, Roma.
45. Rostowski, J. (2006). Feasibility of the German-type model of Universal Banks in the Post-Communist Economies. The Case of Russia. Central European university department of economics money, banking and finance. pdf. Available at : http://www.personal.ceu.hu/students/05/Asenka_Asenova/mbf_term_paper_Asenova.doc&ved=2ahUKEwjImYmolNTmAhUK0aYKHSB9C6w4ChAWMAR6BAGEEAE&usg=AOvVaw3l0UR_hLwtAly2LdWpLvbT
46. Sackitey, D.T. (2016). A Critical Analysis of Key Financial Performance Indicators in the Banking Industry in Ghana. *Texila International Journal of Management*, 2(2), 223-245.
47. Schoenholtz, K L. & Cecchetti, S G. (2014). *Money, Banking and Financial Markets* published by McGraw-Hill Education, 5(14), 246-297.

48. Shebalkov, M., Sharma, S. and Yukhanaev, A. (2016). Evaluating Banks Performance Using Key Financial Indicators – A Quantitative Modelling of Russian Banks. *The Journal of Developing Areas*, 50(1), 425-453.
49. Soriano, V.C. (2011). Recession and social dialogue in the banking sector: a global perspective. (European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions Report, ef1115), Retrieved from Eurofound website:<http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1115.htm> Accessed on 15th March, 2020.
50. Stanko, B. & Zeller, T. (1994). Financial Ratios for the Commercial Banking Industry: Do They Measure What You Think? *Journal of Business and Economic Perspectives* XX(1)
51. Svitalkova, Z. (2014). Comparison and evaluation of bank efficiency in selected countries in EU Enterprise and the Competitive Environment 2014 conference, ECE 2014, 6–7 March 2014, Brno, Czech Republic, *Procedia Economics and Finance* 12, 644 – 653 doi: 10.1016/S2212-5671(14)00389-X
52. The European Commission (2019). State aid: Commission approves market conform asset protection scheme for banks in Greece. [Online] Available at : https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_19_6058 Accessed on July 23, 2020.
53. Zéman, Z., Gacsi, R., Lukács, J. & Hajós, L. (2013). Management control system in banks. 21, 14-17.

Παράρτημα Α

Ερωτηματολόγιο

Ο λειτουργικός ρόλος των NPLS-NPES στην αναδιάρθρωση του τραπεζικού συστήματος.

Ονομάζομαι Θεοδώρα Πολύδερρα και στο πλαίσιο εκπόνησης της Μεταπτυχιακής μου Διατριβής με αντικείμενο έρευνας "Ο Λειτουργικός ρόλος των NPLS-NPES στην αναδιάρθρωση του τραπεζικού συστήματος" στη σχολή Διοίκησης Επιχειρήσεων του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου, σας ζητώ να αφιερώσετε λίγο χρόνο για να απαντήσετε στο παρακάτω ερωτηματολόγιο.

Σκοπός της έρευνας είναι να εκτιμηθεί η αντίληψη των τραπεζικών υπαλλήλων διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων σχετικά με το βέλτιστο πλαίσιο διαχείρισης. Τα αποτελέσματα που θα εξαχθούν αναμένονται να ενισχύσουν την ήδη θεμελιωμένη γνώση που προκύπτει από την σχετική βιβλιογραφία, αναφορικά με την επιτυχημένη και κερδοφόρα αναδιάρθρωση του τραπεζικού συστήματος παρά την ύπαρξη αυξημένου αποθέματος NPLS.

Η συμμετοχή στην έρευνα είναι προαιρετική, ανώνυμη και δεν υπερβαίνει τα δέκα λεπτά.

Οι απαντήσεις που θα συγκεντρωθούν, είναι απολύτως εμπιστευτικές και θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για εκπαιδευτικούς σκοπούς.

Ευχαριστώ εκ των προτέρων για τον χρόνο και την συμβολή σας σε αυτήν την έρευνα.

* Απαιτείται

Παρακαλώ σημειώστε με ποιές από τις παρακάτω διαδικασίες που χρησιμοποιούνται από τις τράπεζες για τη διαχείριση μη εξυπηρετούμενων δανείων είστε εξοικειωμένος/η. *

- Εξωδικαστικές συμφωνίες (που στοχεύουν στην αποκατάσταση της τακτικής αποπληρωμής μέσω επέκτασης ή χρηματοδότησης)
- Νομικές διαδικασίες (πτωχεύσεις, συμφωνίες με πιστωτές, κατασχέσεις, συμφωνίες αναδιάρθρωσης, σχέδια αποκατάστασης)
- Άλλο

Έχετε συμμετάσχει σε πρόγραμμα επιμόρφωσης σχετικά με τη διαχείριση των δανείων σε καθυστέρηση; *

- Ναι
- Όχι

Βάση της εμπειρίας σας, ο αυξημένος όγκος μη εξυπηρετούμενων δανείων, υποβαθμίζει την κερδοφορία της τράπεζας στην οποία εργάζεστε μέσω: *

- περικοπών εσόδων από τόκους
- αύξησης του επισφαλούς κόστους
- δημιουργίας επιπλέον κεφαλαιακών απαιτήσεων για περιουσιακά στοιχεία υψηλού κινδύνου
- αποθάρρυνσης των "Risk Lover" επενδυτών
- προστιθέμενου χρόνου διαχείρισης και κόστους συντήρησης για την επίλυση του προβλήματος
- Άλλο

Κατά πόσο θεωρείτε ότι η συσσώρευση των NPLS και στις 4 συστημικές τράπεζες προκαλεί δυσλειτουργία στους μηχανισμούς προσφοράς/ κατανομής τραπεζικών πιστώσεων; *

Καθόλου

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Πάρα πολύ

Επιλέξτε τις βασικές αιτίες που κατά την άποψή σας επηρεάζουν το απόθεμα των μη εξυπηρετούμενων δανείων. *

- Οικονομική κρίση
- Ποσοστιαία αύξηση του δείκτη ανεργίας
- Ποσοστιαία διακύμανση του ΑΕΠ
- Αυξημένη φορολογία
- Capital controls
- Έλλειψη ρευστότητας
- Υψηλό κόστος ζωής
- Αλλαγή αξίας χρήματος
- Ποσοστιαία διακύμανση πληθωρισμού
- Ποσοστιαία αύξηση στα επιτόκια δανείων
- Ελλιπές νομοθετικό πλαίσιο-έλλειψη κυρώσεων
- Αδήλωτα εισοδήματα-φοροδιαφυγή
- Χορήγηση δανείων από τράπεζες (προ κρίσης) άνευ σημαντικών εγγυήσεων
- Μεγάλος αριθμός δανείων ανά άτομο
- Κακοδιαχείριση χρημάτων από τους δανειολήπτες
- Συσσώρευση τόκων και χρεολυσίων
- Έλλειψη αναπτυξιακών νόμων, επιχειρηματικών επιδοτήσεων & ενισχύσεων
- Μείωση Ξένων Άμεσων επενδύσεων
- Άλλο

Θεωρείτε ότι στην τράπεζα που εργάζεστε γίνεται σωστή διαχείριση πιστωτικού κινδύνου (credit risk management) με σημαντικό αντίκτυπο στον όγκο των μη εξυπηρετούμενων δανείων; *

- Ναι
- Όχι

Σε ποιο βαθμό αναμένετε ότι η τράπεζα στην οποία εργάζεστε θα πρέπει να εφαρμόσει αλλαγές για να διαχειριστεί αποτελεσματικότερα το ζήτημα των μη εξυπηρετούμενων δανείων; *

Δεν απαιτούνται αλλαγές

- 1
- 2
- 3
- 4

- 5

Απαιτείται υψηλό επίπεδο αλλαγών

Ποιες περιοχές θεωρείτε απαραίτητο να υποστούν αναβάθμιση; *

- Δεδομένα και τεκμηρίωση
- Εσωτερική πληροφόρηση
- Δείκτες πρώιμης προειδοποίησης
- Πολιτικές και διεργασίες
- Δομή διακυβέρνησης
- Δομικές
- Πόροι διαχείρισης
- Δείκτες κάλυψης
- Τεχνική υποδομή
- Παράλληλη διαχείριση
- Προβλέψεις καθυστέρησης
- Μέτρα ανοχής
- Άλλο

Θεωρείτε ότι τα NPLS αποτιμώνται σωστά στους ισολογισμούς των τραπεζών ή αποκρύπτονται ζημίες; *

- Ναι, τα στοιχεία ανταποκρίνονται στα αποτελέσματα των επιθεωρήσεων στάθμισης επισφαλών δανείων
- Όχι, τα πραγματικά αποτελέσματα εξαρτώνται από αστάθμητους παράγοντες (όπως η ύπαρξη, το είδος και η αξία εγγυήσεων που σχετίζεται με την υποκείμενη έκθεση ή ο απαιτούμενος χρόνος ανάκτησης)

Σε τι βαθμό πιστεύετε ότι προσφέρονται από τις τράπεζες οι βέλτιστες δυνατές λύσεις για τη ρύθμιση των μη εξυπηρετούμενων δανείων; *

Καθόλου

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Πάρα πολύ

Σε τι βαθμό πιστεύετε ότι οι βραχυπρόθεσμες ρυθμίσεις μη εξυπηρετούμενων δανείων των καταναλωτών, κατά κανόνα δεν επιλύουν το πρόβλημα, αλλά το μεταθέτουν στο μέλλον με συνέπεια να αυξάνεται το ύψος τους; *

Καθόλου

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Πάρα πολύ

Υποδείξτε τους παράγοντες που θεωρείτε ότι συνηγορούν στην παρεμπόδιση των διαδικασιών ανάκαμψης/αναδιάρθρωσης του ζητήματος των NPLS. *

- Ανεπάρκεια νομικών θεσμών
- Δυσχέρεια συντονισμού μεταξύ των τραπεζών
- Απροθυμία του δημόσιου τομέα να συμμετάσχει σε συμφωνίες
- Ανυπαρξία ενδιάμεσης χρηματοδότησης
- Ύπαρξη νομικών κινδύνων (π.χ. ποινικές κυρώσεις)
- Ανεπαρκής εμπειρογνωμοσύνη εκ μέρους των τραπεζών
- Υψηλές αμοιβές (συμβούλων, επαγγελματιών)
- Άλλο

Υποδείξτε τη σημασία της ανεπάρκειας των νομικών θεσμών στην παρεμπόδιση των διαδικασιών ανάκαμψης/αναδιάρθρωσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων. *

Ελάχιστη σημασία

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Μέγιστη σημασία

Υποδείξτε τη σημασία της δυσκολίας συντονισμού μεταξύ των τραπεζών στην παρεμπόδιση των διαδικασιών ανάκαμψης/αναδιάρθρωσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων. *

Ελάχιστη σημασία

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Μέγιστη σημασία

Υποδείξτε τη σημασία της απροθυμίας του δημόσιου τομέα (Εθνική κοινωνική ασφάλιση, Οργανισμός εσόδων) να συμμετάσχει σε συμφωνίες στη παρεμπόδιση των διαδικασιών ανάκαμψης/αναδιάρθρωσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων. *

Ελάχιστη σημασία

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Μέγιστη σημασία

Υποδείξτε τη σημασία της ανεπάρκειας ενδιάμεσης χρηματοδότησης στη παρεμπόδιση των διαδικασιών ανάκαμψης/αναδιάρθρωσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων. *

Ελάχιστη σημασία

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Μέγιστη σημασία

Υποδείξτε τη σημασία της ύπαρξης νομικών κινδύνων (π.χ. ποινικές κυρώσεις) στη παρεμπόδιση των διαδικασιών ανάκαμψης/αναδιάρθρωσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων. *

Ελάχιστη σημασία

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Μέγιστη σημασία

Υποδείξτε τη σημασία της έλλειψης επαρκούς εμπειρογνωμοσύνης εκ μέρους των τραπεζών στη παρεμπόδιση των διαδικασιών ανάκαμψης/ αναδιάρθρωσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων. *

Ελάχιστη σημασία

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Μέγιστη σημασία

Υποδείξτε τη σημασία των υψηλών αμοιβών συμβούλων και επαγγελματιών στη παρεμπόδιση των διαδικασιών ανάκαμψης/ αναδιάρθρωσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων. *

Ελάχιστη σημασία

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Μέγιστη σημασία

Θεωρείτε ότι η επίλυση του προβλήματος της συσσώρευσης μεγάλου αποθέματος NPLS πρέπει να λαμβάνει χώρα γρήγορα και δραστικά μέσω άμεσης πώλησης; *

- Όχι, καθώς η μόνη γρήγορη λύση είναι η πώληση αυτών των περιουσιακών στοιχείων, συνήθως σε τιμές κατώτερες των λογιστικών
- Όχι, καθώς οι γρήγορες πωλήσεις «en bloc» μεταφέρουν υπολογίσιμη αξία από τις τράπεζες στους αγοραστές NPLS
- Όχι, καθώς σε επίπεδο μακρο-οικονομίας, οι πωλήσεις μπορούν να διαβρώσουν την κεφαλαιακή βάση των τραπεζών και να θέσουν σε κίνδυνο τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα
- Ναι, καθώς εξασφαλίζεται χρόνος και χρήμα αποσυμφορώντας τις τράπεζες και τις αρμοδιότητες των υπαλλήλων
- Ναι, καθώς οι τράπεζες δεν είναι σε θέση να ακολουθήσουν εσωτερικές στρατηγικές διαχείρισης και επεξεργασίας των NPLS και να επιτύχουν ποσοστά ανάκαμψης

Πως αξιολογείτε την μεταβίβαση της διαχείρισης των απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια από τα εγχώρια πιστωτικά ιδρύματα στις Εταιρείες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις (ΕΔΑΔΠ); *

Αναποτελεσματική

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Εξαιρετικά αποτελεσματική

Επιλέξτε την θέση που σας βρίσκει σύμφωνο/η σχετικά με την μεταβίβαση διαχείρισης των NPLS σε ΕΔΑΔΠ. *

- Ο σαφής διαχωρισμός των επισφαλών δανείων από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα οδηγεί σε πιο αποτελεσματικό & ανταγωνιστικό τρόπο διαχείρισης των NPLS
- Η μεταβίβαση των NPLS οδηγεί στην επικέντρωση των τραπεζικών στην τραπεζική αναδιάρθρωση & τον νέο δανεισμό
- Η τιμολόγηση των κακών περιουσιακών στοιχείων είναι μια πολύ κουραστική διαδικασία ειδικά κατά την διάρκεια οικονομικών κρίσεων

- Η πολιτική παρέμβαση είναι αναπόφευκτη καθώς η συντριπτική πλειοψηφία των ΕΔΑΔΠ εποπτεύεται από το κράτος

Επιλέξτε την θέση που σας βρίσκει σύμφωνο/η σχετικά με την εφαρμογή του σχεδίου "ΗΡΑΚΛΗΣ". *

- Είναι αποτελεσματικό, μπορεί να συμβάλει στη δραστική μείωση των κόκκινων δανείων των ελληνικών τραπεζών
- Είναι μία λύση που στηρίζεται στην αγορά χωρίς να επιβαρύνει τον Έλληνα φορολογούμενο και τον κρατικό προϋπολογισμό
- Επιτρέπει στους πολίτες, τους ελεύθερους επαγγελματίες και τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις να αποκτήσουν πρόσβαση στο φθηνό τραπεζικό δανεισμό
- Είναι ένα θετικό βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση, αλλά μικρό βήμα (απαιτούνται περισσότερα βιώσιμα μέτρα) Η ηλεκτρονική πλατφόρμα έχει περιορισμένη διάρκεια και πολύ αυστηρά κριτήρια επιλεξιμότητας
- Οι πιστώτριες τράπεζες είναι αναρμόδιες να αποφασίσουν και τα κριτήρια είναι αυστηρά και τυποποιημένα
- Οι μαζικές τιτλοποιήσεις θα βοηθήσουν μεν στην εξυγίανση των τραπεζικών ισολογισμών, αλλά θα προκαλέσουν και πλημμυρίδα πλειστηριασμών

Ποιες οι προβλέψεις σας για την τάση των μη εξυπηρετούμενων δανείων το 2020; *

- Αναμένεται μείωση
- Δεν αναμένονται σημαντικές αλλαγές
- Αναμένεται αυξητική τάση
- Δεν μπορώ να προβλέψω

Φύλο *

- Άνδρας
- Γυναίκα

Ηλικία *

- <35
- 35-44
- 45-54
- >55

Οικογενειακή κατάσταση *

- Άγαμος/η
- Έγγαμος/η
- Διαζευγμένος/η

Επίπεδο εκπαίδευσης *

- Δευτεροβάθμια
- Τριτοβάθμια
- Μεταπτυχιακός τίτλος
- Διδακτορικός τίτλος

Τρέχουσα προϋπηρεσία στον τραπεζικό τομέα *

- <5 έτη
- 6-10 έτη
- 11-15 έτη
- >15 έτη

Τρέχουσα προϋπηρεσία στην παρούσα θέση *

- <5 έτη
- 6-10 έτη
- 11-15 έτη
- >15 έτη